

INHOUD

- 3 **Voorwoord**
- 6 **Wonen**
Een leefomgeving om trots op te zijn
- 10 **Alkmaar Overdie**
- 12 **Ondertussen in...**
Zaanstad
- 14 **Amersfoort Kruiskamp**
- 16 **Ondertussen in...**
Eindhoven
- 17 **Amsterdam**
Over 10 jaar alles op Normaal
Amsterdams Peil
- 18 Amsterdam-Noord
- 20 Amsterdam Nieuw West
- 24 Amsterdam Bos en Lommer
- 26 Amsterdam-Oost
- 28 Amsterdam Zuidoost
- 30 **Ondertussen in...**
Maastricht
- 32 **Werken**
Hogere arbeidsparticipatie en
meer werk in de wijk
- 36 **Ondertussen in...**
Diverse krachtwijken
- 37 **Arnhem**
Wonen, werken en leren
dichtbij huis
- 38 Arnhem Malburgen/Immerloo
- 40 Het Arnhemse Broek
- 44 Arnhem Presikhaaf
- 46 Arnhem Klarendal
- 48 **Ondertussen in...**
Utrecht
- 49 **Den Haag**
Meer kansen voor Haagse jeugd
- 50 Den Haag Stationsbuurt
- 52 Den Haag Transvaal
- 56 Den Haag Zuidwest
- 58 Den Haag Schilderwijk
- 60 **Ondertussen in...**
Heerlen
- 62 **Leren en opgroeien**
Een wijk om groot in te worden
- 66 **Deventer Rivierenwijk**
- 68 **Dordrecht Wielwijk/Crabbehof**
- 70 **Ondertussen in...**
Den Haag
- 71 **Eindhoven**
Verbanden smeden voor
een sterke wijk
- 72 Eindhoven Woensel-West
- 76 Eindhoven De Bennekel
- 78 Eindhoven Doornakkers
- 80 **Enschede Velve-Lindenhof**
- 82 **Integratie**
Bewoners die meedoen
- 86 **Groningen De Hoogte en
Korrewegwijk**
- 90 **Ondertussen in...**
Amsterdam
- 92 **Heerlen Meezenbroek**
- 94 **Leeuwarden
Hechterp-Schieringen**
- 96 **Maastricht Noordoost**
- 100 **Nijmegen Hatert**
- 102 **Ondertussen in...**
Rotterdam & Eindhoven
- 103 **Rotterdam**
- 104 Rotterdam West
- 106 Rotterdam Noord
- 110 Rotterdam Bergpolder
- 112 Rotterdam Overschie
- 114 Rotterdam Zuidelijke Tuinsteden
- 116 Rotterdam Oud Zuid
- 118 **Ondertussen in...**
Leeuwarden
- 120 **Veiligheid**
Een wijk waar mensen
zich veilig voelen
- 124 **Schiedam Nieuwland**
- 128 **Ondertussen in...**
Deventer
- 129 **Utrecht**
De wijken gezonder maken
- 130 Utrecht Kanaleneiland
- 132 Utrecht Zuilen Oost
- 136 Utrecht Ondiep
- 138 Utrecht Overvecht
- 140 **Zaanstad Poelenburg**
- 142 **Overzicht krachtwijken**
- 143 **Contactgegevens**
- 144 **Colofon**

Wap!

Samen aan de slag met de wijkactieplannen; dat is de uitdaging waar de krachtwijken de komende jaren voor staan. Plannen maken voor verbetering is op zichzelf al een flinke opgave. Maar zet het dan nog maar eens om in concrete activiteiten.

Inmiddels zijn we dat kruispunt overgestoken. Met vereende krachten zijn in de veertig krachtwijken de plannen tot stand gekomen. Alle afspraken zijn gemaakt, toezeggingen zijn gedaan en handtekeningen onder de charters gezet. Nu is iedereen in actie om de plannen uit te voeren.

Dat is de centrale gedachte van dit magazine, met de naam 'Wap!'. De drie letters staan natuurlijk voor 'wijkactieplan', het uitroepteken symboliseert de dynamiek en de beweging in die plannen. Ook de vormgeving is niet lukraak gekozen: het centrale element, de accolade, staat symbool voor verbinding en gemeenschappelijkheid. Belangrijke kernwaarden, die voor alle betrokkenen leidend zijn bij de activiteiten om de leefbaarheid en sociale cohesie in de veertig wijken te verbeteren.

'Wap! is een bijlage bij de Voortgangsrapportage Wijkenaanpak 2009. Wap! schetst de rode draden uit de lokale wijkactieplannen. Het biedt daarmee inzicht in de analyses en oplossingen die door gemeente, corporaties en bewoners zijn opgesteld als basis voor

de wijkenaanpak. Op basis daarvan zijn we gezamenlijk verder gaan bouwen. De stappen die we daarin gezet hebben en de eerste resultaten vindt u in de voortgangsrapportage.'

Wap! schetst in vijf grote artikelen de bredere activiteiten op de vijf thema's: wonen, werken, leren en opgroeien, integreren en veiligheid. Daarnaast zoomt Wap! in op de afzonderlijke krachtwijken. Per wijk passeren enkele opvallende activiteiten de revue. Een kleurrijke impressie van waar het in de kern écht om gaat. En wat dat dan betekent voor de mensen die in die wijken wonen.

Wap! schetst in vijf grote artikelen de bredere activiteiten op de vijf thema's: wonen, werken, leren en opgroeien, integreren en veiligheid.

De wijkenaanpak kan alleen succesvol zijn als ook de bewoners participeren.

De verhalen laten zien dat het veertig heel verschillende wijken zijn, elk met hun eigen uitdagingen, kansen, keuzes, ideeën en focus. Toch zien we ook overeenkomsten tussen de wijkactieplannen: een brede samenwerking en integrale aanpak. Maar vooral: investeren in de mensen én in de stenen. De verbetering die we willen bereiken, moet echt zichtbaar worden, tastbaar zelfs.

De komende jaren komt het aan op de uitvoering. Lokaal, regionaal, nationaal. Iedereen draagt zijn steentje bij. Waar het om gaat is dat we onze krachten bundelen. Zo werken we met honderden partners aan de resultaten. Met oog voor andere dan de veertig krachtwijken, en in landelijke samenwerkingsverbanden met partners van binnen, maar ook van buiten de wijk en stad.

De wijkenaanpak kan alleen succesvol zijn als ook de bewoners participeren. Essentieel is dat we met elkaar weer het vertrouwen van de buurt krijgen. Dat betekent dat bewoners zeggenschap hebben en kunnen participeren in hun wijk. Ik ondersteun de 'lokale

helden' – de mensen die zich inzetten voor het verbeteren van de buurt – met extra geld voor bewonersinitiatieven.

Als minister heb ik dan misschien het voorrecht om u nu dit magazine aan te bieden, maar het échte werk gebeurt door u, in de wijken. Daarvoor dank ik iedereen uit de grond van mijn hart. Veel plezier en inspiratie bij het lezen van dit magazine!

Ella Vogelaar
Minister voor Wonen, Wijken en Integratie

Een leef- omgeving om trots op te zijn

Uit alle wijkactieplannen blijkt dat woningcorporaties, gemeenten, bewoners en andere partijen in de krachtwijken zich de komende tien jaar in gaan spannen voor een betere woon- en leefomgeving. Thema's die in de plannen aan de orde komen, zijn herstructurering en opwaardering van de openbare ruimte en het opkrikken van het voorzieningenniveau.

We weten dat de veertig wijken een eenzijdig woningaanbod hebben: veel huurwoningen in het lagere segment en weinig koopwoningen. In de wijkactieplannen wordt de oplossing gezocht in geleidelijke differentiatie van het woningaanbod. Door differentiatie bieden wijken straks meer ruimte voor mensen uit de hogere sociaaleconomische lagen van de bevolking, maar ook voor hulpbehoevende ouderen. De kans neemt dan toe dat bewoners zich er langdurig vestigen en zich meer verbonden voelen met elkaar en met hun leefomgeving.

Uit veel wijkactieplannen komt naar voren dat woningen relatief kort door dezelfde mensen bewoond worden. Dat gaat ten koste van de sociale cohesie. Bewoners die weten dat ze slechts tijdelijk in de wijk wonen, investeren minder snel in relaties met burens en anderen in hun directe woonomgeving. Corporaties en gemeenten werken eraan om deze trend de komende jaren

Gemeente en corporatie beperken leegstand tot een minimum.

te keren, zodat er wijken ontstaan met meer samenhang en een gevarieerdere sociaaleconomische samenstelling.

WERKEN AAN EEN GEVARIEERDER WONINGAANBOD

Uit de wijkactieplannen blijkt dat er grofweg twee strategieën zijn om een gevarieerder woningaanbod te creëren: de verkoop van corporatiewoningen en de bouw van nieuwe koopwoningen (vaak in combinatie met sloop). Vaak gaan deze twee methoden gelijk op. Het valt op dat corporaties en gemeenten in de wijkactieplannen voor effectieve herstructurering kiezen. Dat wil zeggen dat er afspraken zijn gemaakt over heldere, afgebakende fases in de herstructurering. Braakliggend terrein wordt in sommige wijken bewaakt of krijgt een tijdelijke bestemming. Een voorbeeld hiervan is de aanpak in Hartert (Nijmegen), waar mbo-leerlingen in de wijk stage kunnen lopen als beveiligers. En in het Rotterdamse Pendrecht (Zuidelijke Tuinsteden) worden op braakliggende terreinen mobiele speelplaatsen neergezet. Verder beperken gemeente en corporatie er leegstand tot een minimum.

INVESTEREN IN OPENBARE RUIMTE

Uit de wijkactieplannen blijkt dat aantrekkelijke buitenruimte een bijdrage kan leveren aan de sociale samenhang van een wijk. Er lopen veel initiatieven op dit gebied. In Den Haag en Arnhem ontwierpen bewoners bijvoorbeeld in samenspraak met kunstenaars uitnodigende bankjes voor in de wijk. En in steeds meer van de krachtwijken liggen sportveldjes van de Johan Cruyff en de Richard Krajicek Foundation. Kindvriendelijkheid en groen spelen ook een belangrijke rol. Deze zaken kunnen de uitstraling, de veiligheid en de economische waarde van woningen van de wijk versterken. Gemeenten, corporaties, bewonersverenigingen, stichtingen en de rijksoverheid investeren daarom allen in een betere woonomgeving. Een omgeving waar ruimte is voor pleinen,

speelplaatsen, groenzones, bankjes en sportveldjes.

MILIEU EN LEEFBAARHEID

In de veertig wijken investeren sommige gemeenten (zoals Den Haag en Enschede) en corporaties in een prettiger leefmilieu en klimaatvriendelijke oplossingen. Zo neemt een aantal corporaties initiatieven om het energieverbruik terug te dringen, bijvoorbeeld door bewoners voorlichting te geven of door te investeren in besparende maatregelen zoals dubbel glas. De Haagse wijk Transvaal, het Enschedese Velve-Lindenhof en Heechterp-Schieringen (Leeuwarden) nemen dergelijke maatregelen. In steeds meer woningen maken oude gaskachels plaats voor energiezuinige cv-installaties. Verder worden in enkele wijken geluidsschermen bij aangrenzende snelwegen geplaatst en komen er in het Rotter-

→ DE MEERWAARDE VAN GROEN

Groen vangt CO₂ af en draagt zo bij aan het oplossen van de klimaatproblematiek. Het dempt op warme dagen de temperatuur in de stad en verbetert zo het stadsklimaat. Maar het filtert ook de lucht van fijnstof en levert waterbergingscapaciteit in tijden van overvloedige regenval. Daarnaast helpt groen verdroging van de bodem. Verder filtert beplanting het regenwater dat terechtkomt in grachten, singels en sloten. De gemeente Dordrecht heeft in het wijkactieplan voor Wielwijk/Crabbehof opgenomen groene beplanting te gebruiken als scherm tegen geluidsoverlast.

- ANDERE VOORZIENINGEN DIE EEN BELANGRIJKE ROL KUNNEN SPELEN IN DE WIJKEN
- Bibliotheken. Onder meer Den Haag Zuidwest en Zaandam Poelenburg investeren daarin.
 - Wijktheaters: bijvoorbeeld in de Zuidelijke Tuinsteden (Rotterdam).
 - Steunpunten voor ondernemers, zoals in de Rivierenwijk (Deventer) en in Amsterdam-Oost.
 - Centra voor Jeugd en Gezin: onder meer in Maastricht Noordoost en de Haagse Stationsbuurt.
 - Brede scholen, bijvoorbeeld in Meezenbroek (Heerlen), Bos en Lommer (Amsterdam) en Rotterdam Overschie.
 - Parken of binnentuinen, onder meer in Bos en Lommer in Amsterdam en in de wijk Overvecht in Utrecht.

damse Overschie luchtfilters in de woningen, omdat de omgeving een slechte luchtkwaliteit heeft.

Een ander speerpunt in de wijkactieplannen is het streven naar een schone buurt. Sommige wijken kampen met zwerfafval. Ook graffiti en achterstalig onderhoud komen veelvuldig voor. In de wijkactieplannen kiezen de betrokken partijen vaak voor een aanpak waarbij iedereen zijn verantwoordelijkheden kent. Corporaties zorgen voor woningen die aan de eisen van de tijd voldoen, bewoners weten waar en wanneer ze hun afval kwijt kunnen (en houden zich daaraan), de gemeente zorgt voor adequate vuilnisfaciliteiten en reinigingswerkzaamheden. De gemeente Den Haag en Utrecht investeren bijvoorbeeld in ondergrondse afvalbakken. En in Amsterdam-Noord gaan wijkagenten, straatcoaches, de gemeentelijke reinigingsdienst en de milieupolitie samenwerken om jongeren te wijzen op hun verantwoordelijkheid om de buurt schoon, heel en veilig te houden.

MEER EN BETERE VOORZIENINGEN
Alle wijkactieplannen besteden aandacht aan betere en/of meer voorzieningen. Wijkcentra bieden bewoners de gelegenheid om elkaar te ontmoeten en om samen deel te nemen aan activiteiten, van kookcursus tot voorleesavond en van fitnessmiddag tot voorlichting over omgaan met geld. Sportvoorzieningen in de wijk maken de drempel lager om aan beweging te doen, iets waar veel bewoners te weinig aandacht aan besteden. Niet-westerse allochtonen houden er doorgaans een minder gezonde levensstijl op na dan andere bewoners, dus hier valt nog een grote slag te slaan. Er lopen al verschillende initiatieven op dit ge-

Een ander speerpunt in de wijkactieplannen is het streven naar een schone buurt. Sommige wijken kampen met zwerfafval

bied, zoals Ladyfit, een laagdrempelige sportvereniging voor vrouwen in Kanaleneiland (Utrecht).

Voorzieningen op het gebied van zorg krijgen ook aandacht. Veel gemeenten en corporaties doen daarom investeringen in multidisciplinaire zorgcentra. Afhankelijk van de aard van het zorgcentrum, kunnen bewoners daar bijvoorbeeld terecht voor een bezoek aan de huisarts, een consult bij een specialist of opvoedingsondersteuning. Soms bevatten dit soort centra ook aangepaste woningen voor ouderen en andere hulpbehoevenden, bijvoorbeeld in Kanaleneiland. In Alkmaar Overdie komt er een centraal meldpunt zorg voor wijkbewoners.

Voor detailhandel geldt in een aantal wijken hetzelfde principe: verschillende partijen bundelen hun expertise om tot een geïntegreerd, onderling afgestemd aanbod te komen. Vaak maken los van elkaar staande, enigszins onaanzienlijke winkelgebiedjes plaats voor één groter en goed onderhouden winkelcentrum, zoals in Poelenburg (Zaanstad).

BEWONERS: MEEDENKEN EN MEEDOEN

Wat vinden mensen het belangrijkste in hun leefomgeving en in hun woning? Gemeenten en corporaties stellen deze vraag veelvuldig – aan zichzelf, maar vooral ook aan de bewoners. Dat gebeurt bijvoorbeeld tijdens huisbezoeken. Er zijn veel mogelijkheden om gehoor te geven aan de woonwensen van mensen uit de wijk. In de wijk Overvecht (Utrecht) denken bewoners bijvoorbeeld mee over de inrichting van een binnentuin tussen hun flats. Met de hulp van de gemeente en de woningcorporatie hebben ze een ontwerp gemaakt dat ondertussen is uitgevoerd. Het project heeft de flatbewoners met heel verschillende achtergronden met elkaar in contact gebracht.

Als bewoners bij de fysieke ontwikkeling van hun wijk worden betrokken, levert dat soms ook (vrijwilligers)werk of stageplaatsen op. Een werkloze timmerman kan bijvoorbeeld meehelpen

Een werkloze timmerman kan bijvoorbeeld meehelpen zijn eigen blok op te knappen, waarmee hij meteen de eerste stap richting re-integratie zet.

zijn eigen blok op te knappen, waarmee hij meteen de eerste stap richting re-integratie zet. Mbo-scholieren uit de omgeving hebben soms moeite om een leerwerkplek te vinden. Als ze die in hun eigen wijk aangeboden krijgen, sla je twee vliegen in een klap. Ze hebben hun stageplaats én ze bouwen letterlijk mee aan de toekomst van hun wijk.

Bewoners spelen een belangrijke rol in de wijkactieplannen. Ze hebben bijgedragen aan de totstandkoming van de plannen en zijn ook belangrijke spelers in de uitvoering ervan. Samen met gemeenten, corporaties, bewonersverenigingen en andere organisaties werken ze aan hun wijken. Ze zetten zich in om hun leefomgeving vooruit te helpen, zodat er wijken ontstaan waar mensen graag wonen, wijken om trots op te zijn.

'Wonen' is een van de vijf hoofdthema's van de wijknaarpak. De andere vier thema's zijn 'Werken', 'Leren en opgroeien', 'Integreren' en 'Veiligheid'.

Perspectief op een betere buurt

De bewoners van Overdie spreken zelf niet van een aandachtswijk. Toch zien ze een aantal problemen. Gemeente, corporaties, wijkraden en andere maatschappelijke partijen werken al geruime tijd aan sociale en ruimtelijke verbeteringen in Overdie. Toen de wijk de stempel krachtwijk kreeg, groeide het besef dat er meer nodig was.

Bewoners van Overdie hadden tot voor kort weinig zicht op een betere persoonlijke situatie. De problemen in de wijk hebben betrekking op werk, zorg en onderwijs. Alkmaar wil de problemen oplossen én voorkomen. De gemeente koos daarom voor een aanpak die de hele keten van problemen beslaat. Deze aanpak vraagt om steun van overheid, maatschappelijke organisaties en burgers. De gemeente coördineert en bewaakt alle acties en programma's. De plannen staan beschreven in het wijkactieplan. Dit plan biedt bewoners perspectief; ze krijgen zicht op een betere buurt.

ACTIEPUNTEN VOOR OVERDIE

Onder de titel 'Alkmaar Overdie doet mee!' richt het Overdiese wijkactieplan zich op de grootste problemen van de wijk. Werk, zorg en onderwijs zijn de drie centrale thema's. De kern van de problemen? Bewoners van de wijk hebben nauwelijks uitzicht op een betere persoonlijke situatie. Relatief veel mensen kampen met gezondheidsproblemen, taalachterstand, werkloosheid, lage inkomens en opvoedingsproblemen. Veel van hen zijn niet in staat om deze problemen zelf aan te pakken. Er zijn voldoende instanties die hulp kunnen bieden, maar problemen en oplossingen lopen elkaar vaak mis. Het wijkactieplan pakt de problemen aan. De eigen inbreng en kwaliteiten van bewoners staan daarbij voortdurend centraal.

BEWONERS ALS UITGANGSPUNT

Wat willen bewoners zelf? Hun vragen en wensen vormen de basis voor alle activiteiten in Overdie. Interactie tussen hen en betrokken partijen is hierbij van groot belang. De meningen van bewoners komen bijvoorbeeld naar voren in gesprekken met wijkraden, via sleutelfiguren van de wijk en huisbezoeken. Het is belangrijk dat bewoners zien dat hun inbreng nuttig is.

AANPAK WERKLOOSHEID

De inwoners van Overdie moeten aan het werk. De wijk kent veel langdurig werklozen, vaak van generatie op generatie. De bewoners moeten deelnemen

aan het maatschappelijk leven. Een werkplek speelt daarbij een voorname rol. De gemeente zoekt naar een passende oplossing samen met bedrijven, brancheorganisaties, de Kamer van Koophandel en werkgeversorganisaties. Wijk en stad krijgen werk- en leerervaringsplaatsen, startende ondernemers ontvangen steun en jongeren krijgen hulp bij beroepskeuze. Daarnaast stimuleert de gemeente bedrijven om zich in Overdie of op nabijgelegen bedrijventerreinen te vestigen.

Wijk en stad krijgen werk- en leerervaringsplaatsen, startende ondernemers ontvangen steun en jongeren krijgen hulp bij beroepskeuze.

LAAGDREMPelige ZORG

Veel gezinnen in Overdie hebben te maken met relatie- en opvoedingsproblemen, drugsverslaving en burenruzies. In een aantal gevallen zelfs een combinatie van deze problemen. Hulpverlening komt vaak niet op gang, doordat bewoners niet om hulp vragen. De zorg in Overdie krijgt een impuls met de komst van het Centrum voor Jeugd en Gezin. Dit centrum biedt een breed pakket aan (zorg)diensten: hulp en advies voor ouders en kinderen, coördinatie van jeugdzorg en jeugdbeleid, verloskundigenzorg en jeugdhulpverlening. Het centrum biedt bovendien onderdak aan een nieuw gezondheidscentrum met huisarts. Tot slot krijgt Overdie ook een centraal meldpunt en gaan hulpverleners vaker de wijk in. Zorg moet zichtbaar en laagdrempelig zijn.

VOLOP AANDACHT VOOR ONDERWIJS

Onderwijs is het omvangrijkste speerpunt voor Overdie. Exacte cijfers ontbreken, maar de wijk telt veel laaggeletterden en bewoners met een taalachterstand. Het wijkactieplan legt

de focus op vier subthema's die de kern vormen van de onderwijsproblematiek in de wijk:

- Het eerste subthema is voor- en vroegschoolse educatie (VVE). Op dit moment bereiken de onderwijsprogramma's slechts een derde van de kinderen die voordeel hebben van vroeg contact met onderwijs. Overdie krijgt daarom meer VVE-plaatsen.
- Een ander aandachtspunt is ontwikkeling van de brede basisschool. Hiervoor zijn extra aandacht en geld nodig. Deze brede scholen spelen een belangrijke maatschappelijke rol: ze zijn een spil in de wijk en leveren een bijdrage aan het sociale leven. Onder meer met naschoolse activiteiten.
- Het derde subthema is de aansluiting tussen school en werk. Vroegtijdig school verlaten, jeugdproblematiek en werkloosheid hangen nauw samen. De gemeente stimuleert jeugd om school af te maken en steunt jonge werkzoekenden. Dit gebeurt in samenwerking met CWI, politie, scholen en bedrijven.
- Tot slot besteedt het wijkactieplan aandacht aan inburgering. De gemeente verplicht bewoners om in te burgeren of stimuleert ze deel te nemen aan inburgeringsprogramma's.

OVERDIE

- **Bewoners: ongeveer 7.600**
- **Allochtonen: 34%**
- **Opleiding: meer dan 50% laagopgeleid**
- **Werkloosheid: 50% van de bewoners werkt meer dan 12 uur per week.**
- **Inkomen: gemiddeld € 23.000.**

→ ONDERTUSSEN IN...
Zaanstad

Ik vind het leuk om de buurt schoon te maken

Woningcorporatie Parteon heeft in samenwerking met stichting de Bakkerij in de wijk Poelenburg het project de PortiekPortiers in gang gezet.

Het project maakt kinderen op speelse en serieuze wijze bewust van en verantwoordelijk voor een schone en fijne leefomgeving. Vijfentwintig kinderen in de leeftijd van zeven tot twaalf jaar zijn in tien weken tijd opgeleid tot assistent van de wijktoezichthouder van Parteon. Samen met hem gaan zij de vernieling en vervuiling van portieken en straten tegen. Ze houden niet alleen de omgeving netjes, maar spreken ook bewoners aan die afval op straat gooien of vuilniszakken of fietsen op de galerij laten staan.

Voordat de kinderen aan het project begonnen, hebben ze hun handtekening gezet onder de regels die ze samen met Parteon en de Bakkerij hebben opgesteld. Regels zijn bijvoorbeeld: de PortiekPortier levert geen half werk, heeft een eigen werkgebied, is het

goede voorbeeld in de buurt, schreeuwt en rent niet in de portieken en draagt in dienst altijd zijn of haar tenue (pasje, petje, T-shirt en tasje).

In een buurtkrantje stelt de projectleider: "We zagen dat het voor kinderen normaal is dat ze in een lift komen waarin gepoept en gepiest is en dat er oude kranten in de portiek liggen. Natuurlijk is dat niet normaal. We willen ze op jonge leeftijd bewust maken van hun woon- en leefomgeving en hopen dat dit project uitwaaiert over de hele wijk. De kinderen vinden het heel leuk. En het geeft ze een beetje status, dat ze portiekportier van het complex zijn." PortiekPortier Said zegt aan het project mee te doen omdat hij het belangrijk vindt dat zijn buurt schoon is. En "omdat ik het leuk vind om de buurt schoon te maken."

→ **PLAATS**
Zaanstad Poelenburg

→ **INITIATIEFNEMER**
Woningcorporatie Parteon
en stichting de Bakkerij

→ **NAAM INITIATIEF**
PortiekPortiers

In het project PortiekPortiers in Zaanstad houden 25 kinderen tussen de zeven en twaalf jaar niet alleen de omgeving netjes, maar ze spreken ook bewoners aan die afval op straat gooien of vuilniszakken of fietsen op de galerij laten staan.

Bewoners zorgen voor vitale wijk

Kruiskamp is de krachtwijk van Amersfoort. De gemeente wil de bewoners actief betrekken bij de wijk. Het is de bedoeling dat Kruiskamp vitaal wordt: mensen willen er graag wonen en doen hun best deze leefbaar te maken én te houden.

KRUISKAMP

- **Bewoners: 5.033**
- **Allochtonen: 27%**
- **Woningen: 2.323**
- **Bouwperiode: voornamelijk jaren vijftig en zestig**
- **Kruiskamp heeft het hoogste werkloosheidscijfer van Amersfoort (12%).**
- **43% van de bewoners voelt zich wel eens onveilig in de wijk.**

AV heeft een dubbele betekenis: Aanspreken & Vooruithelpen en Amersfoort Vernieuwt. AV-teams motiveren mensen om hulp te zoeken bij uiteenlopende problemen. Ze stimuleren mensen ook om te gaan sporten of actief te worden in de wijk. Twee intakers leggen de contacten met de bewoners, waarna een verantwoordelijke casemanager zorgdraagt voor de doorverwijzing naar de verantwoordelijke instelling, bijvoorbeeld het RIAGG, het CWI of Sociale Zaken. Ook monitort de casemanager de follow-up. Als dat nodig is, worden bewoners tijdens de huisbezoeken aangesproken op hun verantwoordelijkheden en eventueel overlastgevend gedrag. De corporaties betalen de huisbezoekers en de projectleiding. De gemeente is verantwoordelijk voor de casemanager en de benodigde hulpverlenings-trajecten.

LEREN

Leren is een van de hoofdthema's uit het wijkactieplan. Dat vertaalt zich in een aantal projecten. Zo wordt er in de wijk een Amersfoortse Brede Com-

binatie School (ABC) gerealiseerd. Dit is een brede school met voor- en naschoolse opvang voor kinderen tot twaalf jaar. Ook het voorkomen van voortijdige schooluitval is een speerpunt in Kruiskamp. Om voortijdige schooluitval te voorkomen leiden leerplichtambtenaren jongeren naar een studieceterium waar ze terecht kunnen voor vragen over school en andere zaken. In wijkcentrum De Roef zijn plannen om een studieceterium neer te zetten. Momenteel worden alle wensen geïnventariseerd.

WERKEN

Een ander speerpunt in Kruiskamp is het oplossen van de werkloosheid. Met een percentage van twaalf procent heeft de wijk de hoogste werkloosheid van Amersfoort. Om meer mensen aan een baan te helpen, probeert de gemeente het aantal bijstandsgerechtigden terug te dringen. Nieuw is dat de gemeente niet alleen uitkeringsgerechtigden, maar ook andere mensen zonder werk ondersteunt bij een traject richting participatie of werk.

INTEGRATIE EN ONTMOETING

Goede integratie is belangrijk voor de sociale samenhang in een wijk. Driehonderd bewoners zullen benaderd worden voor hun inburgeringscursus. Daarnaast lopen er enkele projecten die als doel hebben de mensen in de wijk bij elkaar te brengen. Een voorbeeld hiervan is de Doe-mee-(huis)bus. Deze bus maakt deel uit van het welzijnswerk in de wijk en staat iedere drie maanden op een andere plek in de wijk. Daar worden de bewoners gestimuleerd om naar het wijkcentrum te gaan. De bus vormt bovendien het beginpunt voor allerlei initiatieven in de wijk. Verder organiseren de ondernemers op het Neptunusplein jaarlijks een braderie en organiseert de Mevlana Moskee elk jaar een open dag. Speeltuinenvereniging Kruiskampkwartier laat kinderen van de basisschool op haar terrein spelen en het Mondriaancollege stelt haar plein na schooltijd open als speelplek voor de buurt. De gemeente blijft dergelijke initiatieven waar nodig ondersteunen.

LEEFBAARHEID EN VEILIGHEID

Leefbaarheid en veiligheid zijn speerpunten in Kruiskamp. Om de wijk veilig en schoon te maken en te houden heeft de gemeente een groot aantal maatregelen genomen. Zo zijn er inmiddels twee extra surveillanten aangenomen voor de wijk Kruiskamp. Waar nodig wordt overlastgevende jeugd harder aangepakt, maar de jongeren krijgen ook betere begeleiding. Daarbij werkt de gemeente nauw samen met jongerenwerkers, de politie en het OM. Ook krijgt het winkelcentrum een opknapbeurt. Onveilige plekken in de wijk worden op deze manier aangepakt, en dit moet de leefbaarheid bevorderen.

KLEINE MAATREGELEN

Bewoners spelen een belangrijke rol in het leefbaarder maken van de wijk. Er is inmiddels een werkbudget van 25.000 euro beschikbaar om op advies van de bewoners kleine maatregelen te treffen die de veiligheid in de wijk kunnen vergroten. Ook zetten de gemeente en corporaties zich samen met bewoners in om portieken en galerijen leefbaarder te maken. Dat gaat gebeuren door fysieke

maatregelen te combineren met sturing op gedrag, bijvoorbeeld door per portiek een bewoner aan te wijzen die medebewoners aanspreekt op overlastgevend gedrag.

BEWONERS NAUW BETROKKEN BIJ WIJKACTIEPLAN

Een betere wijk krijg je alleen wanneer de bewoners van de wijk er ook echt aan willen meebouwen. Daarom zijn de bewoners van Kruiskamp nauw betrokken geweest bij de voorbereiding en de totstandkoming van het wijkactieplan. Begin juli vorig jaar was de aftrap. Tijdens de 'krachtweek' hebben de bewoners samen met de gemeente geïnventariseerd wat er moest gebeuren. Dit gebeurde door middel van enquêtes, straatinterviews en wijkbijeenkomsten. Daarnaast is er voor de organisaties in de wijk een zogenaamde professionalavond gehouden. Tot slot zijn er 'spiegelbijeenkomsten' gehouden met bewoners en professionals. Hierin werd gekeken hoeveel draagvlak er was voor de keuzes die de gemeenten hebben gemaakt.

Over tien jaar alles op Normaal Amsterdams Peil

'Krachtige Mensen, Krachtige Buurten, Krachtige Uitvoering'. Zo heet het programma voor de Amsterdamse wijkaanpak. Op 20 juni 2008 boden de gemeente Amsterdam en de Amsterdamse Federatie van Woningcorporaties dit plan aan minister Vogelaar aan. Het doel: over tien jaar zijn de vijf krachtwijken op alle gebieden opgeschroefd tot het Amsterdamse gemiddelde, het Normaal Amsterdams Peil.

Philips biedt werkervarings- plaatsen

→ ONDERTUSSEN IN...
Eindhoven

Philips gaat vijf leerwerkplekken beschikbaar stellen op de High Tech Campus Eindhoven. Deze plekken worden niet bij Philips zelf, maar bij de externe toeleveranciers gecreëerd.

Zij bieden op het terrein diverse faciliteiten en diensten aan. Bijvoorbeeld een supermarkt en een kapsalon. Zo levert Philips een bijdrage aan het oplossen van de problemen in De Bennekel, waar de High Tech Campus is gevestigd.

Het doel is dat de deelnemers een leerwerktraject doorlopen van maximaal twee jaar en daarmee een startkwalificatie kunnen behalen. Dat vormt een goede basis om een baan te vinden. Philips helpt de deelnemers aan het einde van het traject bij het zoeken naar passend werk.

→ **PLAATS**
Eindhoven De Bennekel

→ **INITIATIEFNEMER**
Philips

In het Amsterdams Uitvoeringsprogramma (AUP) zijn de plannen op buurtniveau uitgewerkt (Buurtuitvoeringsplannen, BUP). Er is veel aandacht voor de omslag binnen de gemeentelijke organisatie: voortaan zijn de Amsterdamse buurten het vertrekpunt voor een vraaggerichte aanpak. De volgende elementen staan centraal in het AUP:

- intensivering van bestaande programma's die in de praktijk succesvol zijn;
- verbinding leggen tussen de betrokken partijen in de buurt en tussen de buurten onderling;
- verbinding leggen tussen de inhoudelijke aanpak en werkwijze binnen de buurten;
- focussen op uitvoering;
- een gezamenlijke, faciliterende backoffice inrichten.

ONDERZOEK DOOR UNIVERSITEIT EN HOGESCHOOL

Een opvallend onderdeel in het AUP is de samenwerking tussen de gemeente met de Hogeschool van Amsterdam

en Universiteit van Amsterdam. De onderwijsinstellingen werken daarvoor ook onderling samen. Hierbij stellen ze hun kennis, kunde én studenten beschikbaar aan de krachtwijken.

APK-KEURING VAN WIJKEN

Met het presenteren van het AUP is de ontwikkelfase afgesloten en gaat iedereen nu met volle kracht aan de slag met de uitvoering van de plannen. De uitvoeringsperiode van tien jaar is ingedeeld in periodes van twee jaar. Om de twee jaar worden het AUP en de BUP's bijgesteld en geactualiseerd. Amsterdam noemt dit de 'APK keuring'. Na vijf jaar wijkaanpak is er een 'groot onderhoud' gepland.

INVESTEREN IN MENSEN

Ook in de hoofdstedelijke wijkaanpak komen de vijf centrale thema's aan de orde. Via Krachtige Mensen komen leren & opgroeien en integratie aan bod, in Krachtige Buurten worden werken & economie, wonen en veiligheid uitgelicht. Amsterdam schenkt

veel aandacht aan het investeren in de mensen en het versterken van de buurt economie. De stad legt het accent op het versterken van het pedagogische klimaat en 'meedoen'. De al langer gehanteerde aanpak van problemen achter de voordeur blijkt al in drie wijken succesvol te zijn; deze aanpak wordt nu versterkt en toegepast in alle krachtwijken.

BEWONERSPARTICIPATIE ONMISBAAR

Dat de gemeente wil investeren in haar inwoners betekent ook dat de bewoners zo veel mogelijk betrokken zijn bij de totstandkoming van de Buurtuitvoeringsplannen. Het gaat immers over hen zelf. Zij zijn de graadmeters van het klimaat binnen een buurt: wat gaat er goed, wat gaat er mis, wat kan er beter? Binnen iedere buurt is een participatiemakelaar. Die houdt de betrokkenheid van bewoners warm en zorgt dat initiatieven worden uitgevoerd. En binnen iedere wijk zijn de bewoners op hun eigen manier betrokken om hun buurt mooier te maken.

Fysieke én sociale vernieuwingen

In het stadsdeel Amsterdam-Noord hebben vier buurten extra aandacht nodig: De Banne, Nieuwendam-Noord, Van der Pekbuurt en Vogelbuurt/IJplein. Oud-Noord bestaat uit de Van der Pekbuurt en IJplein/Vogelbuurt. In De Banne en Nieuwendam-Noord sluiten de stedelijke vernieuwingsplannen aan bij al bestaande initiatieven. Naast de fysieke vernieuwing richten de vier buurten zich vooral op drie onderwerpen: werk, armoedebestrijding en jeugd.

Amsterdam-Noord was een van de eerste zelfstandige stadsdelen van Amsterdam in 1981. Nieuwendam-Noord is een vroeg-naoorlogse woonwijk. De Volewijck grenst aan de voormalige industrieterreinen aan de Noordelijke IJ-oever, die tussen nu en 2020 worden getransformeerd tot woon- en werkgebieden. Voor de oude woongebieden in de Volewijck betekent dit een impuls voor het voorzieningenniveau én veel verkeer- en parkeeroverlast.

In De Banne en Nieuwendam-Noord staat stedelijke vernieuwing centraal. Dat wordt aangevuld door een stevig sociaal programma: de aandacht gaat naar bewonersinitiatieven en bewoners die hulp nodig hebben. De Van der Pekbuurt en IJplein/Vogelbuurt wil de gemeente in de breedste zin van het woord vernieuwen: sociaal, economisch, fysiek en in veiligheid. De kracht gaat uit van mensen die er wonen: zij zijn nauw betrokken bij alle vernieuwingen. In IJplein/Vogelbuurt ligt de focus de komende jaren vooral op zorg en armoedebestrijding. Voor alle buurten geldt dat er ingezet wordt op armoedebestrijding, werk en jeugd. Deze velden zijn niet strikt gescheiden.

De kracht gaat uit van mensen die er wonen: zij zijn nauw betrokken bij alle vernieuwingen.

WERK EN JEUGD

In de vier buurten wonen in totaal 2.600 werkzoekenden, waarvan de helft hulp nodig heeft bij het vinden van een baan. Ook is er een tekort aan stageplekken voor jongeren en verlaten veel jongeren vroegtijdig hun opleiding. Naast het voortzetten van huidige activiteiten, zoals jongerencentra en de brede schoolaanpak, zet het stadsdeel zich in voor nieuwe initiatieven. Er komen bijvoorbeeld meer stage- en werkplekken voor jongeren. Met behulp van jongerenuitzendbureau 'ff werken' gaan jongeren op zoek naar werk dat bij hen past. Daarnaast volgen ze trainingen in

solliciteren, brieven schrijven, omgaan met collega's, voorkomen van conflicten en voor jezelf opkomen. Ze leren ook veel over hoe de arbeidsmarkt werkt. Bedrijven als V&D, KPN, de Tuk Tuk Company en Nuon doen mee aan 'ff werken'. Het project is een samenwerking tussen stadsdeel Amsterdam-Noord, Dienst Werk en Inkomen en Randstad Uitzendbureau. Sinds 2006 zijn er ongeveer 35 jongeren aan het werk geholpen en in 2008/2009 willen de betrokken partijen 150 jongeren aan een baan helpen.

ZORG EN ARMOEDEBESTRIJDING

Amsterdam-Noord zet zich al jaren in om de vicieuze cirkel van armoede, sociaal isolement en weinig participatie tegen te gaan. Zo biedt het stadsdeel schuldhulpverlening en maatjesprojecten aan. In activeringscentra zijn er extra activiteiten, die onder andere bestaan uit ondersteuning bij thuisadministratie, uitbreiding van de sociaaljuridische hulpverlening en empowerment van vrouwen. Een van de nieuwe projecten om mensen met hun huishoudboekje te helpen is IBAN: het Individueel Bewonersadvies Amsterdam-Noord. Hier gaan negen adviseurs bij de bewoners thuis langs. Ze wijzen hen op de mogelijkheden voor inkomensondersteuning, opleiding en werk. Tientallen mensen zijn geholpen door IBAN: een gezin met schulden dat geholpen wordt door een schuldhulpverleningsinstantie, een alleenstaande moeder die huursubsidie aangevraagd heeft of een jonge vrouw die door een sollicitatietraining werk gevonden heeft: het is maar een greep uit de vele voorbeelden.

BEWONERSINITIATIEVEN: WIJKTEAMS

Voor het slagen van al deze vernieuwingen, is het belangrijk dat burgers meer betrokken raken bij de wijk. Amsterdam-Noord richt zich dan ook op elke individuele bewoner en zijn of haar omgeving. Het stadsdeel wil bewoners betrekken om bewonersinitiatieven te realiseren. Het heeft hier ook budgetten voor. Bewoners hebben al veel ideeën aangedragen. Daarbij staat een

Bewoners hebben al veel ideeën aangedragen. Daarbij staat een schone, hele en veilige wijk met stip bovenaan hun verlanglijst.

schone, hele en veilige wijk met stip bovenaan hun verlanglijst. De wijkteams zijn een van de initiatieven om zo'n wijk te bereiken. Jongeren uit de wijk doen klusjes voor andere bewoners en de openbare ruimte, zoals schilderen, klein onderhoud, graffiti verwijderen, groenperken netjes houden en zwerfvuil opruimen. Iedereen is het erover eens: voortdurend in gesprek zijn met elkaar en deelname van bewoners aan zulke initiatieven zijn essentieel voor een betere wijk. Buurtbijeenkomsten staan dan ook nadrukkelijk op de agenda.

AMSTERDAM-NOORD

- Het grootste aanbod aan woningen in de buurt bestaat uit sociale huurwoningen, waarvan 95% in bezit is van woningcorporaties.
- Er zijn 2.600 werkzoekenden, van wie de helft hulp nodig heeft bij het vinden van een baan.
- Er wonen relatief veel huishoudens met kinderen in Amsterdam-Noord. Met name het aantal eenoudergezinnen is de laatste jaren sterk toegenomen en is met 16% veel hoger dan gemiddeld in Amsterdam.
- Naast autochtone ouderen bestaat de bevolking vooral uit allochtone gezinnen.
- Van alle kinderen tussen de twee en een half en zes jaar hoort 55% tot de categorie achterstandsléerling.

Talent-ontwikkeling en empowerment

Nieuw West is een gebied met vele gezichten. Vandaar dat elke buurt een eigen aanpak heeft gekozen. Zo sluiten de plannen nog beter aan bij de bewoners. Op naar een leefbare woon-omgeving!

OVERTOOMSE VELD (SLOTERVAART)

- Bewoners: 9.500
- Huurwoningen: bijna 100%
- Alloctonen: bijna 75%
- Werkloosheid: 11,3%
- Inkomen rond minimum: 38%
- Voortijdig schoolverlaters: 16%

OSDORP MIDDEN (STADSDEEL OSDORP)

- Bewoners: 10.300
- Huurwoningen: 87%
- Alloctonen: bijna 50%
- Werkloosheid: 12,9%
- Inkomen rond minimum: meer dan 25%
- Voortijdig schoolverlaters: 20%

GEUZENVELD- SLOTERMEER

- Bewoners: 41.300
- Alloctonen: bijna 60%
- Werkloosheid: 13%
- Inkomen rond minimum: 25%
- Voortijdig schoolverlaters: 33%

Vier buurten in Nieuw West hebben een eigen wijkactieplan: Overtoomse Veld, Osdorp Midden, Geuzenveld en Slotermeer (Noordoost en Zuidwest). De buurten liggen in drie stadsdelen: Slotervaart, Osdorp en Geuzenveld-Slotermeer. Alle vier de buurten vertonen eigenschappen die typerend zijn voor krachtwijken, zoals relatief hoge werkloosheid, lage inkomens en veel scholieren die voortijdig hun opleiding beëindigen. Kortom: de gemeente, corporaties en zorginstellingen zetten er samen de schouders onder om bewoners van de wijk weer perspectief te geven op een gezamenlijke toekomst.

DE KRACHT VAN DE BEWONERS

Opvallend is de werkwijze in met name de stadsdelen Osdorp en Geuzenveld-Slotermeer. De bewoners krijgen hier namelijk een prominente rol in de aanpak van hun buurt. De stadsdelen erkennen de diversiteit van de buurt en hun bewoners en willen vanuit die diversiteit handelen. Instanties in Osdorp vragen daarom geregeld advies aan buurtbewoners zelf, bij de invulling en

uitvoering van plannen. Wie weet immers beter dan de buurtbewoners hoe het ervoor staat? Geuzenveld-Slotermeer heeft de laatste jaren een eigen manier ontwikkeld om het leefklimaat in de wijk te verbeteren. In deze buurt zijn bewoners deels zelf verantwoordelijk voor het slagen van projecten. Burgers vormen de kracht van een wijk. Talentontwikkeling en empowerment spelen een belangrijke rol bij de aanpak. Uitgangspunt hierbij is dat de wijk en bewoners coaching krijgen om zelf initiatieven te ontplooiën en problemen op te lossen, en een gedeelte van de verantwoordelijkheid dragen. Het wijkmanagement is georganiseerd via wijkwebs: samenwerkingsverbanden tussen bewoners, maatschappelijke organisaties of ondernemingen en het stadsdeel. Elk web heeft een thema. Een valkuil bij deze aanpak is de oude gewoonte van betrokken organisaties om de bewoners problemen uit handen te nemen. Het vergt voor deze organisaties een nieuwe manier van werken om burgers te helpen problemen zelf aan te pakken.

MENTALITEITSVERANDERING

Een mentaliteitsverandering speelt ook in de buurt Overtoomse Veld, onderdeel van stadsdeel Slotervaart. 'Ik moet van alles, maar wat schiet ik ermee op', lijken veel bewoners te denken. Een voorbeeld is het gebrek aan arbeidsparticipatie. Het credo 'ik ga niet werken voor een paar euro meer dan mijn bijstandsuitkering' biedt weinig perspectief, dus wil het stadsdeel dit ombuigen in een positieve actie. Een van de ideeën is een soort felicitatie loket waar mensen worden gefeliciteerd als ze een baan accepteren: 'Proficiat, u bent geen uitkeringstrekker meer! U kunt nu werken aan een toekomst voor uzelf en uw omgeving.'

Niet alleen burgers, maar ook overheden en maatschappelijke partijen moeten kritisch naar zichzelf kijken.

Niet alleen burgers, maar ook overheden en maatschappelijke partijen moeten kritisch naar zichzelf kijken. Regels, bureaucratie, onderlinge afhankelijkheden of onderlinge tegenwerking zorgen er vaak voor dat vernieuwing vertraging oploopt of zelfs wordt onderbroken. Overtoomse Veld moet in 2013 klaar zijn, dus de neuzen moeten dezelfde kant op. Het buurtactieplan biedt hiervoor handvatten.

GEDIFFERENTIEERDE HUISVESTING

Met de aanpak van de stadsdelen krijgt ook huisvesting de nodige aandacht. In Overtoomse Veld is gekozen voor gedifferentieerde huisvesting. Kan een gezin met een zwakke sociaal-economische positie een betere toekomst verwachten in een andere wijk? Dan stimuleert het stadsdeel deze verhuizing. Instroom van dergelijke gezinnen wordt nog maar mondjesmaat toegelaten. Denk vooral aan criteria als grote huurachterstanden in de vorige woning en meervoudige contacten met Justitie.

Een uitdaging in Osdorp Midden is dat gezinnen vaak te groot zijn voor de beschikbare huizen.

EVENWICHTIGE VERDELING

Een uitdaging in Osdorp Midden is dat gezinnen vaak te groot zijn voor de beschikbare huizen. Het stadsdeel is al begonnen met het vernieuwen van het woningbestand. Er wordt extra opgelet dat de huizen groot genoeg zijn en dat ze voldoende woonkwaliteit bieden. Ook in Geuzenveld-Slotermeer wonen veel relatief grote gezinnen. Met name onder het grote aandeel alloctone bewoners. Als gevolg hiervan kampt een deel van de wijk met een hoge bevolkingsdichtheid. Op grote schaal vindt er stedelijke vernieuwing plaats, waarbij het uitgangspunt is om de verschillende bewoners evenwichtiger te verdelen: sociaal huurders, markthuurlers en

woningeigenaren. Bovendien hoopt het stadsdeel zo doorstromers een kans te bieden, zodat zij de vertrouwde wijk in principe niet hoeven te verlaten.

GEVOLGEN FYSIEKE Vernieuwingen

De gemeente en corporaties realiseren zich dat de fysieke vernieuwingen gevolgen kunnen hebben voor de sociale, maatschappelijke en economische omstandigheden van de inwoners. Het aandeel van sociale huurwoningen wordt fors omlaag gebracht. Was dit voorheen bijna 100%, na de vernieuwingen moet dit 45% zijn. Dat betekent dat niet iedereen in de wijk kan blijven wonen. Bovendien zullen misschien bewoners vervreemden van hun eigen leefomgeving, en kunnen sociale contacten sneuvelen door (gedwongen) verhuizingen.

Kansen voor iedereen

De Amsterdamse krachtwijk Bos en Lommer heeft veel potentie. De komende jaren zetten gemeente, stadsdeel en corporaties zich in om de talenten in de wijk zo veel mogelijk tot wasdom te brengen. Nog te veel mensen vallen nu buiten de boot, door werkloosheid, schooluitval of een gebrekkige beheersing van de Nederlandse taal.

De krachtwijk Bos en Lommer omvat twee stadsdelen: Bos en Lommer en De Baarsjes. Die zijn weer opgedeeld in buurten. Onder Bos en Lommer vallen Landlust, Gibraltar, Gulden Winckel, Erasmuspark, Robert Scott en Kolenkit. De Baarsjes heeft drie buurten die onder de wijkenaanpak vallen: de Chassébuurt, de Mercatorbuurt en de Does/Tromp/Geuzenbuurt.

ONDERWIJS EN OPGROEIEN

Zowel Bos en Lommer als De Baarsjes investeert in een omgeving waarin kinderen zich goed kunnen ontwikkelen. Dat gebeurt met tal van initiatieven. Brede scholen krijgen een nog bredere functie, onder meer voor de buurt. Kinderen kunnen er niet alleen terecht voor basisonderwijs, maar ook voor buitenschoolse activiteiten. Ook ouders zijn er welkom. Verder wordt in huiswerkbegeleiding geïnvesteerd. Sommige kinderen zijn daarbij gebaat, omdat ze achterstanden hebben of omdat ze thuis geen geschikte plek hebben om aan hun huiswerk te zitten. In De Baarsjes kunnen jongeren met vragen

over onderwijs(begeleiding) binnenkort terecht bij een Buurtwinkel voor Onderwijs, Onderzoek en Talentontwikkeling (BOOT). Dit is een initiatief van woningcorporatie Ymere, de Hogeschool van Amsterdam en de UvA.

OPVOEDINGSONDERSTEUNING EN GEZINSZORG

In Bos en Lommer en De Baarsjes staan twee ouder-kindcentra (OKC's). Ouders kunnen daar terecht als ze vragen hebben over de opvoeding van hun kinderen of als ze begeleiding nodig hebben. De OKC's vormen samenwerkingsverbanden tussen verloskundigen, kraamzorg, jeugdgezondheidszorg en opvoedingsondersteuning. Ook werken ze al veel met bijvoorbeeld het basisonderwijs samen. De samenwerking wordt voor twaalfplusjeugd en multiprobleemgezinnen de komende tijd versterkt. Om gezinnen met uiteenlopende problemen verder te helpen, zet deze wijk in op een krachtige aanpak achter de voordeur. De gezinnen krijgen intensieve individuele ondersteuning. Verschil-

lende hulpverleningsinstanties, zoals het ouder-kindcentrum en jeugdhulpverleners, werken daarbij samen.

ONDERNEMEN EN BUURTECONOMIE

In de hele krachtwijk Bos en Lommer wordt ondernemen belangrijk gevonden. De Baarsjes heeft hiervoor een ondernemershuis waar zelfstandigen terecht kunnen voor advies en informatie. Daarnaast komt er meer budget voor wijkevenementen om het appeal van De Baarsjes te vergroten en meer bedrijvigheid aan te trekken. Ook de wijk Bos en Lommer investeert in ondernemerschap. De Sociale Dienst, corporaties en particuliere eigenaren zorgen er voor voldoende betaalbare bedrijfsruimten. Daarnaast kunnen ondernemers een beroep doen op een stimuleringsubsidie om de uitstraling van hun pand en eventueel de aangrenzende buitenruimte te verbeteren, zodat er een vitaal winkelgebied ontstaat.

INTEGREREN EN ONTMOETEN

In de wijk Bos en Lommer leven nog te veel mensen in een sociaal isolement.

Daarom slaan gemeente, stadsdeel, corporaties en hulpverleners de handen ineen om deze mensen te bereiken. Enkele plannen die integratie en ontmoeting bevorderen:

- meer en betere buitenruimten, zoals groenvoorzieningen en speeltuinen;
- uitbreiding van het aanbod op het gebied van kunst, cultuur en sport. Hierbij kan Bos en Lommer aansluiten bij stedelijke trajecten, zoals Jong Amsterdam, Kinderen Eerst en de Sportnota Amsterdam;
- meer inburgeraars een cursus laten volgen én daarna goede begeleiding aanbieden richting (vrijwilligers)werk;
- vroegtijdig signaleren van huiselijk geweld. Hierbij werken verschillende organisaties samen, zoals politie, meldpunt huiselijk geweld en vrouwenorganisaties.

PRETTIG WONEN

In Bos en Lommer en De Baarsjes staat een verbetering van de woningvoorraad op het programma. In Bos en Lommer neemt het aantal woningen voor grote gezinnen toe, door een ge-

zamenlijke inspanning van corporaties en stadsdeel. Ook gaat het percentage koopwoningen in de wijk van 15 procent naar 20 procent.

In De Baarsjes heeft het thema wonen een ander accent. Vooral de particuliere woningvoorraad verdient daar aandacht, omdat sommige panden in een slechte staat van onderhoud verkeren. De deelgemeente gaat eigenaren benaderen en stimuleren om actie te ondernemen. Corporaties zijn hierbij een helpende hand; zij kunnen bijvoorbeeld met eigenaren gemeenschappelijke onderhoudsafspraken maken.

VEILIGE BUURT

Met name in de wijk Bos en Lommer is er veel aandacht voor veiligheid. In elke van de zes buurten van deze wijk komt er een buurtveiligheidsteam. Hier spreken de veiligheidscoördinator van het stadsdeel, de buurtmanager en de buurtregisseur (de politie) over fysieke en sociale problemen. Samen zoeken ze naar oplossingen en waar nodig schakelen ze hulpverleningsinstanties in.

BURGERS STAAN CENTRAAL

Amsterdamse bewoners hebben veel te zeggen over wat er in hun krachtwijk gebeurt. Afgelopen zomer vonden in de verschillende buurten activiteiten plaats om samen met bewoners de plannen voor de buurt uit te werken. In iedere buurt gingen inwoners met vertegenwoordigers van het stadsdeel in gesprek. Samen inventariseerden ze welke prioriteiten bewoners hebben voor hun buurt. Deze aanpak is typerend voor Bos en Lommer: de ontmoetingen vinden al langere tijd plaats om burgergericht aan de slag te gaan.

BOS EN LOMMER

- Bewoners: 52.370
- Niet-westerse alloctonen: 43%
- Sociale huurwoningen: 46%

Sociaaleconomisch beter uit de verf

Amsterdam-Oost bestaat uit de Transvaalbuurt en de Indische buurt. Veel huizen in de Transvaalbuurt zijn een eeuw geleden gebouwd in de stijl van de Amsterdamse School. Bij veel Amsterdammers is een woning in dit deel van oud-Amsterdam gewild. Het is een multiculturele buurt en ook een van de kinderrijkste buurten van de stad. In een hoek van het Oosterpark ligt het Tropenmuseum. De Indische buurt is het oudste deel van stadsdeel Zeeburg. Het is dichtbevolkt en de bewoners hebben veel verschillende achtergronden.

In de plannen voor de Indische buurt (het Buurtuitvoeringsprogramma, BUP) ligt de focus op het versterken van de positie van mensen. Het stadsdeel wil voor hen de juiste voorwaarden scheppen om mee te kunnen doen in de samenleving. Daarbij moeten leefbaarheid en veiligheid, terreinen waarop de Indische buurt nu slecht scoort, opgetrokken worden tot het Amsterdamse gemiddelde. Het BUP van de Indische buurt is ontwikkeld door stadsdeel Zeeburg, in samenwerking met de corporaties Ymere, Eigen Haard en de Alliantie.

BEWONERSPARTICIPATIE: TIMORPLEIN COMMUNITY

Niet alleen het stadsdeel en de woningcorporaties houden zich bezig met het verbeteren van hun wijk. Ook de bewoners zijn nauw betrokken bij de planontwikkeling. Door de wijkaanpak hebben ze extra middelen om bewonersinitiatieven vorm te geven. Een goed voorbeeld van de bewonersparticipatie is de Timorplein community, opgericht in maart 2008. Dit is een gemeenschap van creatieve onderne-

mers, zelfstandigen en sleutelfiguren uit het maatschappelijke middenveld van stadsdeel Zeeburg. Zij zetten hun sociale kapitaal en hun kennis van zaken in om de Indische buurt te versterken.

OP BEZOEK IN DE INDISCHE BUURT

Om de sociaaleconomische positie van bewoners te verbeteren, hebben verbetering van thuissituaties prioriteit. Hulpverleners ondersteunen met huisbezoeken bewoners bij het vinden van oplossingen voor hun problemen. Dit wordt de komende jaren nog steviger, intensiever en meer integraal ingebed in de wijk: er komt een groter team van bewonersconsulenten en een goede afstemming tussen front- en backoffice.

BUP TRANSSVAALBUURT: INZET OP JONGEREN

In de Transvaalbuurt betreft stadsdeel Oost-Watergraafsmeer de bewoners en ondernemers bij de wijkaanpak met jaarlijkse buurtbijeenkomsten. De Transvaalbuurt wil onder andere de positie en kansen van kinderen en jon-

geren versterken. Ook wil het stadsdeel de arbeidsparticipatie vergroten en de leefomgeving verbeteren. De veiligheid moet terugkeren door de overlast van groepen jongeren, gokkers, drugsdealers en drugsverslaafden terug te dringen. Het BUP van de Transvaalbuurt is ontwikkeld door stadsdeel Oost-Watergraafsmeer en de corporaties Ymere, Eigen Haard, Rochdale, AWW en de gemeentelijke Dienst Werk en Inkomen (DWI).

WERKEN IS MEEDOEN

Om meer bewoners aan het werk te krijgen, heeft het stadsdeel Oost-Watergraafsmeer de pilot 'Werken is meedoen' ingezet. Die bestaat uit verschillende initiatieven. Het stadsdeel stimuleert werklozen om in de directe omgeving of omringende wijken te werken. Daarbij wordt uitgegaan van hun persoonlijke wensen en mogelijkheden. Ook bewoners boven de 45 jaar probeert het stadsdeel (weer) aan het werk te krijgen. Verder krijgen jongeren door coaching en competentietesten inzicht in hun kansen en beroeps-

perspectieven. Ook stimuleert het stadsdeel de buurt economie. Dat doet het door economische bedrijvigheid vorm te geven, ondernemerschap te stimuleren en een markt op het Krugerplein op te zetten.

JONGEREN EN KINDEREN DE TOEKOMST

In de Transvaalbuurt is er dus veel aandacht naar jongeren en kinderen. Oost-Watergraafsmeer wil in de eerste plaats af van de scheiding tussen de sociaaleconomische en etnisch-culturele bevolkingsgroepen op scholen en andere plekken waar kinderen en jongeren elkaar ontmoeten. Dat gebeurt onder meer door het uitbreiden van het buitenschoolse sport- en spelaanbod. Voor de wat oudere kinderen komt er een vertrouwde, veilige ontmoetingsplek. Ze kunnen hier ook hun talenten verder ontwikkelen, zoals muziek maken of schrijven. Bij alle voornemens om jongeren meer kansen te geven, gaat Oost-Watergraafsmeer vooral uit van de talenten die de jongeren zelf in huis hebben.

TRANSSVAALBUURT

- **Bewoners: 10.000**
- **Woningen: 4.510, waarvan 75% in bezit van corporaties**
- **Allochtonen: 35%**
- **Werkloosheid: 10,8%, waarvan 77% van allochtone afkomst**

- **Van de uitkeringsgerechtigden is bijna driekwart ouder dan 40 jaar.**
- **Ruim een kwart van de bewoners is jonger dan 21 jaar, ruim tweederde is jonger dan 40 jaar.**
- **Veel ouders zijn laag opgeleid: 47% van de volwassenen heeft een lo-, lbo- of mavo-opleiding gevolgd.**

INDISCHE BUURT

- **Bewoners: 20.000**
- **Woningen: 75% van woningcorporaties. 10% koopwoning, 15% particulier verhuurd.**
- **Allochtonen: 58,7% niet-westers**
- **Werkloosheid: 20%**
- **Inkomen: relatief laag**

- **Bijna een kwart van de bevolking is jonger dan 20 jaar.**
- **De bewoners spreken samen zo'n 100 verschillende talen.**

Een gouden kans

De EGK-buurt in stadsdeel Amsterdam Zuidoost kent diverse problemen, maar ook diverse kansen. Het Buurtuitvoeringsprogramma (BUP) van deze buurt draagt dan ook het motto 'Een Gouden Kans'. Samen hebben bewoners, corporaties en stadsdeel Zuidoost het BUP uitgewerkt en ingevuld. De focus ligt op armoedebestrijding en leefbaarheid. Daarnaast willen alle partijen de sociale achterstand in de buurt verminderen.

De laatste jaren is veel geïnvesteerd in de leefsituatie voor de bewoners van de EGK-buurt. Ruimtelijke herstructurering ging én gaat gepaard met investeringen in sociaal-culturele voorzieningen zoals buurthuizen. De inzet voor de krachtwijken is echt een aanvulling op de bestaande initiatieven. In de wijk wonen nog veel mensen die kampen met grote problemen zoals werkloosheid, lage opleiding, taalproblemen en een beperkt netwerk buiten de familiekring. Voor hen biedt de deelgemeente steeds meer oplossingen op maat. De EGK-buurt verandert zo in een buurt waarin de bewoners hun talenten kunnen ontplooiën en benutten. Het eindresultaat: krachtige mensen in een krachtige wijk.

AMBITIES

De partijen hebben duidelijk voor ogen wat ze willen voor de toekomst van de EGK-buurt:

- Iedereen heeft een fijne plek om te wonen. Dat betekent dat verschillende groepen mensen met respect voor elkaar samenleven.

- Er heerst een prettig woon en leefklimaat. In de wijk voelt iedereen zich veilig en verantwoordelijk.
 - Buurtbewoners leren elkaar kennen: het sociale leefklimaat is prettig doordat er genoeg ontmoetingsplekken zijn.
 - Investeren door te leren. Jongeren krijgen door goed onderwijs een kansrijke start. Een kwalitatief goed activiteitenaanbod biedt ondersteuning bij onderwijs en opvoeding.
 - Meedoen door werk. Er is een goede aansluiting tussen de talenten van bewoners en werk.
- Naast deze doelen zijn er drie groepen die extra aandacht verdienen: het gezin, de jongeren en de hanggroepen. De aanpak van problemen binnen deze groepen is gebiedsgericht en groepsgericht. Een greep uit de talloze projecten die deze aanpak oplevert: laagdrempelige voorzieningen voor tienermoeders, een mentorproject voor de overgang van het primair onderwijs naar het voortgezet onderwijs, een preventieprogramma tegen overgewicht bij kinderen en preventie van huurschulden.

Dat laatste is een van de zaken die verzorgd worden door het project Kansrijk Zuidoost. Hier bellen bewonersadviseurs aan bij bewoners met financiële problemen. Als de bewoners er voor open staan, verwijst de adviseur hen door naar hulpverlenende instanties op het gebied van bijvoorbeeld werk en inkomen of schuldhulpverlening. Ook geeft Kansrijk Zuidoost voorlichting over hoe mensen armoede kunnen voorkomen.

WIJKVERNIEUWINGEN

Corporaties De Key, Eigen Haard, Ymere en Rochdale bouwen al jaren aan omvangrijke fysieke aanpassingen, met het nodige succes. Corporatie Rochdale bezit de meeste woningen in de EGK-buurt en heeft voor alle corporaties een trekkersrol in de wijkaanpak. In de K-buurt komt in 2010 een nieuw winkelcentrum. In de tussentijd knapt het stadsdeel het huidige winkelcentrum tijdelijk op door extra parkeerplaatsen aan te leggen en een goede aansluiting tussen de markt en het winkelcentrum te rea-

liseren. De E-buurt zit nu midden in de vernieuwingsfase: de flats worden gesloopt en nieuwbouwwijken komen hiervoor in de plaats. In het gehele vernieuwingsgebied zal de helft van de 13.000 galerijflatwoningen gesloopt worden. Daarvoor bouwen de corporaties 110% terug, met woningen voor verschillende inkomensklassen. De andere helft van de woningen wordt grondig gerenoveerd.

HUUR NIET BETAALD?

Jaarlijks dreigen in stadsdeel Zuidoost driehonderd uitzettingen plaats te vinden doordat mensen hun huur niet (kunnen) betalen. Stadsdeel Zuidoost, woningbouwvereniging Rochdale en de stichting Maatschappelijke Dienstverlening (MaDi) hopen met het ondertekenen van het Convenant Preventie Huisuitzetting deze uitzettingen een halt toe te roepen en de armoede te bestrijden. In het convenant is afgesproken dat bij een huurachterstand van twee maanden, direct de schuldhulpverlening en maatschappelijk werk op huisbezoek komen.

De deelgemeente gaat armoede verder bestrijden door een individuele aanpak op maat. Hiervoor moet de samenwerking tussen diverse hulpinstanties goed zijn. Daarnaast wil het stadsdeel ook voorlichting geven over het verstandig omgaan met geld.

BURGERPARTICIPATIE

De plannen van de EGK-buurt kunnen onmogelijk uitgevoerd worden zonder de ondersteuning van de bewoners zelf. Die zijn dan ook nauw bij de wijkaanpak betrokken. Bij elf van de ruim zestig geplande projecten lagen de initiatieven bij de bewoners. Bijvoorbeeld het organiseren van een sport- en spelolympiade, een project om werkgelegenheid bij wijkondernemers te versteken, het creëren van ontmoetingsruimten en het lanceren van een Community Trade Centre. Dit centrum biedt freelance werkplekken aan buurtbewoners. Zo kunnen de bewoners zelf de Gouden Kans voor de EGK-buurt verzilveren.

AMSTERDAM ZUIDOOST

- **Bewoners: 80.000, van wie 25.000 in de EGK-buurt**
- **Woningen: 51% sociale huurwoningen (heel Amsterdam 53%)**
- **Werkloosheid: 10,8%**
- **Inkomen: ruim 9.000 huishoudens leven van een minimuminkomen.**
- **De werkloosheid in de wijk daalt minder snel dan in andere delen van Amsterdam: een harde kern van werklozen wordt met gerichte projecten naar de arbeidsmarkt geleid.**
- **Ruim 70% heeft een buitenlandse achtergrond, vooral Surinaams. Er zijn meer dan 130 nationaliteiten.**
- **27% is jonger dan 20 jaar, 50% is jonger dan 35 (heel Amsterdam: 21% en 47%). 1 op de 12 inwoners is 65 jaar of ouder.**

→ **ONDERTUSSEN IN...**
Maastricht

Ogen en oren die overal komen

In Maastricht Noordoost houden jonge buurtambassadeurs een oogje in het zeil. Ze denken mee over de leefomgeving in hun wijk.

Spuiten achter het schoolgebouw, volgeklieerde muren, onveilige speelvoorzieningen, hondenpoep op de speelplekken, te hard rijdend autoverkeer, kapotte banken bij het Cruyff Court, zwerfvuil, te weinig naschoolse activiteiten, een onveilig theehuis vlakbij de school - het zijn slechts enkele zaken waar de jeugdige ambassadeurs in Maastricht Noordoost zich mee bezig houden.

het prikkelt ze om zelf met oplossingen te komen. De jonge ambassadeurs zien wat de gevolgen van bijvoorbeeld vernielingen zijn: hoeveel kosten de reparaties, wie regelt deze en wie betaalt ze? Bovendien komen de ambassadeursogen overal; daar kan geen elektronisch oog tegenop.

Vier ambassadeursteams van kinderen rond de tien jaar zijn actief in Maastricht Noordoost. De ambassadeurs laten niet alleen hun gezicht zien bij openingen en feestelijkheden, maar mogen ook meepraten over zaken die de jongste wijkbewoners aangaan. Het project confronteert buurtbewoners al op jonge leeftijd met het dragen van verantwoordelijkheid voor de wijk. En

→ **PLAATS**
Maastricht Noordoost

→ **INITIATIEFNEMER**
Jongeren Noordoost

→ **NAAM INITIATIEF**
Jeugdige ambassadeurs
in vier wijken

Twee van de jeugdige ambassadeurs in Maastricht Noordoost maken kennis met minister Vogelaar. Ook de jongste wijkbewoners mogen meepraten over zaken die in hun wijk spelen.

Hogere arbeidsparticipatie en meer werk in de wijk

Werken is een beproefde manier...

Werken is een goede manier om deel te nemen aan de samenleving. Voor alle krachtwijken is dan ook het streven om het aantal werkenden fors op te schroeven.

Voor anderen is werken (nog) een te grote stap. Dan is de eerste stap begeleiding naar vrijwilligerswerk, wat bijvoorbeeld gebeurt in de wijken De Bennekel (Eindhoven) en Meezenbroek (Heerlen). Vaak gaat het dan om allochtone vrouwen, die soms al jaren leven in een sociaal isolement en die de Nederlandse taal niet of nauwelijks machtig zijn. Onder meer Rotterdam Noord investeert daarom in multiculturele ontmoetingscentra, waar deze vrouwen de kans krijgen om contact te leggen met andere bewoners en culturen.

ZOEK WERK...

Mensen die zonder werk thuiszitten, weten niet altijd de weg naar een baan. De partners die hen daarbij kunnen helpen, zetten steeds meer in op een betere samenwerking. Ze werken minder met verschillende loketten, maar via één loket voor werk en inkomen. Het gaat daarbij om sociale diensten, CWI, UWV en soms ook uitzendbureaus en re-integratiebedrijven. Daarnaast zetten sommige instellingen een satellietvestiging op in de wijk. Op deze manier staan ze letterlijk en figuurlijk dichtbij de bewoners. Dat maakt het voor mensen uit de wijk makkelijker

om hulp te vragen bij hun zoektocht naar een geschikte baan. De toenemende samenwerking tussen de ketenpartners past overigens geheel in de samenvoeging van CWI en UWV in 2009.

In Heechterp-Schieringen (Leeuwarden) komt er een Werkacademie voor werkzoekenden. Daar begeleiden CWI, UWV, het bedrijf voor Sociale Werkvoorziening, de gemeente en een aantal re-integratiebedrijven mensen naar een baan. In het Nijmeegse Hatert wordt een verzamelgebouw ingericht. Ook daar werkt een aantal partijen samen, onder meer stichting Het Interlokaal, dat goede contacten heeft met de allochtone bevolking. In De Bennekel (Eindhoven) zet de gemeentelijke sociale dienst een wijkuitzendbureau op.

MEER TE DOEN:

AANPAK ACHTER DE VOORDEUR... Voor situaties waarin er naast werkloosheid andere problemen spelen is de aanpak achter de voordeur ontwikkeld. Dit is een veel breder concept waarin niet alleen "aan werk wordt gewerkt", maar de leefsituatie als geheel wordt gekeken. In Groningen

gebeurt dat bijvoorbeeld in de wijk De Hoogte. Medewerkers van de lokale woningcorporatie gaan bij bewoners op huisbezoek om hen te vragen naar hun wensen op het gebied van wonen én werken. Als ze kansen of problemen signaleren, schakelen ze de gemeentelijke dienst Sociale Zaken en Werkgelegenheid in. In de Dordtse krachtwijk Wielwijk/Crabbehof leggen zogenaamde werkmakelaars huisbezoeken af om in kaart te brengen wat bewoners kun-

nen en willen. Vervolgens begeleiden ze hen naar een baan of zelfs richting een eigen onderneming.

Kenmerkend voor de aanpak achter de voordeur is de samenwerking tussen verschillende instanties. Het maakt niet zoveel uit wie de huisbezoeken aflegt. Of het nu de corporatiemedewerker, iemand van de gemeente of een sociaal werker is, het gaat erom dat hij of zij bewoners in aanraking brengt met de

juiste instanties. Soms is dat een voorwaarde om überhaupt aan het werk te kunnen. Want als iemand ernstige psychische problemen heeft, moet hij vaak eerst een traject volgen in de geestelijke gezondheidszorg. Pas daarna komt begeleiding naar werk in zicht. En een tienermoeder met een gehandicapte zoon heeft haar handen vol aan het huishouden en de verzorging van haar kind, zolang ze de weg naar thuiszorginstanties, opvoedingsondersteu-

ning en andere relevante organisaties niet weet te vinden. Op het moment dat ze goede hulp krijgt, ontstaat er ook ruimte voor een parttime baan. Zo kan ze weer meer dan op het eerste gezicht lijkt.

EIGEN BEDRIJF...

Zelfstandige ondernemers hebben een positieve invloed op de wijk. Hun winkels of andere bedrijven zijn vaak sociale ontmoetingsplaatsen. Of het nu bakkers, buurtsupers of kroegjes zijn, bewoners komen elkaar op dit soort plekken tegen. Die contacten kunnen leiden tot kansen: iemand vindt zo een oppasmoeder in de buurt, een oudere man vindt de scholier die zijn hond uit kan laten. Daarnaast genereren de ondernemers werkgelegenheid en trekken ze nieuwe bedrijvigheid aan. Het is dan ook niet voor niets dat er in veel wijkactieplannen aandacht wordt besteed aan het stimuleren van ondernemerschap. In vrijwel alle wijken loopt een initiatief dat ondernemers ondersteuning of huisvesting biedt. Zo krijgt Velve-Lindenhof (Enschede) een eigen ondernemingscoach. En in de toekomst kunnen startende zelfstandigen in onder meer Amsterdam, Rotterdam en Zaandam zich vestigen in een bedrijfsverzamelgebouw, waar ze de ruimte delen met andere beginnende ondernemers.

Voor plaatselijke ondernemers zijn speciale programma's in ontwikkeling waarmee ze aan mikrokredieten kunnen komen. Onder meer in Meezenbroek (Heerlen), Amsterdam-Oost en in de Haagse Stationsbuurt wordt aan zulke regelingen gewerkt. Ook de Rabobank speelt bijvoorbeeld een

Zelfstandige ondernemers hebben een positieve invloed op de wijk. Hun winkels of andere bedrijven zijn vaak sociale ontmoetingsplaatsen.

belangrijke rol in de verstrekking van leningen voor nieuwe ondernemers. En het Programma Microfinanciering van het ministerie van Economische Zaken ondersteunt de veertig wijken bij het uitvoeren van de pilots met betrekking tot microfinanciering.

ZOEKEN... EN VINDEN...

Vraag en aanbod op de arbeidsmarkt zijn in de wijken niet altijd goed op elkaar afgestemd. Zo zijn veel scholieren op zoek naar een stage in de wijk. Ze kunnen er lang niet altijd een vinden. Gemeenten, bewoners en ondernemers staan daarom voor de gezamenlijke opgave om hier creatieve oplossingen voor te bedenken. Dat gebeurt op verschillende manieren:

- In een aantal wijken wordt er geïnvesteerd in stage- en leerwerkplaatsen voor scholieren. In Rotterdam Noord werken gemeente, scholen en bedrijven daarin nauw samen. Ze inventariseren vraag en aanbod en zetten zich ervoor in dat ze zoveel mogelijk op elkaar aansluiten. In Kanaleneiland (Utrecht) loopt een soortgelijk initiatief. De gemeentelijke Dienst Maatschappelijke Ontwikkeling heeft daar de regie.
- In Den Haag-Zuidwest gaat de gemeente zich inzetten om werklozen aan een baan te helpen in het nabijgelegen HagaZiekenhuis.
- In Amsterdam-Oost organiseert de dienst Werk en Inkomen voorlichtingsbijeenkomsten en competentietesten op scholen voor voortgezet onderwijs en in jongerencentra. Jongeren worden zich zo bewuster van hun capaciteiten en mogelijkheden.

EEN BUURTECONOMIE BIEDT KANSEN...

Een florierende buurt economie maakt de wijk aantrekkelijk voor bewoners zelf, maar ook voor anderen. Een florierende buurt economie biedt kansen. Maar ontstaat niet zomaar. Soms heeft de wijk een steuntje in de rug nodig. Een zetje dat ondernemers over de streep trekt om zich er te vestigen. Zoals al aan de orde kwam, kan dat door kredietverstrekking en begeleiding van individuele ondernemers. Maar

het kan ook door stimuleringsmaatregelen te nemen die een heel gebied beïnvloeden.

In veel wijken zetten gemeenten, corporaties, ondernemersverenigingen en andere partijen stappen om een bepaald gebied aantrekkelijk te maken voor zelfstandigen. Het gaat om de volgende maatregelen:

- Investeren in de openbare ruimte, bijvoorbeeld door een schoon, heel en veilig gebied met veel groen te creëren.
- Faciliteren van betaalbare bedrijfsruimten, zoals de Amsterdamse deelgemeente Bos en Lommer gaat doen.
- Afspraken maken over branchering: is het aanbod van verschillende bedrijven optimaal op elkaar afgestemd?
- Ontwikkelen van een multifunctioneel centrum waar zaken als zorg, detailhandel en vrijetijdsbesteding samenkomen.
- Al dan niet terugkerende evenementen organiseren in de gebieden: markten, festivals, braderieën, enzovoort.

Het zijn de personen en organisaties in de wijk die het verschil kunnen maken. Met de genoemde maatregelen gaan zij de uitdaging aan om bewoners te laten participeren. Bij voorkeur via een reguliere, betaalde baan. Maar voor sommige mensen is ook bijvoorbeeld vrijwilligerswerk al winst. Verhoging van de (arbeids)participatie versterkt niet alleen de zelfredzaamheid en het gevoel van eigenwaarde van de bewoners, maar ook het beeld dat mensen van buitenaf van de wijk hebben. Ze zien een wijk waar aan gewerkt wordt. En een wijk die werk hoog in het vaandel heeft. Waar thuis zitten weer een beloning wordt en geen straf.

'Werken' is een van de vijf hoofdthema's van de wijkanaanpak. De andere vier thema's zijn 'Wonen', 'Leren en opgroeien', 'Integreren' en 'Veiligheid'.

→ KANSEN BENUT: TWEË VOORBEELDEN

Amsterdam-Oost, Krugerplein. De deelgemeente begint met de herinrichting van het plein en trekt kooplui aan voor het opstarten van een markt die op gezette tijden zal plaatsvinden. Daarnaast is het de bedoeling dat zich meer horecaondernemers gaan vestigen bij het plein.

Rotterdam-West, Dakpark. In de Rotterdamse deelgemeente Delfshaven ligt een oud spooreplacement. De komende jaren wordt dit omgetoverd tot een multifunctioneel centrum. Er komen ruimten vrij voor scholen, kantoren, winkels en horeca. Op een deel van de bebouwing wordt een park aangelegd. De gemeente, de deelgemeente, projectontwikkelaar Dura Vermeer en betrokken bewoners werken nauw samen.

→ **ONDERTUSSEN IN...**
Diverse krachtwijken

Sport verbroedert

De Straatvoetbalbond heeft 5 mei uitgeroepen tot de Nationale Straatvoetbal dag.

In verschillende krachtwijken deden afgelopen Bevrijdingsdag jongeren mee aan straatvoetbalwedstrijdjes. Het initiatief is er niet alleen om te sporten, maar ook om te laten zien dat voetbal de mensen in hun wijk dichtbij elkaar kan brengen.

Er wordt in de krachtwijken veel gedaan om de leefsituatie van bewoners te verbeteren. Een straatvoetbaltoernooi past daarbij, vindt de Straatvoetbalbond Nederland. Sportpresentator Humberto Tan is het gezicht van de bond en topvoetballers Edgar Davis, Wesley Sneijder en Giovanni van Bronckhorst zijn ambassadeurs. De leuze van de bond luidt: respect, samspel, plezier. Door actief te zijn, mee te doen en met elkaar om te gaan door middel van straatvoetbal kunnen jongeren volgens de bond een beter gevoel over zichzelf krijgen.

Humberto Tan weet hoe het is om in een krachtwijk te wonen. Hij groeide

zelf op in de Amsterdamse wijk Bijlmer. Veel mensen reageerden daar negatief op en hij moest vaak verdedigen waar hij woonde. "Je moet wel stevig in je schoenen staan om dan vooruit te kunnen in je leven. Het wonen in zo'n wijk kan je leven negatief beïnvloeden", zegt hij. Tan denkt niet dat het organiseren van een straatvoetbaltoernooi de oplossing voor de wijken is. "Maar het kan wel helpen. Door zelf iets te doen wat goed is, krijgen jongeren eigen verantwoordelijkheid en meer zelfvertrouwen." De jongeren moeten de toernooien dan ook zelf organiseren. Op veel plekken is er meteen een groot feest van gemaakt met muziek, dans en heerlijk eten uit allerlei verschillende culturen.

In 2009 vindt de Nationale Straatvoetbal dag wederom op 5 mei plaats.

→ **PLAATS**
Diverse krachtwijken

→ **INITIATIEFNEMER**
Straatvoetbalbond
Nederland

→ **NAAM INITIATIEF**
Nationale
Straatvoetbal dag

→ ARNHEM

Wonen, werken en leren dicht- bij huis

Met ruim 140 duizend inwoners is Arnhem na Nijmegen de tweede stad van Gelderland. In de vier krachtwijken van de Gelderse hoofdstad staat de komende jaren veel te gebeuren.

WONEN

- Bewoners van de Arnhemse krachtwijken krijgen meer gelegenheid om binnen hun wijk een wooncarrière te doorlopen. Het woningaanbod wordt diverser door herstructurering en verkoop van corporatiewoningen.
- Gemeente en corporatie investeren in een groene, kindvriendelijke woonomgeving.
- Particuliere eigenaren worden gestimuleerd om hun panden beter te onderhouden.
- Bewoners en gemeente pakken afvaloverlast aan.

WERKEN

- Ondernemers kunnen straks een beroep doen op starterskredieten en wijkbedrijfsconsultanten. Ook worden ze gestimuleerd om hun panden goed te onderhouden.
- Vrijwilligers én professionals benaderen bewoners om hen te vragen naar hun wensen op het gebied van werk. Als dat nodig is, nemen werkzoekenden deel aan een re-integratietraject.
- Een aantal winkelcentra wordt vernieuwd of uitgebreid, zodat de wijk economie een impuls krijgt.

LEREN EN OPGROEIEN

- De gemeente zorgt voor brede scholen in de krachtwijken.
- Scholen verhogen de betrokkenheid van ouders.
- Voor- en vroegschoolse educatie (VVE) krijgt een extra impuls.
- Het aantal schoolverlaters met een startkwalificatie gaat omhoog; ROC, politie, jongerenwerkers en gemeente pakken schooluitval actief aan.
- Er komt een Centrum voor Jeugd en Gezin en een Cruyff Court of Krajicek Playground in elke krachtwijk.
- Er wordt geïnvesteerd in leerwerktrajecten voor jongeren.

INBURGERING

- Per wijk heeft de gemeente targets gesteld voor het aantal te starten inburgeringstrajecten per jaar.
- Er wordt geïnvesteerd ontmoeting tussen allochtonen en autochtonen.
- Professionals én vrijwilligers zetten zich in om mensen die in een isolement zitten, te activeren.

VEILIGHEID

- De gemeente zorgt voor een veilige woon- en leefomgeving met geïntensiveerde inzet van wijkagenten.
- Er komt meer aandacht voor de aanpak van huiselijk geweld.
- Probleemjongeren worden actief benaderd; de gemeente, politie en hulpverleners combineren begeleiding waar nodig met sancties.

KUNST, CULTUUR EN SPORT

- Bewoners krijgen meer mogelijkheden voor sportdeelname, bijvoorbeeld via Cruyff Courts en peutersportvelden.
- Het aanbod op het gebied van kunstzinnige en culturele activiteiten krijgt een structureler karakter; aanbieders brengen dit onder de aandacht van jongeren.

ACHTER DE VOORDEUR

- Multiprobleemgezinnen krijgen een vaste begeleider die hen stapsgewijs helpt problemen op te lossen.
- Welzijnswerkers checken of bewoners gebruikmaken van de voor hen bestemde financiële regelingen.
- Bewoners met schuldenproblematiek worden geholpen.

Malburgen/- Immerloo bruist

Het wijkactieplan in het Arnhemse Malburgen/Immerloo geeft bewoners van deze krachtwijk meer kansen om mee te doen. In hun wijk, maar ook daarbuiten. Of het nu gaat om wonen, werken of ontmoeting – mensen tellen mee in Malburgen/Immerloo.

De werkloosheid in Malburgen/-Immerloo is hoog, maar in de wijk liggen kansen om daar iets aan te doen. Door de winkelgebieden aantrekkelijker te maken, hopen gemeente en corporaties ondernemerschap te bevorderen en zo de werkgelegenheid te stimuleren. Daarom gaan ze de uitstraling van winkelgebieden verbeteren. De openbare ruimte krijgt een opknappbeurt en starters kunnen tegen lage huren een pand betrekken. Zij kunnen ook een beroep doen op microkredieten. Gemeente en corporaties slaan met deze maatregelen twee vliegen in één klap: er vestigen zich naar verwachting meer ondernemers en door het toegenomen winkelaanbod wordt de wijk aantrekkelijker voor nieuwe bewoners. Dat laatste sluit naadloos aan bij de doelstelling om het aantal inwoners van de wijk omhoog te krijgen.

DEELNEMEN AAN DE MAATSCHAPPIJ
Malburgen/Immerloo heeft participatie hoog in het vaandel. In de vorm van werk, maar ook door bewoners mee te laten doen in de wijk. Inmiddels loopt

er in dit kader een project waarbij bewoners elkaar interviewen over wat ze met hun toekomst willen, vooral op het gebied van sociale activering. De gemeente heeft daarvoor een bedrijf ingehuurd dat bewoners een arbeidscontract geeft voor een jaar om andere mensen uit de wijk te interviewen. Voor zowel de interviewers als de geïnterviewden is dat mogelijk een opstap naar werk. De aanpak is behoorlijk succesvol: negentig procent van de ondervraagde Malburgse bewoners heeft interesse in een vervolgesprek.

WONEN: EEN PRETTIGE LEEFOMGEVING

Binnen het thema Wonen streven de gemeente en de corporatie naar meer ruimte voor spelen en ontmoeten, goed beheer van woningen en openbare ruimte, een gedifferentieerd woningaanbod en het verbeteren van de milieukwaliteit. Gemeente en corporaties zetten hiervoor een breed pakket aan maatregelen in. Ze combineren herstructurering bijvoorbeeld met het bevorderen van eigenwoningbezit.

Ook stimuleert de gemeente particuliere eigenaren om hun panden goed te onderhouden en investeert de corporatie in groot onderhoud van haar woningbestand. Daarnaast worden overlast door geluid en zwerfafval aangepakt. En om de wijk aantrekkelijker te maken, komen er meer recreatieve routes, bijvoorbeeld tussen plangebied de Wheeme en het Immerloopark.

KUNST- EN CULTUURCENTRUM

Veel bewoners van Malburgen/-Immerloo zijn niet of nauwelijks vertrouwd met culturele activiteiten. Als er activiteiten in de wijk plaatsvinden, zijn ze meestal ad hoc, niet structureel. Omdat culturele activiteiten de saamhorigheid kunnen vergroten en mensen leren op een andere manier naar de wereld te kijken, wil Malburgen/Immerloo graag een kunst- en cultuurcentrum, waar mensen welkom zijn om deel te nemen aan activiteiten die op gezette tijden plaatsvinden. Vooral bij jongeren en allochtonen verdient kunst en cultuur meer aandacht.

ACHTER DE VOORDEUR

Vooral multiprobleemgezinnen krijgen de komende jaren te maken met een aanpak achter de voordeur. Dat betekent dat ze hulp krijgen om de problemen in hun dagelijks leven op te lossen. Enkele voorbeelden:

- Gezinsleden die het slachtoffer zijn van huiselijk geweld, kunnen een beroep doen op hulpverlening. Zo loopt er op dit moment een vrijwilligersproject op dit gebied. Zowel mannen als vrouwen uit de wijk zijn hier een luisterend oor voor slachtoffers van huiselijk geweld. Soms is dat al genoeg; in andere gevallen verwijzen de vrijwilligers iemand door naar bijvoorbeeld een maatschappelijk werker.
- Sommige gezinnen doen geen beroep op de financiële regelingen die hen extra inkomsten kunnen verschaffen. De gemeente gaat hierom een voorzieningcheck uitvoeren.

- Er komt een grotere capaciteit aan maatschappelijk werkers. Nu krijgen mensen te vaak te maken met wachtlijsten.
- Mensen met problematische schulden worden actief benaderd en krijgen hulp om hun financiële huishouding op orde te brengen.

BUURTRESTAURANT

Zoals gezegd, spelen bewoners de hoofdrol in de ontwikkeling van Malburgen/-Immerloo. Daarom wordt er geïnvesteerd in activiteiten waarbij zij elkaar ontmoeten, zoals de genoemde interviews. Een ander voorbeeld is het buurtrestaurant voor bewoners dat inmiddels van de grond is gekomen. Mensen uit de wijk koken daar gezond en bieden medebewoners goedkope maaltijden aan. Het restaurant is een plek waar iedereen welkom is en waar mensen elkaar op een vrijblijvende manier kunnen leren kennen.

MALBURGEN/IMMERLOO

- **Bewoners: 16.500**
- **Woningen: 7.439**
- **Sociale huurwoningen: 78%**
- **Werkloosheid: 20,6%**
- **Inkomen: gemiddeld € 20.500 (2004)**
- **Allochtonen: 39%, in Immerloo 56%**

• **Het gemiddelde scholingsniveau is laag en het schoolverzuim ligt rond de 8%.**

Op naar een plezierige leefomgeving

De gemeente en corporaties staan voor een aantal grote uitdagingen in Het Arnhemse Broek. De aanpak van de woon- en leefsituatie van bewoners bijvoorbeeld. Natuurlijk spelen ook andere thema's een rol in Het Arnhemse Broek. Zoals leren, werken en veiligheid.

HET ARNHEMSE BROEK

- **Bewoners: 5.800**
- **Allochtonen: 32%**
- **Woningen: ruim 2.600**
- **Sociale huurwoningen: 73%**
- **De wijk heeft een gesloten subcultuur en langdurig maatschappelijk isolement is er aan de orde van de dag.**
- **Er wonen relatief meer alleenstaanden, eenoudergezinnen en mensen tussen de 20 en 40 jaar dan in Arnhem als geheel. Het aandeel mensen van 45 en ouder is relatief beperkt.**

De openbare ruimte in Het Arnhemse Broek is een aandachtspunt. De straten worden daarom intensiever schoongemaakt en er wordt gehandhaafd op illegale stort van grofvuil en afval. Verder heeft er forse herstructurering plaatsgevonden. De werkzaamheden zijn nog in volle gang: het Jan Van Riebeeckplein wordt nog opnieuw ingericht en de Van Verschuierwijk ondergaat een renovatie. In de buurt Rijnwijk maken oude woningen plaats voor nieuwbouw. Bewoners kunnen straks naar dezelfde plek terugkeren. Tot slot gaat in enkele straten de maximumsnelheid omlaag naar dertig kilometer per uur.

LEREN EN OPGROEIEN

Investeren in de jeugd; het is een van de belangrijkste speerpunten in het wijkactieplan voor Het Arnhemse Broek. Taalachterstanden, verzuim en schooluitval zijn er hoger dan in de rest van Arnhem. De gemeente, onderwijsinstellingen en andere partijen zetten zich de komende jaren in om dat te veranderen. Scholen, peuterspeelza-

len en jongerenwerkers gaan bijvoorbeeld samenwerken in multifunctionele centra in de wijk. Ook komt er een Centrum voor Jeugd en Gezin en gaan de scholen maatregelen nemen om de betrokkenheid van ouders te vergroten. Verder gaan schoolartsen, leerplichtambtenaren en de politie nauwer samenwerken om verzuim tijdig te signaleren en aan te pakken. En jongeren die stage (gaan) lopen, krijgen betere begeleiding.

MEER WERKEN

Het is de bedoeling dat de werkloosheid in Het Arnhemse Broek de komende jaren afneemt. Daarom is er een 'economische wijktafel' waar relevante organisaties op het ge-

Overlastgevers krijgen ondersteuning om hun manier van leven aan te passen aan hun omgeving.

bied van scholing en werk langdurig werklozen in kaart brengen en een persoonlijk begeleidingstraject aanbieden. Enkele anderen maatregelen die Arnhem neemt om meer wijkbewoners aan het werk te krijgen:

- ROC Rijn IJssel ICT zet een leerwerkcentrum op in een locatie die de woningcorporatie ter beschikking stelt. Jongeren combineren daar school en werk.
- Voor ondernemers komt er een stimuleringsregeling om hun panden op te knappen. Daarmee verbetert de uitstraling van winkelgebieden.
- Startende ondernemers kunnen gebruikmaken van microkredieten.

AAN DE SLAG MET PROBLEEMGEZINNEN

Sommige gezinnen hebben uiteenlopende problemen. Enkele van hen veroorzaken bovendien overlast voor andere buurtbewoners. Gezinnen die in de problemen zitten, krijgen nu meer aandacht. Soms komt daar een gezinscoach aan te pas. Deze vaste begeleider maakt samen met de ge-

zinsleden een plan van aanpak om hun persoonlijke situatie te verbeteren. Mensen met schulden krijgen vanuit de gemeente hulp. Ze leren in stapjes beter met geld omgaan. Hulpverleners, woningcorporaties, gemeente en politie bespreken welke personen de meeste overlast veroorzaken en treden hen actief tegemoet. Overlastgevers krijgen ook ondersteuning om hun manier van leven aan te passen aan hun omgeving. Als ze hun gedrag niet verbeteren, volgen er als uiterste consequentie sancties.

VEILIGHEID

In delen van Het Arnhemse Broek voelen de bewoners zich onveilig. Ze vinden dat er te weinig toezicht is en hebben last van hanggroepen en criminele jongeren. Daarom zorgt de gemeente voor meer toezicht op straat, door een spreekuurpunt voor politiemensen in te richten en hen hun taken zo veel mogelijk zichtbaar op straat te laten uitvoeren. Eventueel worden er ook particuliere beveiligers ingezet. Daarnaast komt er een wijkpreventieteam,

waarin de wijkagent samenwerkt met bijzonder opsporingsambtenaren (BOA's) en wijktoezichthouders. De jongeren krijgen hulp van maatschappelijk werkers en worden gestraft als ze de regels overtreden. Tot slot investeert de gemeente in de openbare ruimte, bijvoorbeeld via betere straatverlichting.

SAMEN SPORTEN

Sport is een aandachtspunt in Het Arnhemse Broek. Veertig procent van de bewoners heeft last van overgewicht. In de wijk zijn weinig faciliteiten om te bewegen. Om dat te veranderen, komt er zowel een Cruyff Court als een Richard Krajicek Playground. De gemeente koppelt aan deze voorzieningen een activiteitenprogramma, zodat ze ook echt gebruikt worden. Een ander initiatief is peutergymnastiek. Parallel daaraan loopt de voorlichting aan ouders over de relatie tussen gezondheid, voeding en beweging. Hiermee groeit het bewustzijn op dit gebied, waardoor de kans toeneemt dat bewoners gezonder gaan leven.

Wooncarrière binnen de wijk bevorderen

De bewoners van de Arnhemse krachtwijk Presikhaaf spelen een grote rol in de ontwikkeling van hun wijk. Ze denken bijvoorbeeld mee over de herstructurering en de inrichting van hun leefomgeving, die momenteel in volle gang is. Daarnaast waren ze nauw betrokken bij de totstandkoming van het wijkactieplan.

De herstructurering in Presikhaaf zorgt ervoor dat wooncarrières binnen de wijk beter mogelijk worden. Vóór 2003, toen de sloop-, nieuwbouw- en renovatiewerkzaamheden van start gingen, bestond veruit het grootste deel (90%) van het woningbestand in Presikhaaf uit sociale huurwoningen. Na de herstructurering ligt de verhouding tussen sociale woningbouw en duurder woningen op 40/60. Gemeente en corporaties investeren daarnaast in een goed onderhouden openbare ruimte, betere wegen en een zogenaamde woonzorgzone.

EXTRA AANDACHT VOOR BEHEERGEBIEDEN

De gemeente houdt de beheergebieden (zones waar geen herstructurering plaatsvindt) goed in de gaten. Daarmee wil ze voorkomen dat problemen zich verplaatsen van voormalige slooppanden naar andere delen van Presikhaaf. Dat is een reëel risico, want het zijn vaak de sociaaleconomisch zwakkeren die in de herstructureringsgebieden wonen of woonden. In het wijkactieplan

is daarom ook vooral gekozen voor de inzet van extra geld en activiteiten in de beheergebieden.

WERKEN

In het wijkactieplan van Presikhaaf speelt werk een belangrijke rol. De gemeente wil de werkgelegenheid en het aantal werkenden in de wijk verhogen. Daarom wordt het winkelcentrum met 8.500 m² uitgebreid, zodat daar meer ondernemers en werknemers terecht kunnen. Ook komt er een wijkbedrijfsconsulent, die ondernemerschap stimuleert en zelfstandigen te hulp schiet als zij tegen problemen aan lopen. Verder streven de gemeente en haar ketenpartners ernaar om het aantal bijstandsgerechtigden in de wijk met 30 procent te verminderen. Zij doen dat door vraag en aanbod op de arbeidsmarkt in én buiten de wijk beter op elkaar af te stemmen, de inzet van een participatiecoach en door meer gebruik te maken van re-integratie-instrumenten. Tot slot gaan er zeventig bewoners per jaar aan het werk met behoud van uitkering.

AANDACHT VOOR SPORT

De sportparticipatie in Presikhaaf is betrekkelijk laag; 20 procent lager dan het stedelijk gemiddelde. De gemeente zorgt er daarom voor dat de bewoners van Presikhaaf meer kansen krijgen om te sporten. Er komt in Presikhaaf bijvoorbeeld een Cruyff Court, waar kinderen en jongeren terecht kunnen om een balletje te trappen. Op het veldje zullen ook sport- en spelactiviteiten plaatsvinden. Vijf werkloze jongeren worden bovendien opgeleid tot sportleider in samenwerking met onder meer de Johan Cruyff Foundation. Tot slot gaat gezondheid een belangrijke rol spelen in het sportaanbod; zo komt er peutergymnastiek in combinatie met de coaching van ouders op het gebied van beweging en voeding.

INVESTEREN IN DE JEUGD

Op het gebied van leren en opgroeien staat Presikhaaf voor een aantal grote uitdagingen. De schooluitval is relatief hoog en veel kinderen kampen met taalproblemen. Ook laat de ouderbetrokkenheid bij scholen te wensen over

Vijf werkloze jongeren worden opgeleid tot sportleider, in samenwerking met de Johan Cruyff Foundation

en zijn er te weinig naschoolse faciliteiten voor kinderen. Daarom kiezen gemeente, ROC, basisscholen en andere partijen voor een brede aanpak. Tot de vele maatregelen worden onder andere twee multifunctionele centra gerekend die in de wijk komen. Deze herbergen onder meer scholen, een peuterspeelzaal, een wijkcentrum, politiepost, bibliotheek en een ontmoetingsplaats voor jongeren. Een adner voorbeeld is de uitbreiding van het aanbod in voor- en vroegschoolse educatie (VWE). Op peuterspeelzalen en in de eerste klas-

sen van het primair onderwijs krijgen kinderen met taalachterstanden én hun ouders extra aandacht. Daarnaast gaan scholen ouders actief betrekken. Bijvoorbeeld via bijeenkomsten en door samen met hen activiteiten te organiseren. Ten slotte hebben de gemeente en de ROC's een convenant gesloten over de gezamenlijke aanpak van schooluitval. Leerlingen krijgen preventie onder meer betere (loopbaan) begeleiding.

MAATSCHAPPELIJKE PARTICIPATIE

Met een aantal maatregelen in het wijkactieplan willen de gemeente, corporaties en bewoners van Presikhaaf ervoor zorgen dat de mensen er meer betrokken raken bij elkaar en de wijk. Er zullen daarom op wijk- en straatniveau uiteenlopende activiteiten plaatsvinden. Ook komen er twee multifunctionele wijkcentra. Daarin komen

verschillende voorzieningen samen, zoals een bibliotheek, scholen, een peuterspeelzaal en een jongerencentrum. Daardoor worden deze centra plekken die een spilfunctie hebben in de wijk en waar plaats is voor ontmoeting. Een andere belangrijke maatregel om de participatie in Presikhaaf te verhogen, is inburgering. Arnhem streeft ernaar om per jaar 287 bewoners een inburgeringstraject te laten doorlopen.

PRESIKHAAF

- Bewoners: 9.636
- Alloctonen: 38%
- Woningen: 3.840, waarvan 65% sociale huurwoningen en 70% meergezinswoningen
- Werkloosheid: 16,2%
- Uitkeringen: 10,4%
- Inkomen: gemiddeld € 20.200

Modekwartier geeft wijkeconomie impuls

Klarendal is een diverse en kleurrijke wijk. Bewoners spelen er een belangrijke rol. Ze hebben veel inbreng gehad in de totstandkoming van het wijkactieplan. Tijdens een wijkensessie gaven ze per thema hun wensen aan. Daarna hebben gemeente, corporaties en andere instellingen maatregelen opgesteld en die weer voorgelegd aan de wijk. Het resultaat: een actieplan voor én door bewoners.

Het wijkactieplan van Klarendal is opgebouwd aan de hand van de vijf thema's. Wonen en werken spelen een grote rol in het actieplan, wat bijvoorbeeld blijkt uit de verdere uitbouw van het modekwartier. Daar krijgen startende ondernemers die werkzaam zijn in de modebranche de gelegenheid om hun zaak te vestigen én om er te wonen. Verder investeert Arnhem in inburgeringstrajecten, brede scholen, sport en een schone, veilige buurt.

MODEKWARTIER

In het nieuwe modekwartier is momenteel al een aantal ondernemers actief. Woningcorporatie Volkshuisvesting investeert fors in de wijk, onder meer door het opkopen van een aantal panden om het gebied een extra impuls te geven. Ondernemers op het gebied van mode, maar ook bijvoorbeeld horeca-uitbaters, kunnen daar tegen redelijke huurprijzen een ruimte betrekken. Bovendien krijgen ze de kans om een voordelige lening af te sluiten. Als de starters daar behoefte aan hebben, worden zij ondersteund door een zoge-

Ondernemers op het gebied van mode, maar ook bijvoorbeeld horeca-uitbaters, kunnen tegen redelijke huurprijzen een ruimte betrekken.

naamde wijkbedrijfsconsulent. In hetzelfde gebied huisvest ROC Rijn IJssel zijn afdeling fashion design. Leerlingen gebruiken daar onder meer tweedehands kleding van het regionale kringloopbedrijf 2Switch om het vak te leren.

PERSPECTIEF VOOR DE JEUGD

De jeugd krijgt veel aandacht in het wijkactieplan van Klarendal. Er komt een multifunctioneel centrum waar verschillende organisaties zich vestigen en samenwerken – onder meer twee basisscholen, een peuterspeelzaal, het wijkcentrum, een mediatrefpunt en kinderopvang. Daarnaast worden

jonge kinderen met een taalachterstand beter ondersteund en kunnen bewoners gebruikmaken van een op te richten Centrum voor Jeugd en Gezin. Het ROC en de gemeente zetten zich in om het aantal voortijdige schoolverlaters terug te dringen, bijvoorbeeld door betere stagebegeleiding te bieden. Gebrek daaraan is namelijk een van de oorzaken dat jongeren afhaken. Op het gebied van sport gebeurt er ook veel. Kinderen kunnen bijvoorbeeld meedoen aan buitenschoolse sportactiviteiten op het Cruyff Court.

WOONCARRIÈRES EN LEEFOMGEVING

Grootschalige herstructurering heeft Klarendal niet nodig, maar de uitstraling van de wijk laat nog te wensen over. Ook zijn de mogelijkheden om binnen Klarendal een wooncarrière te doorlopen beperkt. Daarom nemen gemeente en corporatie een aantal maatregelen. Een paar voorbeelden:

- Wooncarrières meer kansen geven.
- Volkshuisvesting verkoopt een aantal huurwoningen. Daarnaast komt er nieuwbouw in de koopsector. Woon-

- zorgwoningen bieden bejaarden de mogelijkheid om in de wijk te blijven.
- Het straatbeeld verbeteren. Volkshuisvesting koopt verloederde panden op en knapt ze op. Ook zal de corporatie in sommige straten tijdelijk een selectief beleid voeren bij woningtoewijzing.
- De wijk krijgt een duidelijk herkenbare toegangspoort.

MILIEU EN LEEFOMGEVING

Op het gebied van (leef)milieu en energieverbruik nemen gemeente en corporatie een aantal maatregelen. Het spoor dat door Klarendal loopt, veroorzaakt geluidsoverlast voor omwonenden. Daarom wordt er een geluidsscherm geplaatst en krijgt een aantal gevels extra isolatie. Verder is bij sommige bewoners het energieverbruik hoog. Gebrekkige isolatie is daar deels debet aan. Daarom investeert Volkshuisvesting in betere isolatie. Om te veiligheid in de wijk te verbeteren, komt er meer toezicht op straat en breidt de jeugdhulpverlening zich uit.

INTEGREREN

Op het gebied van integratie zet de gemeente Arnhem alle zeilen bij. De doelstelling is om in Klarendal elk jaar 99 mensen een cursus te laten doorlopen. Voor allochtone vrouwen die daar nog niet aan toe zijn, komt er bovendien een voorbereidingstraject voor de cursus. Via het project Klarendal Ontmoet komen allochtone en autochtone bewoners met elkaar in contact en leren ze elkaar beter kennen. Zo ontstaat er een wijk waarin mensen elkaar begrijpen en zich bij elkaar betrokken voelen.

Via het project Klarendal Ontmoet komen allochtone en autochtone bewoners met elkaar in contact en leren ze elkaar beter kennen.

KLARENDAL

- **Bewoners: 7.555**
- **Woningen: 79% sociale huurwoningen, 62% kleine eengezins- en meergezinswoningen**
- **Allochtonen: 39%**
- **Werkloosheid: 16,2%**
- **Inkomen: gemiddeld € 21.100 (2002)**

- **In Klarendal wonen relatief meer alleenstaanden en eenoudergezinnen dan in Arnhem als geheel. Er wonen relatief veel mensen tussen de 20 en 40 jaar. Het aandeel 5- tot 15 jarigen en mensen van 45 jaar en ouder is beperkt.**

Meer kansen voor de Haagse jeugd

Als reizigers over tien jaar Den Haag binnenkomen, treffen ze een stad aan met internationale allure. Het is ook een aantrekkelijke plek voor de bewoners zelf. Er zijn leuke restaurants, cafés, winkels en uitgaansgelegenheden. Ook huizen en openbare ruimten zijn flink opgeknapt. Alle partners die de wijkactieplannen ondertekend hebben, vervullen enthousiast hun taken om deze toekomstplannen te realiseren.

→ **ONDERTUSSEN IN...**
Utrecht

Luisterend leren

De VoorleesExpress is een project waarbij allochtone kinderen wekelijks thuis worden voorgelezen door autochtone jongeren. Dit vermindert de taalachterstand van de kinderen en verbindt mensen met elkaar.

Het project is begonnen in de Utrechtse wijk Kanaleneiland, maar is inmiddels uitgerold in heel Utrecht. Van 35 voorleesgezinnen in 2006 groeide het project naar meer dan 100 gezinnen in 2007. Dit jaar wordt er in Utrecht voorgelezen bij 120 gezinnen. De voorlezers krijgen elk één of meer gezinnen in Utrecht toegewezen, waar ze twintig weken lang 's avonds gaan voorlezen. De VoorleesExpress is bedoeld voor kinderen met een achterstand in de Nederlandse taal, vaak ontstaan doordat Nederlands hun tweede taal is. Het voorleesritueel wordt bij de gezinnen geïntroduceerd met als doel dat de ouders het voorlezen na verloop van tijd zelf overnemen.

Begin 2008 is de VoorleesExpress ook in Amsterdam en Tiel succesvol van

start gegaan. Ook andere steden tonen interesse om het project op te starten. Met steun van het ministerie van VROM en subsidie van Stichting Lezen kan de uitbreiding van de VoorleesExpress gerealiseerd worden.

→ **PLAATS**
Utrecht Kanaleneiland

→ **INITIATIEFNEMER**
Sodaprojecties

→ **NAAM INITIATIEF**
VoorleesExpress

De betrokken partijen in Den Haag zijn niet zo maar begonnen met de plannen om hun stad te verbeteren. De gemeente, corporaties, onderwijsinstellingen, kerken, moskeeën, studentenverenigingen en bewonersorganisaties zijn vertrokken vanuit eerdere ervaringen en succesvolle projecten. Ook vóór het opstellen van de wijkactieplannen is overlegd tussen meer dan negentig stakeholders, (zaken)partners en de gemeente. Doordat de partijen intensief overleggen, is de bereidheid groot om veel werk te verzetten. In de vier wijkactieplannen springen twee onderwerpen in het oog: prettiger wonen en jongeren betere kansen geven zich te ontwikkelen.

LEEFBAARHEID IN DE WIJKEN
Prettig wonen is meer dan een goede woning. Daar hoort ook een aantrekkelijke en schone leefomgeving bij. Den Haag gaat dit flink aanpakken. Daarvoor wordt de openbare ruimte waar nodig opnieuw ingericht. Zodat deze plekken een nieuwe, vriende-

In de vier wijkactieplannen springen twee onderwerpen in het oog: prettiger wonen en jongeren betere kansen geven zich te ontwikkelen.

lijke uitstraling krijgen en verloedering wordt tegengegaan. Zo wordt zwerfvuil teruggedrongen met behulp van ondergrondse containers en door extra te vegen. Om aan de moderne woonstandaarden te voldoen, bouwt Den Haag veel nieuwe woningen en worden oude huizen opgeknapt. Alleen al in de Stationswijk komen er 950 nieuwe woningen. Hierdoor is voor inwoners het aantrekkelijk om in dezelfde wijk te blijven wonen. Ook de extra investeringen in gezondheid, sport en problemen achter de voordeur ondersteunen het sociale leven van de bewoners.

JONGEREN VOOROP

In de Haagse krachtwijken wonen veel kinderen en jongeren. Den Haag heeft de jeugd hoog in het vaandel staan. Aan verschillende kanten werken de betrokken partijen aan de positie van jongeren. Ouders in spe kunnen voor advies en informatie terecht bij Centra voor Jeugd en Gezin. Brede scholen bieden naast het onderwijs ook allerlei activiteiten, van 's morgens vroeg tot 's avonds laat. Sport en beweging nemen hier een speciale plaats in. In de zomer geven sportprofessionals bijvoorbeeld speciale 'sportclinics' aan jongeren. De stad ontwikkelt zo talenten van jongeren en biedt hen kansen. Hierdoor kunnen ze op hun beurt ook iets terug geven aan hun wijk, door bijvoorbeeld in buurthuizen stage te lopen of vrijwilligerswerk te doen. Zo investeert Den Haag ook in de toekomst.

Herinrichting zorgt voor wijk met allure

De Haagse Stationsbuurt ligt tussen station Hollands Spoor en Den Haag Centraal. Het ligt strategisch ten opzichte van het centrum van Den Haag. Hollands Spoor is voor veel forensen en toeristen de toegangspoort tot het stadshart. Zij lopen, fietsen of reizen per tram naar de binnenstad.

Toch is de route langs de Stationsweg momenteel niet erg aantrekkelijk: winkels staan leeg, er zijn veel van dezelfde soort winkels en de ruimtelijke inrichting vormt geen eenheid. Het doel is dat, door de inzet van investeerders, corporaties en bewoners, deze route over tien jaar een multiculturele en internationale allure heeft. Toeristen en expats vinden hun weg in de Stationsbuurt en het is een uitgaansplek voor studenten.

Een gedeelte van de wijk is nu omsloten door verkeersaders en het spoor. Hierdoor heeft het een meer gesloten karakter. De wijk wil de verkeershinder daarom stevig aanpakken. Het Stationsplein wordt heringericht, waardoor het verkeer gemakkelijker kan doorrijden.

RUIMTE VOOR 'SOCIALE STIJGERS'

Niet alleen de verkeersoverlast wordt met de herinrichting aangepakt. De gemeente maakt plannen voor een algehele opwaardering van de hele Stationsbuurt. Ook de woningen knapt de gemeente op. In de wijk is nu sprake van overbewing: er zijn te veel kleine woningen voor te veel mensen. Er wonen veel studenten en een deel van de wijk kent weinig voorzieningen als restaurants, cafés en winkels. Dat gaat veranderen door deels overbewing actief tegen te gaan en deels door in samenwerking met de Kamer van Koophandel horeca en middenstand te stimuleren om zich hier te vestigen.

De eerste stap om de wijk op te waarderen is het bouwen van een koopwoningencomplex. Ook wil de gemeente de openbare ruimten herinrichten. Samen met de Nederlandse Spoorwegen, corporaties en vastgoedontwikkelaars pakt de gemeente het Stationsplein aan bij het Hollands Spoor. Ook verloederde plekken en gebouwen in de omgeving worden vernieuwd. De wijk krijgt hierdoor een betere uitstraling.

Om sociale stijgers binnen de wijk te houden en nieuwe bewoners van buiten aan te trekken, besteedt de gemeente ook aandacht aan de woningvariatie in

de Stationsbuurt. Dat doet de gemeente door huurwoningen te verkopen en kleine locaties te herontwikkelen. De corporaties zijn hierbij belangrijke partners. Een speciaal team controleert adressen op illegale kamerverhuur en overbewing. Dit stimuleert een schone, hele en veilige wijk met meer sport- en spelplekken.

MEER MENSEN AAN HET WERK

De gemeente wil ook meer werkgelegenheid creëren om meer sociale stijgers in de wijk te krijgen. De Stationsbuurt kenmerkt zich namelijk door een gemiddeld 65 procent hogere werkloosheid dan de rest van Den Haag. Om de werkgelegenheid een impuls te geven koppelt de Stationsbuurt nationale en regionale werkgevers aan werkzoekenden en onderwijsinstellingen. Ook wil de wijk kleinschalige bedrijfsruimten uitbreiden, waardoor er nieuwe arbeidsplaatsen ontstaan. Zo wordt er bijvoorbeeld een oude villa verbouwd tot een starterspand voor ondernemers. Er komen meer re-integratietrajecten en meer gesubsidieerd werk, door het bestaande aanbod te verdubbelen. Om het ondernemerschap te stimuleren, breidt de gemeente het aantal begeleidingstrajecten uit voor starters en verruimt het de kredietmogelijkheden.

GOEDE SCHOLING

In de wijk wonen veel achterstandsléerlingen. Het streven is deze jongeren beter te laten aansluiten op de arbeidsmarkt. Daarvoor moet eerst het schoolverzuim in de Stationsbuurt sterk teruggebracht worden. De eerste stap in die richting is dat de gemeente, samen met het onderwijs, welzijns-, sport- en cultuurinstellingen, een brede basisschool opzet. Hier zorgen medewerkers van 's morgens tot 's avonds voor allerlei activiteiten. Deze school vormt de spil in de buurt waar jongeren en hun ouders centraal staan. Er is ook ruimte voor vrijetijdsbesteding van andere buurtbewoners.

De gemeente streeft ernaar dat alle jongeren een startkwalificatie hebben. Door de leerplicht te handhaven en jongeren intensief te begeleiden, wil de

gemeente voortijdige schooluitval terugdringen. Verder gaan hulpverlenende organisaties, zoals Parnassia voor psycho-medische zorg, en gemeente nauwer samenwerken in het kader van problemen achter de voordeur. Daar waar nodig helpen gezinscoaches multiprobleemgezinnen.

INBURGERING ALS KANS

Op de brede school is ook aandacht voor inspirerende inburgeringslessen. De gemeente hoopt dat nieuwe Nederlanders inburgering zo meer als een kans zien dan als een plicht. Daarvoor is het nodig om de kwaliteit van de cursussen te verhogen. Het accent ligt daarbij op participatie. De cursus koppelt deelnemers aan bijvoorbeeld een stage op school, een sportvereniging, bewonersorganisatie, bedrijf of corporatie. Wanneer een inburgeraar hieraan deelneemt, wordt hij of zij beloond met 'sociale airmiles'. Hiermee spaart hij of zij voor bijvoorbeeld een voetbalclinic bij ADO Den Haag of voor een bioscoopkaartje.

STATIONSBUURT

- **Bewoners: 8.708**
- **Allochtonen: circa 60%, van wie 11% westers en 12% Surinaams**
- **Woningen: 4.367 (72% sociale huurwoningen)**
- **Werkloosheid: 12,6%**

- **In de Stationsbuurt behoort 47% van de ouderen tot de minima (17% in geheel Den Haag). Bijna 70% van de huishoudens heeft een laag inkomen, ongeveer 25% een middeninkomen en slechts 5% een hoog inkomen.**
- **Er is drie keer zo veel drugsoverlast en rommel op straat als elders in Den Haag.**
- **In een deel van de Stationsbuurt hebben bewoners relatief meer gezondheidsproblemen. Oorzaak: het vele verkeer.**

Wijk op de schop

Transvaal is een van de dichtstbevolkte wijken van Den Haag. De komende jaren wordt Transvaal grondig herzien: veel woningen worden gesloopt en daarvoor komen nieuwe woningen in de plaats. Daarnaast is er ruimte voor sociale vernieuwingen: er komt meer werk en er is veel aandacht voor jongeren.

TRANSVAAL

- **Bewoners: 7.920**
- **Woningen: 6.300**
- **Allochtonen: 75%**
- **Uitkeringen: 15% (7% heel Den Haag)**
- **Inkomen: 70% heeft een laag inkomen (50% heel Den Haag)**

- **Transvaal behoort tot de dichtstbevolkte wijken van Den Haag. Sinds 1998 is de woningvoorraad met 8% gedaald (in heel Den Haag 10% gestegen). Oorzaak: de herstructurering van de wijk. Door de herziening van het woningaanbod verdwijnen nog eens 1.400 woningen.**
- **De culturele achtergronden in de wijk lopen zeer uiteen.**
- **42% van de inwoners voelt zich onveilig in de wijk.**

Het is onduidelijk hoeveel mensen er op dit moment wonen in de wijk: er bestaan sterke vermoedens dat door illegale (onder)huur het eigenlijke aantal inwoners hoger ligt dan het officiële. Er komt nu meer controle op adressen om te voorkomen dat bewoners er illegaal wonen, of onder gevaarlijke of erbarmelijke omstandigheden.

DIVERS WONINGAANBOD

Het woningaanbod in Transvaal gaat er kwalitatief op vooruit. Ook al zullen er in de toekomst minder woningen zijn dan nu. Dat komt vooral door de sloop van woningen die vervangen worden door nieuwe, grotere wooneenheden. Het nieuwe woningaanbod is divers en van goede kwaliteit. Nu verschillen woningen nauwelijks van elkaar. Ze zijn bovendien vaak klein en gehorig. Een divers woningaanbod leidt tot een gevarieerde sociaaleconomische samenstelling van de wijk.

MULTICULTUREEL CENTRUM ZORGT VOOR BEDRIJVIGHEID

Transvaal is nu een wijk met vrijwel alleen maar mensen met een laag inko-

men. Er zijn ruim twee keer zo veel uitkeringsgerechtigden als het stedelijk gemiddelde. Ook is er twee keer zo veel armoede in de wijk als in de rest van de stad. Om meer mensen aan het werk te krijgen, helpt de gemeente bewoners te re-integreren. Er is ook hulp voor wie zelf een bedrijf wil opstarten

De gemeente zal verschillende bedrijven betrekken bij zulke projecten, zodat de lijnen tussen werkzoekenden en de arbeidsmarkt kort zijn. De Haagse Markt en winkelstraat Paul Krugerlaan worden opgeknapt en het bedrijventerrein wordt anders ingericht. Als bekroning op de wens om meer bedrijvigheid in de wijk te creëren, komt er het Multicultureel Leisure Centre (MLC). Dat is een soort bazaar waar duurdere artikelen verkocht worden. Maar het is ook een gezellige plek met veel restaurantjes en barretjes waar eten en drinken uit alle windstreken wordt verkocht. In het MLC worden daarnaast een theater en een bioscoop ondergebracht. Dit alles leidt tot veel levendigheid: het MLC wordt een plek van ontmoeting. Er is

Als bekroning op de wens om meer bedrijvigheid in de wijk te creëren, komt er het Multicultureel Leisure Centre (MLC).

straks voor iedereen een passend winkelaanbod: een 'goedkoop eiland' op de Haagse Markt, de Paul Krugerlaan als winkelstraat met allure en als *top of the bill* het MLC.

VEILIGER OP STRAAT, THUIS EN IN DE WINKEL

Op dit moment voelt 42 procent van de inwoners zich onveilig in de wijk. Om Transvaal veiliger te maken, zet de gemeente de komende jaren meer wijkagenten in. Zij maken tijd vrij om wonen en ondernemen in de wijk veiliger te maken. Dat doen ze door onder andere voorlichting te geven over inbraakpreventie. De agenten betrekken bewoners

zo veel mogelijk bij hun integrale aanpak van criminaliteit en overlast. Ze zijn ervan overtuigd dat hulp van bewoners erg nuttig is.

JONGEREN EN GEZIN VOOROP

In vergelijking met de rest van de stad heeft Transvaal twee keer zo veel te maken met voortijdige schooluitval en achterstandsleerlingen. Slechts een zesde van alle kinderen op het basisonderwijs in Transvaal kreeg afgelopen jaar een havo- of vwo-advies. In heel Den Haag ligt dat aandeel op 43 procent. Om hier verandering in te brengen, komt in deze wijk een brede buurtschool. Die gaat leer- en zorgfuncties combineren. Daarnaast zal het centrum met veel sportverenigingen samenwerken. De verwachting is dat hierdoor meer kinderen sporten en actief betrokken raken bij de maatschappij.

De brede school is niet het enige centrum dat bij de opvoeding helpt. Er komen ook Centra voor Jeugd en Gezin. Die ondersteunen gezinnen bij de opvoeding door bijvoorbeeld hierin advies

geven. Nu zijn er veel multiprobleemgezinnen voor wie de zorg tekort schiet. Zij worden nu, dankzij de integrale aanpak, actiever benaderd. Hulpverleners leggen er meer huisbezoeken af en ze grijpen vroegtijdig in. Daarnaast stimuleren ze bewoners actief te zijn in de wijk.

Samen werken aan een gezellige wijk

In Den Haag Zuidwest gaat de vernieuwing van gebouwen hand in hand met veel sociale projecten. Overheidsinstanties, maatschappelijke instellingen en andere partijen, zoals scholen en bedrijven, vinden een goede onderlinge afstemming essentieel om de wijk te verbeteren.

IN- EN UITSTROOM VIA HERSTRUCTURERING

Den Haag Zuidwest is een naoorlogse wijk. Er staat vooral één type woningen: kleine, goedkope portiekwoningen van vier verdiepingen hoog. Daardoor kan de wijk nauwelijks met andere wijken concurreren op woongebied. Veel mensen met midden- en hogere inkomens zijn uit Zuidwest weggetrokken en kansarmen zijn er juist gaan wonen. Ook het slechte imago van de wijk en de beperkte ontplooiingsmogelijkheden in bijvoorbeeld sport, onderwijs, woon- en winkelgelegenheden zijn kenmerken van de wijk. Dit leidt tot de uitstroom van kansrijken en instroom van kansarmen. Om het tij te keren is herstructurering van de wijk nodig. De gemeente wil Zuidwest aantrekkelijker maken voor bewoners met midden- en hogere inkomens. Dat betekent meer kwaliteit en variatie aanbieden in woonomgeving, openbare ruimte en voorzieningen. Er komt meer groen in de wijk en de sportcomplexen worden opgeknapt. Er komt een nieuw sportcentrum, speciaal geschikt voor topsport. Ook gaat

de gemeente het verenigingsleven actief ondersteunen.

SOCIALE SLAG

Doordat de wijk nu vooral kansarmen aantrekt, staat de sociale structuur onder druk. De kwaliteit van de voorzieningen gaat achteruit en de lokale economie verschaalt. Daarnaast zijn er spanningen tussen allochtone en autochtone jongeren. Slechts weinig burgers zijn echt betrokken bij de samenleving en maken contact met elkaar. Om deze tendens te doorbreken, zijn er tal van sociale projecten en andere maatregelen. Zo is de politie tegenwoordig vaker op straat, waardoor het veiligheidsgevoel toeneemt. Ook is er een sociaal actieplan van maatschappelijke instellingen, waarbij hulpverleners mensen thuis opzoeken. Een van de sociale projecten is Socialsofa: buurtbewoners mozaïeken onder begeleiding van een kunstenaar een betonnen bank, die in de wijk blijft staan. Hierdoor leren bewoners elkaar beter kennen en komt er een plek om even met de burens te praten of af te spreken.

Dit project bevordert de saamhorigheid én het stadsbeeld wordt fraaier.

BETERE SAMENWERKING TUSSEN MAATSCHAPPELIJKE INSTELLINGEN

Samenwerken is een vaste formule in de Haagse aanpak. Om de plannen voor de wijk handen en voeten te geven hebben de gemeente, bewoners, woningcorporaties, winkeliersvereniging, Haagse Hogeschool, TU Delft, sportbonden, GGD, Bureau Jeugdzorg en andere partijen samen een breed wijkactieplan opgesteld. Tijdens het opstellen van het wijkactieplan sprak de gemeente met ongeveer negentig stakeholders: veel van hen spelen een rol bij de uitvoering van de plannen en zullen moeten samenwerken. De samenwerking tussen de organisaties liet tot nu toe te wensen over; daar brengt men nu verandering in.

HANDEN INEEN VOOR JEUGD EN ONDERWIJS

Dat de samenwerking flink op stoom is, is te zien aan de plannen voor kinderen en jongeren. Een flink percen-

tage van de kinderen komt nu met een taalachterstand het onderwijs binnen. Het opleidingsniveau is laag, vroegtijdige schooluitval komt veel voor, terwijl doorstroming naar hoger onderwijs nauwelijks voorkomt. Als de interactie tussen school en andere instanties verbetert, nemen deze problemen af. Daarom werken de instellingen samen aan een brede buurtschool, Centra voor Jeugd en Gezin en Urban Centre (jongerencentrum) in de wijk.

JONGEREN VAN DE STRAAT

Bij het Urban Centre hebben jongeren de gelegenheid zelf activiteiten te bedenken en organiseren. De belevingswereld van jongeren is bij dit project het uitgangspunt. Zonder daar meteen een opvoedkundig stempel op te plakken. Het is vooral plek voor jongeren die activiteiten willen op het gebied van urban sports (skate, panna, basketbal), urban arts (film, muziek, theater) en urban lifestyle (mode, uitgaan, horeca, gaming). Bij de brede buurtschool werken Jeugdzorg, voor- en naschoolse op-

ZUIDWEST

- Bewoners: 65.000, van wie 18% ouderen
- Alloctonen: 47% niet-westers. 123 nationaliteiten
- Woningen: 32.000, 78% sociale huurwoningen
- Uitkeringen: 12,5% (2 keer zo hoog als heel Den Haag)

- Den Haag Zuidwest bestaat uit de wijken Moerwijk, Morgenstond en Bouwlust/Vrederust.
- De criminaliteit is de afgelopen jaren in Zuidwest sterk gedaald. De politie registreerde 2.750 delicten in 2006 (3.896 in 2003: -29%).
- Het percentage sociale huurwoningen is sinds 1998 met 5% gedaald; het aantal koopwoningen steeg met 5%.

vang, sportverenigingen, culturele instellingen en welzijnsinstellingen samen om bovengenoemde problemen aan te pakken. Bij de Centra voor Jeugd en Gezin kunnen bewoners jeugdgezondheidszorg en opvoedingshulp vragen. In deze centra werken ook gezinscoaches en jeugdinterventieteams.

BETROKKEN BEDRIJFSLEVEN

Ook het bedrijfsleven draagt bij aan het verbeteren van het onderwijs. Het Samenwerkingsverband Onderwijs Bedrijven (SOB) bemiddelt bijvoorbeeld tussen de scholen en het bedrijfsleven. Zo geven zij voorlichting en regelen ze stageplekken. Bedrijven werken steeds vaker samen met scholen, zodat leerlingen goed voorbereid op de arbeidsmarkt komen. Leerlingen en startende ondernemers krijgen bovendien de gelegenheid om startersprojecten te volgen.

NIEUW STADSCENTRUM SCHEPT BANEN

De Leywegzone ontwikkelt zich in de komende jaren tot een tweede stads-

centrum met een groot winkelcomplex, een tweede stadhuis en veel woningen. Het nieuwe centrum schept nieuwe werkgelegenheid. Er komen nieuwe kantoorpanden, een bibliotheek en de detailhandel kan uitbreiden. Uiteindelijk komen door deze maatregelen meer mensen aan het werk. En dat is nodig, want het aantal uitkeringsgerechtigden in Zuidwest is twee keer zo hoog als in de rest van Den Haag.

Oude volksbuurt trots op jongeren en ontmoeting

De Schilderswijk is gebouwd in de tweede helft van de negentiende eeuw. Van oudsher is het een echte volksbuurt, nu een multiculturele wijk. In het 'Verdrag van de Schilderswijk', het wijkactieplan, staan plannen om van de Schilderswijk een schone, veilige wijk te maken waar mensen elkaar op bijzondere plekken ontmoeten.

Het gros van de woningen in de Schilderswijk bestaat uit betaalbare huur- of koopwoningen. Dankzij de stadsvernieuwing van de afgelopen jaren is het aanbod van koopwoningen in het middensegment toegenomen. Hierdoor is de wijk aantrekkelijker geworden voor mensen die een wooncarrière in de wijk willen en kunnen maken. Het komt voor dat bewoners die willen doorgroeien geen wooncarrière binnen de wijk kunnen maken doordat het aanbod niet voldoet aan hun wensen. Om dit te voorkomen, krijgt de wijk een gevarieerd woningaanbod en knapt de gemeente de openbare ruimtes flink op. Zo krijgt de wijk weer een mooie, schone en eigentijdse uitstraling.

KINDVRIENDELIJKERE WIJK

De stadsvernieuwing heeft een enorme impuls gegeven aan de fysieke kwaliteit van de wijk. Zowel in woningen als in de openbare ruimte is veel geïnvesteerd. Wel staan de woningen op sommige plekken erg dicht op elkaar en is weinig groen. Er zijn ook weinig speelplaatsen voor kinderen en niet zo veel plekken voor jongeren om elkaar te ontmoeten. Dat, terwijl de wijk een van de meest kinderrijke van Den Haag is.

JONGEREN BETERE KANSEN GEVEN

Jongeren in de Schilderswijk halen minder vaak een startkwalificatie, gaan vaker voortijdig van school en hebben een lager opleidingsniveau dan andere jongeren in de stad. Ook zijn er vaak problemen door crimineel gedrag. In de wijk zijn er veel te weinig voorzieningen toegesneden op de behoeften van jongeren. Het te starten programma 'talentontwikkeling Twaalf-Plus' gaat hier verandering in brengen. Met dit programma op het terrein van opvoeding, scholing

De jeugd krijgt extra ondersteuning bij het volgen van onderwijs en begeleiding naar werk en stages.

en vrije tijd is er opvang en begeleiding van jongeren mogelijk, van 's morgens vroeg tot 's avonds laat. De jeugd krijgt extra ondersteuning bij het volgen van onderwijs en begeleiding naar werk en stages. Het koppelt bijvoorbeeld het tekort aan personeel in buurthuizen aan de behoefte aan stageplekken van de Haagse Hogeschool. Jongeren kunnen er ook deelnemen aan sport- en culturele activiteiten. Hierdoor zijn jongeren op allerlei terreinen actief in de wijk. Omdat ze meer te doen krijgen, vallen ze minder snel buiten de boot.

EEN EIGEN BEDRIJF BEGINNEN

De Schilderswijk is een van de armste wijken in Nederland. Veel mensen leven er op de armoedegrens. De werkloosheid is relatief hoog, de inkomens laag en er zijn veel bijstandsgerechtigden. Om dit te veranderen, stimuleert de gemeente samen met de Kamer van Koophandel, Haag Wonen en Stichting Winkels en Bedrijven, de bewoners een onderneming op te zetten. Starters begeleiden en bedrijfsruimtes bieden zijn daarvan belangrijke peilers. De bedoeling is dat de winkelstraten weer tot bloei komen in de wijk. Om meer mensen aan een betaalde baan te helpen, zijn er re-integratietrajecten voor werklozen. Ook probeert de gemeente meer werkgelegenheid te zoeken bij grote bedrijven in Den Haag.

BEWEGEN OP DOKTERSRECEPT

Gezondheidszorgprojecten in de wijk krijgen meer geld, voor zowel voorlichting als activiteiten. Een voorbeeld is het project Bewegen op Recept. Op doktersrecept kunnen bewoners voor veertig euro twintig weken lang één keer per week sporten onder deskundige begeleiding. Dat een huisarts beweging voorschrijft, helpt mensen over de streep om toch te bewegen. Dat geldt vooral voor sommige migrantengroepen die binnen hun cultuur niet gewend zijn te sporten. Dit project gaat uit van STIOM, een onafhankelijke netwerk- en ontwikkelingsorganisatie voor (sociale) kwaliteit van zorg en dienstverlening in Den Haag.

Ook een actieve aanpak van de problemen achter de voordeur is een belangrijk streven in de Schilderswijk. Hierbij richt de gemeente zich vooral op de kinderen en de gezinnen. Sociaal werkers pakken multiprobleemgezinnen voortaan integraal aan. Hierbij zijn de huisbezoeken en gezinscoaches van groot belang.

ONTMOETING

De gemeente hoopt boven alles de ontmoeting tussen bewoners te bevorderen. Met behulp van buurtcentra, wijkfestivals, inburgering en maatschappelijke stages hoopt ze dat mensen elkaar (blijven) tegenkomen. Hierdoor leven buurtgenoten écht samen.

SCHILDERSWIJK

- **Bewoners: 33.000**
- **Allochtonen: 87%, vooral Turken, Surinamers en Marokkanen**
- **Sociale huurwoningen: 90%**

- **De Schilderswijk is een van de armste wijken in Nederland. Veel mensen leven op de armoedegrens. De werkloosheid is relatief hoog en de inkomens zijn laag. Er zijn veel bijstandsgerechtigden in de Schilderswijk.**
- **Het aantal bijstandsgerechtigden in de Schilderswijk is ruim twee keer zo hoog als in heel Den Haag: 17,7% versus 6,8%.**

→ **ONDERTUSSEN IN...**
Heerlen

Gezamenlijke zoektocht naar een nieuw park

In Meezenbroek (ook wel MSP genoemd) denken veel bewoners mee over de nieuwe inrichting van slooplocaties.

Omdat de bevolking in de regio krimpt, komen er weinig tot geen huizen terug op de slooplocaties. Dit levert lege plekken op in de wijk. Gemeente, bewoners en corporaties stonden gezamenlijk voor de vraag: wat doen we hiermee?

De oplossing: er komen zogenaamde pocketparks op de lege plekken. Jong en oud en allochtoon en autochtoon kunnen elkaar daar ontmoeten. In samenwerking met de bewoners van de wijk worden op leegkomende terreinen parkjes aangelegd, ongeveer ter grootte van een voetbalveld. Elk park heeft een eigen thema, dat iets met de wijk en haar bewoners te maken heeft. Bijvoorbeeld:

- Een 'pluk je wijk'-park waar bewoners eerst samen fruitbomen planten, en vervolgens het fruit van de bomen plukken.

- Een 'sloop een hoop'-park. Dit is een parkje waarin sloopmaterialen van huizen hergebruikt worden om een leuke plek te creëren. Bewoners verven bijvoorbeeld alle deuren en zetten deze vervolgens naast elkaar als fleurige afscheiding. Ook vermalen zij stenen tot een sintelbaan.
- Een 'dieren in de wei(k)'-park met een minikinderboerderij voor gehandicapte dieren. Bewoners leggen deze voorziening zelf aan. Ook zijn ze verantwoordelijk voor het onderhoud.
- Een 'tropisch MSP'-park. Wit zand, het afvalproduct van een bedrijf aan de rand van de wijk, wordt hier gebruikt om een strandje aan te leggen.

Deze ideeën worden met de bewoners besproken. Er zijn nog geen keuzes gemaakt welke het worden, maar de eerste reacties waren zeer positief.

→ **PLAATS**
Heerlen Meezenbroek

→ **INITIATIEFNEMER**
Bewoners, gemeente en corporaties

→ **NAAM INITIATIEF**
Pocketparks

Op de plaats van gesloopte huizen komen in Heerlen zogenaamde 'pocketparks': parken met een thema, waar jong en oud, allochtoon en autochtoon elkaar kunnen ontmoeten.

Een wijk om groot in te worden

Gemeenten, corporates, scholen en een scala aan andere organisaties investeren in de krachtwijken op grote schaal in de jeugd. In de wijkactieplannen vertalen de ambities op het gebied van leren en opgroeien zich in beter onderwijs, meer voorzieningen voor jongeren en hun ouders, aanpak van schooluitval en het terugdringen van taalachterstanden. De wijkactieplannen zetten erop in om de wijken kindvriendelijker te maken. En om kinderen de kans te geven om talenten optimaal te ontwikkelen en benutten.

BREDE SCHOLEN

De brede school is in opkomst in de krachtwijken. Een brede school is meer dan een onderwijsinstelling alleen. Er is ook plaats voor huiswerkbegeleiding, voor- en naschoolse activiteiten, kinderopvang of opvoedingsondersteuning, bijvoorbeeld in de vorm van een Centrum voor Jeugd en Gezin. Dé brede school bestaat niet, zo blijkt uit de wijkactieplannen. De betrokken partijen spelen in op de vraag die er in de wijk is.

In sommige krachtwijken gaat het creëren van een brede school gepaard met het betrekken van een nieuwe locatie. De beschikbare onderwijshuisvesting sluit in deze gevallen niet aan bij de doelen van de brede school. In Amsterdam Nieuw West wil de deelgemeente

In sommige krachtwijken gaat het creëren van een brede school gepaard met het betrekken van een nieuwe locatie.

bijvoorbeeld een community center bouwen, waar een basisschool, zorg- en welzijnsfaciliteiten, buitenschoolse opvang, en sport- en cultuurvoorzieningen in terecht kunnen. Het Arnhemse Klarendal krijgt een multifunctionele brede school, die als het hart van de wijk gaat functioneren. Onder meer twee basisscholen, kinderopvang, de wijkwinkel en een jongerencentrum krijgen er onderdak.

MEER EN BETERE VOORZIENINGEN

De wijk heeft betere voorzieningen nodig voor kinderen en jongeren, is een veelgehoorde constatering in de wijkactieplannen. Investeren in faciliteiten heeft ook een preventieve component: het kan overlastgevend gedrag voorkomen, omdat jongeren kunnen kiezen voor een zinvolle dagbesteding.

Steeds meer krachtwijken hebben inmiddels een Cruyff Court. Ook de Richard Krajicek Foundation timmert met haar playgrounds aan de weg. De Nationale Hypotheek Garantie streeft ernaar om de komende tien jaar elke krachtwijk een speelhuysje te schenken. Andere voorzieningen die voor de jeugd worden ontwikkeld, zijn:

- Meer groen (Utrecht Ondiep, Amsterdam-Oost, Heerlen Meezenbroek);
- Jongerencentra (Amsterdam Bijlmer, Den Haag Zuidwest);
- Stagebemiddeling (Schilderswijk in Den Haag, Wielwijk/Crabbehof in Dordrecht, De Hoogte in Groningen);
- Buitenschoolse opvang (Zaansstad Poelenburg, Korrewegwijk Groningen);
- Activiteiten op het gebied van sport en cultuur (Amsterdam Bos en Lommer, Arnhem Klarendal).

AANPAK VAN SCHOOLUITVAL

Het percentage nieuwe vroegtijdige schoolverlaters ligt in de krachtwijken op 8 procent. Het landelijke gemiddelde is 4,2 procent. Hier is nog een flinke slag te slaan, wordt geconcludeerd in de wijkactieplannen.

Het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap zet in op een regionale aanpak van schooluitval en werkt daarbij nauw samen met de gemeenten. De gemeente maakt als uitvoerend regisseur van de aanpak voortijdig schoolverlaten (vsv) afspraken met scholen over projecten in de wijken. Elke gemeente behoort tot een van de 39 regio's van de Regionale Meld- en Coördinatiepunten (RMC's) voor schooluitval. De wijkactieplannen voorzien in extra aandacht voor schooluitval. Coaching, huiswerkbegeleiding en proactief reageren op spijbelen spelen daarin een belangrijke rol. In de Rivierenwijk in Deventer verzorgen het plaatselijke jeugdcentrum en twee basisscholen bijvoorbeeld twee keer per week studiebegeleiding voor alle kinderen van groep acht tot en met de vierde klas van het vervolgonderwijs.

De wijkactieplannen voorzien in extra aandacht voor schooluitval.

ONDERWIJSKWALITEIT OMHOOG

Meer dan elders in Nederland hebben kinderen in krachtwijken al op de basisschool leerachterstanden. Dat vraagt volgens de opstellers van de wijkactieplannen om extra inspanningen. Daarom investeren scholen in de onderwijskwaliteit. Het aanbieden van voor- en vroegschoolse educatie (VVE) maakt daar meestal deel van uit. Maar ook inspanningen om de ouders meer te betrekken bij het onderwijs en taalcurssussen voor ouders komen voor.

→ SPORTPARK IN
DEN HAAG ZUIDWEST

In het Haagse Zuiderpark wordt het aanbod aan sportfaciliteiten voor de jeugd de komende jaren aanzienlijk uitgebreid. Naast het huidige zwembad en het atletiekterrein komen er een topsporthal, al dan niet met hotel, een breed aanbod aan sportonderwijs (van lagere school tot universitair) en woonvoorzieningen voor de studenten die daarop afkomen. Ook vinden er uiteenlopende activiteiten plaats, zoals summercourses. Soms zullen daar nationaal bekende medaillewinnaars uit de omgeving aanwezig zijn. Verschillende partijen bundelen hun krachten in dit initiatief, onder meer sportbonden en -verenigingen, TU Delft, ROC Mondriaan, de gemeente en Haagse (ex-)topsporters.

Opvoedingsondersteuning is belangrijk. In of nabij alle krachtwijken zal een Centrum voor Jeugd en Gezin verrijzen.

De veertig wijken kennen veel relatief 'zwarte scholen'. De wijkactieplannen schetsen een beeld van ouders uit de hogere inkomensgroepen die hun kinderen naar een school in een andere wijk brengen. Ouders, onderwijsinstellingen en gemeenten zetten zich op basis van de wijkactieplannen in om dit patroon te doorbreken. In bijvoorbeeld de Rivierenwijk (Deventer) wordt een brede set maatregelen genomen. Er komt een Wijkvoorzieningscentrum waar drie onderwijsinstellingen intrekken. De bewonersgroep organiseert samen met onder meer de corporatie en de gemeente een campagne om met ouders in gesprek te gaan. Verder organiseert de instelling voor kinderopvang samen met twee basisscholen bijeenkomsten voor ouders om zo hun betrokkenheid te vergroten.

MULTIPROBLEEMGEZINNEN

In de wijkactieplannen speelt hulp aan multiprobleemgezinnen een grote rol. De levenssituaties van gezinnen in de wijk kunnen op verschillende manieren aan het licht komen: door huisbezoeken, via de school of als het ouder of kind bij een hulpverleningsinstantie aanklopt. In de wijkactieplannen benadrukken gemeenten dat het van belang is dat de verschillende instanties die het gezin van dienst kunnen zijn, elkaar weten te vinden, het liefst door één gezinscoach per gezin.

Opvoedingsondersteuning is belangrijk. In of nabij alle krachtwijken zal een Centrum voor Jeugd en Gezin verrijzen. Ouders kunnen bij deze laagdrempelige voorziening rekenen op een geïntegreerd aanbod van advies, hulp en zorgverlening. De centra stemmen hun aanbod af op de vraag die leeft in de wijk, net als bij de brede school.

Ook zogenaamde gezinscoaches kunnen ondersteuning bieden bij de opvoeding. Dat gebeurt bijvoorbeeld in de Groningse Korrewegwijk. De coaches maken daar voor huishoudens met problemen een Gezins Herstel Plan. Daarin staan doelen per gezinslid en namen van de instanties die bij het plan betrokken worden. De gezinnen worden door de coaches begeleid bij het bereiken van deze doelen. In veel andere krachtwijken lopen vergelijkbare initiatieven.

De wijkactieplannen laten zien dat het regelmatig voorkomt dat ouders nauwelijks betrokken zijn bij de schoolcarrière van hun kinderen. Ze weten niet precies wat hun kinderen op school uitvoeren en zijn slecht geïnformeerd over de schoolprestaties. Daarom proberen veel scholen en gemeenten de ouderbetrokkenheid te vergroten. Bijvoorbeeld door ouders voor te lichten en door ze op te zoeken.

VOOR- EN VROEGSCHOOELSE EDUCATIE (VVE)

Taalachterstanden bij jonge kinderen werken als een rem op de schoolloopbaan en maatschappelijke carrière.

Het streven van het kabinet is om samen met de gemeenten in 2011 alle kinderen die dat nodig hebben VVE te bieden. Dat streven is terug te zien in de plannen van de krachtwijken. In Overdie (Alkmaar) gaat de gemeente bijvoorbeeld investeren in meer VVE-plaatsen voor kinderen met taalachterstanden. Het is de bedoeling van de wijkactieplannen dat ook hun ouders hun taalkennis via inburgeringscursussen verbeteren. Zo snijdt het mes aan twee kanten: het kind leert beter Ne-

De wijkactieplannen laten zien dat het regelmatig voorkomt dat ouders nauwelijks betrokken zijn bij de schoolcarrière van hun kinderen.

derlands via VVE én via zijn ouders. In Hatert (Nijmegen) start een vergelijkbaar project.

De wijkactieplannen laten zien dat onderwijsinstellingen, gemeenten, bewoners, de rijksoverheid en vrijwilligers zich de komende jaren gezamenlijk inzetten om kinderen in de veertig wijken een kansrijke toekomst te bieden. Dat doen ze via oplossingen die goed aansluiten bij de levenssituatie van individuele kinderen en hun ouders.

'Leren en opgroeien' is een van de vijf hoofdthema's van de wijkenaanpak. De andere vier thema's zijn 'Wonen', 'Werken', 'Integreren' en 'Veiligheid'.

Alles draait om verbinding

In Rivierenwijk voert woningcorporatie Rentree het wijkactieplan uit. De gemeente heeft dat plan in samenwerking met Rentree en de bewoners opgesteld. En natuurlijk zijn buurtbeheer, welzijns- en jongerenwerk, scholen en sportclubs betrokken. Deze aanpak leidt tot sterk resultaatgerichte plannen, met het accent op verbinding. Letterlijk en figuurlijk...

RIVIERENWIJK

- **Bewoners: 4.469**
- **Sociale Huurwoningen: ruim 66%**
- **Allochtonen: bijna 50%**
- **Tussen 2003 en 2006 nam de bedrijvigheid af van 73 bedrijven en 258 banen naar 59 ondernemingen en 152 banen.**
- **Overgewicht bij kinderen en jongeren komt ruim twee keer zo veel voor als in andere wijken. Kleuters: 27% overgewicht, tegen 12% in de rest van de stad.**

In het programma voor Rivierenwijk ligt de nadruk op sociale thema's. De wijk gaat schooluitval tegen en is er speciale aandacht voor beweging en sport. Onder de noemer Samen naar school gaat de wijk segregatie in het (basis)-onderwijs tegen. Activering, scholing en werk is de bundeling van activiteiten die moeten zorgen voor betere kansen op de arbeidsmarkt. Ook stimuleert Rivierenwijk ook de economie in de wijk.

ALLEDAAGSE KANSEN

De Deventerse aanpak draait om verbinding, met name tussen mensen. Veel concrete projecten en activiteiten draaien dan ook om persoonlijk contact. Bijvoorbeeld het project Alledaagse kansen, waarin wordt gezocht naar talenten van gewone mensen, en naar manieren om die talenten te benutten. Doel: mensen helpen hun dromen waar te maken. Door uit te gaan van het principe 'voor wat hoort wat' lukt het gemeente, corporatie, onderwijs-, welzijns- en zorginstellingen om bewoners weer aan zich te binden. Ze ondersteu-

nen mensen op een onalledaagse manier en nemen drempels weg.

HART VAN DE WIJK

'Verbinding' is ook in letterlijke zin een van de belangrijkste aandachtspunten van de aanpak in Deventer. Rivierenwijk wordt door de Amstellaan, een zeer drukke voormalige provinciale weg, in tweeën gesneden. De weg vormt een sterke barrière voor veel bewoners; ze komen moeilijk van het ene deel van de wijk in het andere. Een ingrijpend nieuw stedenbouwkundig plan lost dit op. De weg zelf wordt verdiept, en over de weg worden drie 'bewoonbare bruggen' gebouwd. Dit levert een grote verbetering op van de leefbaarheid van de wijk. Belangrijkste verbetering is dat er een duidelijk hart in de wijk komt: een wijkvoorzieningscentrum en een woonservicezone, waarin winkels, horeca, zorg, cultuur en onderwijs samenkomen.

GEZONDHEID EN SPORT BEVORDEREN

Rivierenwijk constateert dat overgewicht bij kinderen en jongeren in de

De sterke bewonersvertegenwoordiging is een belangrijke pijler onder de stedelijke vernieuwing van Rivierenwijk.

wijk een serieus probleem is. Daarom hebben de gemeente en andere betrokkenen bij het wijkactieplan ervoor gekozen om het issue 'sport' op de agenda te zetten naast de vijf vaste krachtwijkthema's (wonen, werken, veiligheid, leren en opgroeien, integratie). Daarbij wordt de hulp ingeroepen van een sportmakelaar en een buurtsportwerker. Zij verbinden de krachtwijkthema's aan sport. Bijvoorbeeld: een sportmakelaar koppelt het thema 'werken' aan sport, door te zorgen dat er werkgelegenheid wordt gecreëerd bij sportclubs. Denk dan aan betaalde krachten in de horeca die bij de faciliteiten hoort, of aan betaalde terreinkechters.

Op het gebied van gezondheid werkt de gemeente intensief samen met opleidingsinstellingen als ROC Aventus en Saxion Hogescholen. Samen ontwikkelen ze effectieve en duurzame maatregelen die de gezondheid bevorderen en methoden om over een periode van een aantal jaar de resultaten te monitoren.

CORPORATIE AAN HET ROER

De gemeente Deventer is actief betrokken bij het opstellen en uitvoeren van het wijkactieplan, en stelde daarvoor de kaders. Verder houdt elke partner binnen het plan zijn eigen verantwoordelijkheden en taken. Maar de sturing en regie over alle activiteiten die in het wijkactieplan staan genoemd, ligt in handen van wooncorporatie Rentree, niet bij de gemeente. De reden om Rentree de regie te laten voeren is de grote betrokkenheid van de corporatie in de wijk. Immers, Rentree renoveert de wijk zeer ingrijpend (onder meer door de eerder genoemde stedenbouwkundige vernieuwingen) en levert veruit de grootste financiële bijdrage.

Ten slotte kent de wijk een stevige historie als het gaat om bewonersparticipatie. Bewoners hebben letterlijk vanaf hun eigen keukentafel, waar ze in het kader van het project De Kolonisten gesprekken voerden met allerlei maatschappelijke instanties, de basis gelegd voor de nieuwe wijk. Deze sterke bewonersvertegenwoordiging is een belangrijke pijler onder de stedelijke vernieuwing van Rivierenwijk.

Het geheel is meer dan de som der delen

In Dordrecht Wielwijk/Crabbehof wilden de bewoners het wijkactieplan zélf aan de gemeenteraad presenteren, vanwege hun cruciale rol bij de ontwikkeling ervan. Dit voorbeeld kenmerkt de Dordtse aanpak: hoge betrokkenheid en een gelijkwaardige samenwerking.

WIELWIJK

- **Bewoners: ongeveer 6.000**
- **Woningen: circa 2.000**
- **Werkloosheid: 17,7% (2005)**
- **Uitkering: 13,7%**
- **Inkomen: 80% heeft een inkomen lager dan € 1.500 netto per maand**

CRABBEHOF

- **Bewoners: ruim 7.000**
- **Allochtonen: 37%**
- **Woningen: 4.246**
- **Sociale huurwoningen: 75%**
- **Werkloosheid: 11,6% (2006)**
- **Uitkering: 7,7%**

De driehoek gemeente-corporaties-bewoners werkt nauw samen. Af-spraak is, dat nooit sprake mag zijn van 'wie betaalt, bepaalt'. De verbetering van Wielwijk/Crabbehof is een gezamenlijke inspanning en keuzes worden gemaakt op basis van de meeste stemmen. Om te zorgen voor een zo breed mogelijk draagvlak onder de bewoners, werden verschillende groepen op verschillende manieren betrokken bij de ontwikkeling van het plan.

DRAAGVLAK EN KLANKBORDGROEP

Straatenquêtes, brede workshops over verschillende thema's, discussiedagen voor allochtone vrouwen en rondetafelgesprekken met verschillende groepen en op verschillende plekken in de wijk peilden de mening van de bewoners. Basisscholen in de wijk daagden kinderen uit na te denken over hoe ze 'later, als je groot bent' in de wijk willen leven. Verder is een klankbordgroep van bewoners nauw betrokken bij alle werkgroepen en activiteiten.

VERBETERINGEN IN HART VAN WIJK

Het wijkactieplan bestaat uit een ruimtelijke en een sociale component. De ruimtelijke component richt zich op (her)bouwen en herstructureren – vanuit het hart van de wijk naar buiten. Daar worden voorzieningen gerealiseerd zoals scholen en een buurthuis. Hiermee wordt de wijk aantrekkelijker voor nieuwe groepen. Nu wonen er veel jongeren, ouderen en mensen met een kleine portemonnee. Het doel hiervan is dat gezinnen met een modaal inkomen en mensen tussen de 25 en 45 jaar in de wijk komen wonen.

HUISBEZOEKEN

De sociale component is vooral gericht op de huidige bewoners. Samen met hen is een aantal beleidsspeerpunten tot stand gekomen. Interessant is het project Achter de voordeur, waarbij huisbezoekers mensen op een heel persoonlijke manier helpen om problemen op te lossen, kansen aan te grijpen en deel te nemen aan de samenleving. Samen kijken

ze bijvoorbeeld naar (verborgen) talenten van mensen en werken ze aan methoden om die beter te benutten.

WIELWIJK KANSRIJK, WIELWIJK WERKT

Voortvloeiend uit en samenhangend met de huisbezoeken kunnen bewoners profiteren van projecten als Wielwijk Kansrijk en Wielwijk Werkt. Beide projecten richten zich op het verwezenlijken van wensen en dromen van bewoners. Een zogenaamde 'kansmakelaar' (Wielwijk Kansrijk) probeert koppelingen te leggen tussen talenten van mensen en mogelijkheden om die te benutten. Iemand die erg goed kan tuinieren, kan misschien aan de slag bij een school waar tuinen omheen liggen of bij een oudere inwoner die het niet meer zelf kan. De 'werkmakelaar'

Alle betrokken partijen geloven in deze wijk in de kracht van de samenwerking.

(Wielwijk Werkt) kijkt hoe mensen op basis van hun talenten aan het werk kunnen. Dezelfde tuinier zou bijvoorbeeld aan de slag kunnen bij een hoveniersbedrijf in de wijk. Ook kijkt de werkmakelaar naar kansen in de bouw, waar veel behoefte is aan mankracht.

SLEUTELWERKPLAATS

Een mooi voorbeeld van een project waarin verschillende aandachtsgebieden bij elkaar komen, is de net geopende Sleutelwerkplaats. Het op straat sleutelen aan auto's was veel bewoners een doorn in het oog. Nu kunnen de hobbysleutelaars terecht bij de Sleutelwerkplaats. Daar werken ze onder begeleiding van een gepensioneerde monteur in alle rust aan hun auto. Er staan twee bruggen en er is volop gereedschap. Mensen worden lid van de werkplaats voor een gering bedrag per jaar. Bovendien is er werkgelegenheid voor iemand die graag auto's poetst. Ten slotte wordt bekeken of het mogelijk is dat een startende ondernemer die

zich richt op het onderhoud van scooters een plek krijgt in de werkplaats.

Alle betrokken partijen geloven in deze wijk in de kracht van de samenwerking. Alle activiteiten zijn met elkaar verbonden, grijpen in elkaar. Dat leidt tot leuke en zeer succesvolle initiatieven.

Verbanden smeden voor een sterke wijk

Eindhoven zet haar burgers op de eerste plaats. Om tot breed gedragen wijkactieplannen te komen, is gekozen voor een innovatieve, *bottom-up*-aanpak. Burgerparticipatie speelt een belangrijke rol in de Eindhovense toekomstplannen: voor en door burgers, is het motto. De gemeente werkt ook samen met andere partijen zoals scholen, de politie, de bibliotheek, woningcorporaties, PSV, UWW, het Van Abbemuseum en GGZ.

Op 21 april 2008 ondertekenden minister Vogelaar en wethouder Fiers het charter voor de Eindhovense krachtwijken. De focus ligt voor iedere krachtwijk op drie 'doorbraakthema's' die per wijk verschillen. Deze thema's zijn – in samenwerking met bewoners en professionals – uitgekozen op grond van een analyse van welke problemen er spelen. Het zijn de belangrijkste onderwerpen waarop alle partijen extra willen inzetten. Deze inzet komt bovenop de al bestaande activiteiten. Door bestaande en nieuwe initiatieven te bundelen, ontstaat er een enorme slagkracht en kunnen de partijen grote stappen zetten.

MAATSCHAPPELIJKE COALITIEVORMING

De Eindhovense aanpak bestaat ook uit een innovatieve en interactieve *bottom-up* aanpak: de 'maatschappelijke coalitievorming'. De coalitievorming is nodig om iedereen bij het wijkactieplan te betrekken. Alleen door een stevige samenwerking tus-

De focus ligt voor iedere krachtwijk op drie 'doorbraakthema's'.

sen verschillende partijen zijn echte doorbraken op wijkniveau mogelijk. Het is een ingewikkelde opgave om van de problemen kansen te maken. Dat kan alleen door goede samenwerking, is de Eindhovense visie. De coalitievorming is gestart door *bottom-up* te inventariseren welke thema's in de drie wijken een extra impuls nodig hebben. Vervolgens is gekeken welke partijen bereid zijn hun krachten in te zetten op deze doorbraakthema's. In totaal zijn ruim 120 projectvoorstellen van partners binnengekomen op de doorbraakthema's. Eindhoven heeft gekeken hoe de inzet van de verschillende partijen aansluit op het bestaande beleid, en de projecten geselecteerd die de partners voorstelden. Die initiatieven zijn ten slotte uitgewerkt: zo is het

helder wie wat gaat doen en welke investeringen daarvoor nodig zijn.

BUURTCONTRACT

Zodra helder was wie wat doet, hebben alle partijen in de wijk, inclusief bewoners, een buurtcontract ondertekend. Dit contract bestaat uit een overzicht van de verschillende taken en wie deze oppakt. Op deze manier is het duidelijk wie waarop kan worden aangesproken.

Zelfgemaakte straatbanken

→ ONDERTUSSEN IN...
Den Haag

Den Haag Zuidwest heeft drie zogenaamde Socialsofa's: met mozaïek bewerkte banken voor en door bewoners.

Kunstenares Saskia van Haeren heeft het project begeleid en de banken samen met de bewoners versierd. Socialsofa verbindt kunst en wijkbewoners. Mensen uit de wijk krijgen een plek in de buurt om even te zitten, uit te rusten en met anderen te kletsen. De straatbank is gegoten uit 1.550 kilo beton en wordt vervolgens door wijkbewoners zelf bewerkt met mozaïek.

voor kerken en levensbeschouwelijke organisaties en richt zich op kwetsbare mensen in de stad. Tilburg is de eerste stad waar de Socialsofa's op meerdere plekken verschenen. Den Haag is de tweede stad die ermee aan de slag is gegaan.

Het is de bedoeling dat er tien banken in 2008, dertig in 2009 en dertig in 2010 in Den Haag worden geplaatst. De gemeente is enthousiast en hanteert een soepel plaatsingsbeleid. De huidige drie banken zijn als project ingekocht door stadsdeel Escamp (waar Zuidwest onderdeel van is) en woningcorporatie Staedion. Het project vindt plaats in opdracht van Stek (Stad en Kerk). Stek is een dienstverlenende instelling

→ PLAATS
Den Haag Zuidwest

→ INITIATIEFNEMER
Bewoners van de wijk & Socialsofa

→ NAAM INITIATIEF
Straatbanken

Bewoners moeten de resultaten merken

De bewoners van Woensel-West zijn trots op hun wijk. Ze vinden het een buurt die unieke kansen biedt. De bewoners willen de wijk graag behouden, maar overlast en verloedering moeten verdwijnen. Een goed resultaat is alleen mogelijk met stevige maatschappelijke coalities. Een intensieve samenwerking tussen burgers en andere betrokken partijen hoort daarbij. Dit is de 'Eindhovense aanpak' die ook andere krachtwijken in de stad een impuls moet geven.

WOENSEL-WEST

- **Bewoners: 4.204, van wie 50% tussen de 20 en 39 jaar**
- **Allochtonen: 35% niet-westers**
- **Woningen: 2.420: 75% sociale huurwoningen, 83% eengezinswoningen**
- **Werkloosheid: 11,1%**
- **Uitkeringen: 9%**
- **Opleidingen: 42% is laag opgeleid**
- **Inkomen: gemiddeld per inwoner € 9.800 (2004)**

Gemeente, burgers en private partijen uit de wijk maken jaarlijks afspraken over de projecten en activiteiten die ze zullen uitvoeren. De wijk heeft vijf doorbraakthema's aangewezen: nauwere samenwerking tussen verschillende partijen in de wijk, ondernemers stimuleren, problemen achter de voordeur aanpakken, de SPIL (SPelen, Integreeren en Leren) optimaal benutten en aandacht geven aan milieu, veiligheid en leefbaarheid. Aanpak van deze thema's moet zorgen voor de benodigde impuls.

PERSPECTIEF VAN BEWONERS

De focus ligt voortdurend op het resultaat voor de inwoners van Woensel-West. Zij moeten merken dat de situatie verbetert. Hoe die vooruitgang wordt geboekt, is voor hen niet van belang. De inwoners hebben natuurlijk ook een belangrijke stem in de coalitie. Ze denken mee over plannen voor hun wijk, oplossingen en leveren een bijdrage aan de uitvoering. De betrokkenheid van bewoners zorgt er bovendien voor dat andere partijen zicht houden op hoe de bewoners tegen zaken aankijken.

SAMENWERKING IN DE WIJK

Al jaren werken bewoners en professionals in Woensel-West aan de verbetering van hun wijk. Een aantal problemen is succesvol aangepakt, voornamelijk op het gebied van veiligheid. De wijk heeft echter ook problemen die ze met de bestaande organisatievormen en werkwijzen niet het hoofd kan bieden, zoals moeizaam contact tussen bewoners en instanties en jeugdproblematiek. De samenwerking tussen de partijen in de wijk moet daarvoor veranderen. In nieuwe organisatievormen staan de behoefte en de belangen van de bewoners centraal. De doelen zijn onder andere: steunpunten in de wijk oprichten, een uitvoeringsmandaat op wijkniveau invoeren en maatschappelijke samenwerkingen voortdurend uitbouwen en ontwikkelen.

ONDERNEMEN IN WOENSEL-WEST

Woensel-West heeft ondernemers veel te bieden. De wijk is al behoorlijk bedrijvig, maar er is nog voldoende ruimte over. Om ondernemers te stimuleren zich in Woensel-West te vesti-

gen, wordt de economische infrastructuur versterkt en kunnen (startende) ondernemers rekenen op verschillende soorten steun. Zo beschikt de wijk in de

Elke wijk moet schoon, veilig en leefbaar zijn.

toekomst over flexibele en betaalbare bedrijfshuisvesting. Een combinatie van wonen en werken behoort daarbij tot de opties. Daarnaast wordt in 2009 ook een start gemaakt met micro- en mesokredieten voor ondernemers. Deze kredieten bieden mogelijkheden voor start en groei van bedrijven in de wijk. Het Bedrijfspunt Woensel-West is een succesvol bewonersproject. Het bedrijfspunt versterkt ondernemersnetwerken en ondersteunt starters, kleine zelfstandigen en bewonersinitiatieven.

AANPAK 'PROBLEMEN ACHTER VOORDEUR'

In Woensel-West wonen mensen die niet meer actief deelnemen aan het

dagelijks leven. Zij zijn eenzaam en afgezonderd van de maatschappij. De oorzaak ligt in problemen als verslaving, ouderdom, armoede en taalachterstand. Deze problemen achter de voordeur verdienen extra aandacht. Het is de bedoeling dat hulpverleningsinstanties beter gecoördineerd samen gaan werken. Hierdoor signaleren ze problemen eerder en bieden ze efficiëntere hulp.

BENUT DE SPIL

Woensel-West krijgt een SPIL-centrum. Hier komen een basisschool, een peuterspeelzaal, een buitenschoolse opvang en dagopvang, een consultatiebureau, een gymzaal en een buurtontmoetingscentrum. Dit wordt letterlijk de spil van de wijk. De bewoners van de wijk zijn nauw betrokken bij de ontwikkeling van de SPIL. Het centrum zal een belangrijke rol spelen in de buurt. Het is dé ontmoetingsplaats en plek voor activiteiten op het gebied van educatie, sport, opvang en advies. Inzet is om de gebruikswaarde van het SPIL-centrum

te vergroten met behulp van nieuwe samenwerkingsvormen.

SCHOON, VEILIG EN LEEFBAAR

Elke wijk moet schoon, veilig en leefbaar zijn. Dat geldt ook voor Woensel-West. In de wijk wordt daarom extra geïnvesteerd in kwaliteit en onderhoud van de openbare ruimte. Ook hier speelt inmenging van bewoners een grotere rol dan voorheen. De gemeente betreft hen bij nieuwe projecten en stimuleert hen om een eigen bijdrage te leveren. Hun eigen aandeel begint al in de directe woonomgeving, zoals voortuin en straat. Woensel-West is de afgelopen jaren een stuk veiliger geworden. Verslaafden en overbewing zorgen echter nog voor veel overlast. Ook kamerbewing en woningsplitsing zorgen voor verpaupering van de buurt. Wijkagenten en maatschappelijk werkers spelen een belangrijke rol, maar vertrouwen en hulp van bewoners zijn ook hier cruciaal.

Investeren in bewoners

De Eindhovense wijk De Bennekel staat op sociaal gebied voor een aantal grote uitdagingen. De gemeente, maar ook de vier woningcorporaties en andere organisaties, slaan de handen ineen om onder meer de werkloosheid terug te dringen en multiprobleemgezinnen perspectief te bieden. Daarnaast krijgen jongeren meer aandacht, bijvoorbeeld via sportfaciliteiten en andere activiteiten gericht op ontmoeting, ontspanning en ontplooiing.

Gemeente, buurtbewoners en andere partners in de wijk hebben met elkaar besloten de komende jaren in te zetten op drie doorbraakthema's: werk, het tegengaan van problemen achter de voordeur en het verbeteren van het perspectief van jongeren. De wijk heeft de kenmerken van een typische volksbuurt; De Bennekel heeft te maken met verschillende problemen, met name op het sociaaleconomische vlak. Het merendeel van de bewoners van de wijk heeft een laag opleidingsniveau, een laag inkomen en er heerst een hoge werkloosheid. Op sommige plaatsen is sprake van een sluimerende polarisatie tussen autochtonen en allochtonen. Maar ook tussen oude en nieuwe bewoners en tussen jong en oud. En uit gebrek aan zinvolle activiteiten richten jongeren er soms vernielingen aan. Veel bewoners voelen zich geen (mede)eigenaar van hun leefomgeving, waardoor de openbare ruimte aan het verloederen is.

BUURTCONTRACT

Met de aanpak van de drie thema's, is De Bennekel begonnen aan een jarenlang traject om de wijk te verbeteren. Naast het charter hebben alle partners in de wijk een buurtcontract ondertekend waarin staat wie welk project het komende jaar gaat oppakken. Ieder jaar kijken ze hoe het ervoor staat met deze afspraken,

Het aanbod van de steunpunten wordt afgestemd op de behoeften van bewoners.

kiezen ze waar nodig voor nieuwe oplossingen en tekenen ze het akkoord opnieuw. Ook bij het opzetten van steunpunten in de wijk spelen bewoners een grote rol. Op deze plaatsen kunnen zij terecht met al hun vragen en opmerkingen over de wijk, bijvoorbeeld over (vrijwilligers)werk, financiën, gezondheid, sport en opvoeding. Het aanbod van de steunpunten wordt afgestemd op de behoeften van bewoners.

PERSPECTIEVEN VOOR JONGEREN

In De Bennekel investeren scholen, welzijnswerkers en de gemeente de komende jaren in jongeren. Zo zet de gemeente zich in, samen met peuterspeelzalen en basisscholen, om voor en vroegschoolse educatie (VVE) bij ouders onder de aandacht te brengen. Op deze manier pakken ze taalachterstanden bij kinderen in een vroeg stadium aan. Daarnaast komen er meer jongerenwerkers. Zij breiden het activiteiten aanbod uit en zorgen dat dit aansluit op de behoeften van de jongeren. Sport biedt veel mogelijkheden. Ook krijgt de jeugd in De Bennekel een multiculturele en -functionele jongerenruimte. Hier kunnen ze straks terecht voor 'ontmoeting, ontspanning, ontplooiing en opleiding'. Om ook de aanval in te zetten op voortijdige schoolverlaters, biedt de gemeente samen met scholen leerwerkplekken aan. Jongeren die ondanks deze initiatieven nog steeds overlast veroorzaken, krijgen te maken met een streng lik-op-stukbeleid.

BESTRIJDEN VAN DE WERKLOOSHEID

Ook de werkloosheid is een belangrijk thema voor Eindhoven. De gemeente heeft de ambitie om de economische potentie van de wijk te verbeteren, niet-werkenden actief te benaderen en directe werkgelegenheid te creëren. De gemeente zet zich actief in om economische bedrijvigheid in de wijk te bevorderen. Bijvoorbeeld door micro- en mesokredieten te verstrekken aan (door)startende ondernemers, die vaak voor kleine leningen niet bij banken en andere kredietverstrekkers terecht kunnen. Daarnaast krijgen starters en kleine zelfstandigen in de wijk ondersteuning op het gebied van persoonlijke dienstverlening. Allereerst door een uitgebreide behoeftenanalyse bij ondernemers. Als er behoefte is aan een bedrijfspunt of ondernemershuis, wordt dit opgericht. Ten slotte brengt de gemeente de behoefte aan bedrijfsruimte in kaart en stimuleert zij ontwikkelende partijen uit de stad om in deze behoefte te voorzien.

KLEINE STAPPEN ZETTEN

Een ander voorbeeld van een project op het terrein van bestrijding van de werkloosheid is Bennekel Actief: er komt in De Bennekel een laagdrempelig wijkuitzendbureau, speciaal voor werkzoekende bewoners die een grote afstand hebben tot de arbeidsmarkt. Medewerkers van WZI (Werk, Zorg en Inkomen, de sociale dienst van de gemeente) proberen die bewoners weer aan het werk te krijgen. Dat gaat in kleine stapjes; mensen met een grote achterstand op de arbeidsmarkt kunnen meestal niet meteen voluit aan de slag. Ze werken bijvoorbeeld eerst voor opdrachtgevers met kleine reparatieklussen of schilderwerk of ze doen vrijwilligerswerk. Als ze daar aan toe zijn, solliciteren ze vervolgens op een reguliere baan.

ACHTER DE VOORDEUR

De Bennekel zet in op een krachtige aanpak achter de voordeur, waarbij buurtmaatschappelijk werkers laagdrempelige aanspreekpunten vormen, die ook buiten kantooruren bereikbaar zijn. Zij hebben zitting in een wijkzorgteam waar professionals van verschillende disciplines samenwerken. Waar nodig, verwijzen de buurtmaatschappelijk werkers bewoners door naar specialistische organisaties, zoals een aanbieder van inburgeringscursussen, een huisartsenpost of de sociale dienst. Deze aanpak is geschikt voor multiprobleemgezinnen; zij hebben één aanspreekpunt en weten daardoor waar ze aan toe zijn.

DE BENNEKEL

- Bewoners: 6.148
- Woningen: 2.757
- Allochtonen: 38%, van wie 27% niet-westers
- Werkloosheid: 9,2%
- Uitkeringen: 6,5%
- Inkomen: gemiddelde € 10.200
- Opleidingen: 48% heeft een laag opleidingsniveau

Bottom-up-kracht

Doornakkers is een rustige arbeiderswijk. De bewoners wonen er graag. Ze praten hier niet snel over hun eigen problemen, die blijven binnenshuis. Terwijl in de wijk een aanzienlijk aantal sociale problemen speelt. Maar er liggen ook veel kansen om de wijk te verbeteren. Het wijkactieplan is gericht op goede en uitgebreide sociale interactie binnen de wijk. Tussen de bewoners, maar ook tussen verschillende (hulp)organisaties.

De aanpak van Doornakkers bouwt voort op bestaande initiatieven. Succesvolle activiteiten moeten vooral voortgezet worden en waar mogelijk versterkt, vinden de gemeente, vier corporaties en bewonersorganisatie. Corporatie Woonbedrijf is de eerste contactpersoon voor de gemeente. Daarnaast zijn er veel andere partners die zich inzetten voor de wijk. Een greep uit de verschillende organisaties: scholen, politie, de Openbare Bibliotheek, Stichting 'Eindhoven maak het waar', CWI, UWV, Jeugdzorg, PSV, het Van Abbemuseum en verschillende bedrijven.

DRIE THEMA'S

De sociale problematiek in Doornakkers is groot, vooral in het oosten. Samen met de bewoners en professionals heeft de gemeente drie thema's geselecteerd waar volgens hen het verschil gemaakt kan worden: bestrijding van de werkloosheid, aanpak van problemen achter de voordeur en verbeteren van de slechte gezondheid van bewoners. Om de problemen effectief aan te pakken, leggen alle partijen de nadruk op een vruchtbare samenwerking.

STRAAT AAN ZET

Doornakkers voert op dit moment het project Doornakkers 1! (of: Sociale Herovering) uit. Dit project is een goed voorbeeld van hoe de wijk op bestaande initiatieven voortborduurde. In Doornakkers 1! zijn ideeën van bewoners verzameld om hun buurt mooier te maken. De verschillende partijen doen hun best deze samen met hen uit te voeren. Onder Doornakkers 1! valt 'Straat aan Zet'. Bewoners nemen hun eigen straat onder handen. Zo hebben de inwoners van de Transvaalweg, jong en oud, een hele dag de stoepen schoongeboend en zwerfvuil verzameld. De bewoners slooten de dag feestelijk af met multiculturele hapjes, die ze zelf hadden bereid.

BESTRIJDING WERKLOOSHEID

In Doornakkers heerst veel werkloosheid. Om meer mensen aan werk te helpen, gaat Doornakkers de infrastructuur van de wijk economie verbeteren. Een van de manieren om direct

De gemeente opent in samenwerking met de GGD een Gezondheidswinkel. Hier kunnen bewoners binnen lopen voor advies over voeding en beweging.

werkgelegenheid te creëren is de komst van centrumgebied de Toeloop. De Toeloop vormt straks de schakel tussen Doornakkers en de nieuwe wijk Tongelresche Akkers, een wijk met negenhonderd woningen, ten oosten van Doornakkers. In de Toeloop is gelegenheid tot ontmoeting, winkelen, wonen en verzorging. De nieuwe wijk is naar verwachting in 2011 af. Door de nieuwe winkels en andere bedrijven, neemt het aantal banen toe.

Niet-werkenden worden verder actief benaderd door Werkplein in de Wijk dat dit najaar van start gaat. Hier werken twee casemanagers vanuit Werk, Zorg en Inkomen (WZI) en twee trajectbegeleiders vanuit Fontys Actief. De gemeente zoekt uit of het mogelijk is om een netwerkorganisatie voor bedrijvigheid op te zetten. Dit verbetert de economische positie van bedrijven. Het helpt bijvoorbeeld starters om goede en goedkope bedrijfsruimten te vinden.

GATEN IN HULPVERLENING OPSPOREN

Er zijn er veel problemen achter de voordeur in Doornakkers. Eenzaamheid komt onder ouderen en allochtonen vaak voor. Ook armoede, lichamelijke en geestelijke gezondheidsklachten en taalproblemen spelen de wijk parten. Om deze problemen effectief aan te pakken, heeft de gemeente voor alle Eindhovense Krachtwijken een projectleider aangesteld. Die gaat ook in Doornakkers bij de verschillende hulpverlenende partners na waar nog gaten in de onderlinge samenwerking liggen. Soms weten de instanties elkaar niet te vinden. Of bemoeilijken privacy-regels de uitwisseling van informatie. Daarnaast ontwikkelt de projectleider

samen met de partners een maatwerk aanpak voor problemen achter de voordeur.

INDIVIDUELE BEGELEIDING VOOR EEN GEZOND LICHAAM

Veel bewoners van Doornakkers hebben een slechte gezondheid. Vooral obesitas is een probleem. Daarom opent de gemeente in samenwerking met de GGD een Gezondheidswinkel. Hier kunnen bewoners binnen lopen voor advies over voeding en beweging. Ook vindt individuele begeleiding plaats door huisarts en fysiotherapeut. Daarnaast doen gezondheidsconsulenten dienst in de wijk. De voorbereidingen hiervan zijn al van start gegaan. Op deze manier hoopt Doornakkers een gezonde leefstijl te bevorderen.

DOORNAKKERS

- **Bewoners: 6.400**
- **Woningen: 2.750, waarvan 72% huurwoningen en 28% koopwoningen.**
- **Allochtonen: 29% niet-westers, van wie veel Turken**
- **Werkloosheid: 9,8%**
- **Uitkeringen: 6,5%**
- **Inkomen: gemiddeld € 10.200**
- **Opleidingen: 41% heeft een laag opleidingsniveau (geen opleiding, basisonderwijs of vmbo)**
- **45% van de bewoners is tussen de 25 en 54 jaar. De gemiddelde leeftijd is 37 jaar.**
- **Ruim een derde van de huishoudens is een eenpersoonshuishouden.**

Wijk in beweging

In Velve-Lindenhof staan bewoners altijd centraal. Van het verbeteren van de huizen, waarin huurders een nadrukkelijke stem hebben, tot en met het werken aan meer duurzaamheid. Daarbij zet de wijk innovatieve methoden in; van wijkcoaches tot FC Twente. Een aantal in het oog springende initiatieven op een rij.

VELVE-LINDENHOF

- **Bewoners: 4.700**
- **Woningen: ruim 2.000**
- **Allochtonen: 22,7% niet-westers**
- **Uitkeringen: 9,9%**
- **Inkomen: gemiddeld € 21.900**
- **Bedrijvigheid: 200 bedrijven**
- **Opleidingen: 85% van de leerlingen krijgt vmbo- of praktijkonderwijsadvies. Voortijdig schoolverlaters: 19%**
- **Veiligheid: 25% voelt zich wel eens onveilig**
- **Leeftijdopbouw:**
- **0-24 jarigen: 34,8%**
- **65-plussers: 11,3%**
- **eenoudergezinnen: 26,3%**

Velve-Lindenhof is een wijk met twee gezichten: een deel van de wijk heeft een relatief hoog welstandsniveau, terwijl het andere een typische volkswijk is. In dit laatste deel kent de wijk weinig differentiatie; er wonen voornamelijk autochtone mensen uit de lagere sociale klassen. Veel mensen zijn relatief laag opgeleid en de werkloosheid is hoog. Op dit deel van de wijk richt zich het wijkactieplan, dat vijf prioriteiten stelt: het sociaal programma (iedereen doet mee), het Hart van de Wijk (centrum voor participatie en ontmoeting), herstructurering van woningen, herinrichting van de openbare ruimte en duurzame energievoorzieningen.

WIJKCOACHES

Wanneer mensen of gezinnen problemen hebben, krijgen ze te maken met instanties of hulpverleners, die in de beleving van de mensen vaak (letterlijk en figuurlijk) op grote afstand staan. Zeker wanneer mensen veel problemen hebben, krijgen ze te maken met een grote verscheidenheid aan instellingen. Het is voor deze mensen soms lastig

om het overzicht te houden en om precies te weten te komen waar ze terecht kunnen. Om echte verbeteringen te kunnen bewerkstelligen in het leven van buurtbewoners en om de afstand tussen bewoners en instellingen te verkleinen, zet Enschede een onorthodoxe methode in. Speciale wijkcoaches bezoeken in de komende jaren actief bewoners van de wijk en ze zijn midden in de wijk voor iedereen bereikbaar en aanspreekbaar.

GEMANDATEERDE WIJKCOACHES

Een bewoner (of het gezin) komt in aanmerking voor een individueel traject op maat, aangestuurd door de wijkcoaches. Zij gaan aan de slag met individuele talenten, kansen, wensen en behoeften. Als dat nodig is, regisseert de coach de inspanningen van de verschillende betrokken instellingen. Een cruciaal kenmerk van de wijkcoaches is dat ze, dankzij het Enschedese convenant voor wijkzorgteams, namens 26 partnerinstellingen deze regie voeren. Daarbij kunnen de coaches zelfstandig allerlei besluiten nemen, die in de

backoffice van instellingen een-op-een worden uitgevoerd. Het gaat om beslissingen in de sfeer van werk en bijstand, bevoegdheden van woningcorporaties, het gemeentelijke zorgkantoor en leerplicht. In de komende maanden komen daar mandaten bij van instellingen als Bureau Jeugdzorg, CIZ, reclasseringsinstellingen en de verslavingszorg. Daarmee kunnen in en met het gezin veel sneller zaken worden gedaan en veranderingen in gang worden gezet. Uiteraard heeft dit project alleen kans van slagen als er nauw wordt samengewerkt met en mandaat is namens het ministerie van Jeugd & Gezin, de provincie Overijssel, Justitie, welzijns- en hulpverleningsinstanties en scholen. Ook wordt ook ondernemerschap als carrière gestimuleerd: startende ondernemers kunnen de hulp inroepen van een ondernemingscoach.

HART VAN DE WIJK

Velve-Lindenhof heeft weinig voorzieningen. En de voorzieningen die er zijn, zijn vaak verouderd. Een belangrijke pijler in het wijkactie-

plan is daarom de realisatie van het multifunctionele Hart van de Wijk, dat plaats biedt aan een aantal belangrijke voorzieningen. Zo zal er een Centrum voor Jeugd & Gezin komen, met onder meer een consultatiebureau. Ook voorzieningen op het gebied van educatie vinden hier hun plek: een brede school, een kinderdagverblijf, een peuterspeelzaal en buitenschoolse opvang. Speciale aandacht verdient de volwasseneneducatie, die ingevuld wordt door ruimte te bieden aan taal- en inburgeringscursussen. Ten slotte zullen zorgfuncties zoals een fysiotherapiepraktijk onderdak vinden in het Hart van de Wijk.

SCOREN IN DE WIJK

Enschede heeft 'beweging' benoemd als belangrijk thema in de wijkenaanpak; overgewicht vormt een belangrijk probleem in Velve-Lindenhof. Het project Scoren in de wijk – een gezamenlijk initiatief van gemeente, corporatie(s), welzijnsorganisaties en FC Twente – zorgt voor concrete projecten op het gebied van sport, gezondheid, scholing, werkgele-

genheid en betrokkenheid van bewoners. Daarbij speelt voetbalclub FC Twente een belangrijke rol.

FC Twente voelt zich betrokken bij de verbetering van de leefbaarheid in aandachtswijken; veel van de supporters leven immers in die wijken. Daarom heeft de club drie wijken 'geadopteerd', waaronder Velve-Lindenhof. De ervaring is dat de inzet van (spelers van) FC Twente voor veel energie in de wijk zorgt. Bovendien heeft de club invloed op verschillende terreinen. Zo kan het netwerk van bedrijven zorgen voor meer werkgelegenheid en stageplaatsen.

WIJKCOACH ZORGT VOOR OVERZICHT
Voor een gezin met uiteenlopende problemen betekent de tussenkomst van de wijkcoach dat er minder mensen over de vloer komen, wat prettiger voelt: de wijkcoach is helder en duidelijk over de problemen in een gezin en spreekt klare taal over wat er moet veranderen. Maar de coach is ook een duidelijk aanspreekpunt, die bij een constructieve opstelling van het gezin echt het verschil kan maken.

Bewoners die meedoen

Basiskennis van de Nederlandse taal en cultuur is een voorwaarde om goed mee te kunnen doen in de maatschappij, bijvoorbeeld via (vervolg)onderwijs of werk. Maar ook samen sporten en deelnemen aan culturele activiteiten bevordert integratie. Daarnaast speelt ontmoeting tussen verschillende culturen een belangrijke rol, bijvoorbeeld in buurtcentra en in aantrekkelijke, groene buitenruimten. Aan deze speerpunten wordt de komende jaren hard gewerkt in de krachtwijken, zo laten de wijkactieplannen zien.

De krachtwijken hebben relatief veel bewoners die niet mee kunnen komen, omdat ze de Nederlandse taal onvoldoende spreken en mede daardoor geen aansluiting vinden met de omringende samenleving. Maar er zijn ook bewoners die om andere redenen een geïsoleerd bestaan leiden. Daarin willen gemeenten, corporaties, ROC's en buurtwerkers de komende jaren geleidelijk verandering brengen. Uit de wijkactieplannen komt naar voren dat zij alle zeilen bijzetten om meer mensen te laten inburgeren en maatschappelijk te activeren.

INBURGERING EN PARTICIPATIE
Maatschappelijke participatie speelt een steeds belangrijkere rol bij inburgering. Tijdens de inburgeringscursus zelf en daarna. Gemeenten en de rijksoverheid zetten zich gezamenlijk in om het aandeel duale trajecten voor 2011 geleidelijk op te schroeven naar tachtig procent van alle cursussen. Dit soort trajecten combineert inburgering met bijvoorbeeld (vrijwilligers)werk of begeleiding bij zelfstandig ondernemerschap of opvoedingsondersteuning. De gedachte hierachter is dat de cursisten het geleerde meteen in de prak-

Maatschappelijke participatie speelt een steeds belangrijkere rol bij inburgering.

tijk brengen en het nut van hun nieuwe kennis direct ondervinden.

De wijkactieplannen laten zien dat inburgeraars ondersteuning krijgen die hun participatie bevordert. Het Nijmeegse Hatert zet hiervoor bijvoorbeeld de stichting Het Inter-lokaal in, die goed geworteld is in de allochtone gemeenschap en migranten daarom kan helpen bij hun zoektocht naar een baan. Ook Bos en Lommer (Amsterdam) en andere wijken zetten zich in om inburgeraars te begeleiden bij het zoeken naar werk of andere manieren van participatie.

ONTMOETEN

Uit de wijkactieplannen blijkt dat ontmoeting tussen verschillende culturen een belangrijk aspect van integratie is. Verschillende gemeenten en corporaties investeren daarom in

aantrekkelijke binnen- en buitenruimtes die ontmoeting mogelijk maken, zoals speeltuinen, groenstroken en buurtcentra. In Schiedam Nieuwland verrijst in de toekomst bijvoorbeeld een multifunctioneel ontmoetingscentrum. Bewoners van alle leeftijden en etnische achtergronden kunnen daar meedoen aan activiteiten. Daarnaast dient het centrum als uitvalsbasis voor verschillende professionals die actief zijn in de wijk, zoals jongerenwerkers, de wijkagent en medewerkers van CWI of UWV.

De wijkactieplannen besteden aandacht aan gezamenlijke activiteiten, waardoor bewoners elkaar kunnen leren kennen. In de krachtwijken lopen talloze initiatieven die daaraan bijdragen. In Malburgen/Immerloo (Arnhem) bijvoorbeeld, waar de gemeente bewoners van nieuwbouwhuizen laat kennismaken met mensen die al langer in de wijk wonen. Ook vinden er activiteiten plaats per straat en krijgen bewoners de gelegenheid om samen te eten en te koken.

SPORT, KUNST EN CULTUUR

Op het gebied van kunst en cultuur gebeurt er steeds meer in de wijken. De

wijkactieplannen voorzien in een uitbreiding van het aanbod op deze terreinen. In Overschie (Rotterdam) zetten de deelgemeente, bedrijven, maatschappelijke organisaties en bewoners zich elk jaar gezamenlijk in om het culturele evenement Paradie Overschie te organiseren, een festival waar landelijk bekende artiesten optreden. Mensen komen er op een laagdrempelige manier met elkaar in contact. Ook Heerlen timmert aan de weg: de toekomstige Brede Maatschappelijke Voorziening (BMV) in Meezenbroek krijgt naast een brede school een ruimte voor podiumkunsten en andere culturele activiteiten.

Aandacht voor sport – als sociaal bindmiddel, maar ook ter bevordering van gezonde leefgewoonten – is er in vrijwel elke krachtwijk. De Cruyff Courts en de Richard Krajicek Foundation Playgrounds kwamen al eerder

Bij Paradie Overschie komen mensen op een laagdrempelige manier met elkaar in contact.

→ DUIZEND EN ÉÉN KRACHT

Vijftigduizend allochtone vrouwen laten participeren, via vrijwilligerswerk of een reguliere baan; dat is de doelstelling van het project 'Duizend en één kracht'. De ministeries van WWI, SZW, OCW en VWS, een aantal grote vrijwilligersorganisaties en gemeenten werken samen aan dit initiatief. Bij de aanvang in 2007 werkten zes gemeenten mee, tot 2011 wordt dat aantal stapsgewijs verhoogd naar 25. De betrokken partijen streven er onder meer naar om de doelgroep aan te spreken via gerichte communicatie, het aanbod goed af te stemmen op de behoefte van de vrouwen en voldoende tijd in te ruimen om hen kennis te laten maken met de mogelijkheden om te participeren.

aan de orde. Ze bieden kinderen met verschillende achtergronden de mogelijkheid om samen te sporten en te spelen. Daarnaast vinden er veel activiteiten plaats op het gebied van sport, van straatvoetbaltoernooien tot bewegingsuurtjes voor bejaarden en vrouwen. In de Rivierenwijk (Deventer) is zelfs een 'sportmakelaar' actief, die groepen bewoners in contact brengt met de brede basisschool en sportverenigingen. Daarnaast staat in het wijkactieplan dat het lokale ROC haar sportfaciliteiten ter beschikking stelt voor de bewoners en dat studenten van de opleiding Sport en Bewegen worden ingezet om hen te begeleiden.

VOORZIENINGEN OP MAAT: JONGEREN, VROUWEN, OUDEREN

In een aantal krachtwijken zijn organisaties actief waar vrouwen elkaar kunnen ontmoeten. Een groep allochtone en autochtone vrouwen heeft in Kanaleneiland (Utrecht) bijvoorbeeld een centrum voor ontmoeting en activering opgezet. In dezelfde wijk is de organisatie Al Amal actief, waar vrouwen terecht kunnen voor advies, informatie en activiteiten op verschillende terreinen, van tuinieren tot opvoeding. Het wijk-

→ NHG PLAATST SPEELHUISJE IN ELKE KRACHTWIJK
De Nationale Hypotheek Garantie (NHG) schenkt de komende jaren alle veertig krachtwijken een speelhuisje. De huisjes komen op een plek te staan waar kinderen en ouders van verschillende culturen elkaar tegenkomen. Heerterp-Schieringen (Leeuwarden) en de Haagse Schilderswijk hebben er al een. Met de actie wil de NHG, die zich inzet om eigen woningbezit te bevorderen, de sociale cohesie in de krachtwijken versterken.

→ BETER IMAGO INBURGERING
DEN HAAG TRANSSVAAL
Het wijkactieplan van Den Haag Transvaal zet erop in dat inburgering een betere naam krijgt. De gemeente wil het imago van inburgering verbeteren door een vernieuwing van het onderwijsaanbod; het wordt uitdagender en afwisselender. Maar ook de locaties waar de cursussen plaatsvinden, gaan erop vooruit. De weinig inspirerende zaaltjes waar het onderwijs in het verleden werd gegeven, worden ingeruild voor beter aangeklede ruimten met meer uitstraling. Met deze maatregelen hoopt de gemeente de houding van (potentiële) inburgeraars ten opzichte van de cursussen positief te beïnvloeden. Zodat zij een inburgeringstraject zien als een kans om zichzelf te ontwikkelen en hun rol in de maatschappij te vergroten – en niet als een verplichting.

actieplan laat zien dat Al Amal extra ondersteuning krijgt, zodat ze haar activiteitenaanbod kan uitbreiden.

Enkele krachtwijken streven ernaar om het voorzieningenniveau zodanig te verhogen, dat hulpbehoevende ouderen langer op dezelfde, vertrouwde plek kunnen blijven wonen. In Amsterdam-Oost zijn er plannen om een woongroep te creëren voor Marokkaanse ouderen. En in Rotterdam West verbetert de zorgverlening aan bejaarden, zodat zij langer een zelfstandig en humaan bestaan kunnen leiden. Rotterdam verzorgt in Oud Zuid nieuwe ouderenwoningen en een bewegingsprogramma voor senioren.

De derde aandachtsgroep die in de wijkactieplannen naar voren komt, bestaat uit jongeren. Veel gemeenten kiezen ervoor nauw samen te werken met scholen en organisaties of ondernemers die een stageplek aan kunnen bieden, om de participatie positief beïnvloeden. Ook sportverenigingen en jongerencentra zetten zich extra in om jongeren te bereiken. In sommige gevallen, zoals in Kanaleneiland, wordt

hun capaciteit vergroot: het jongeren-centrum krijgt er meer personeel.

INTEGRALE AANPAK

Vanwege de samenhang tussen integratie en de vier andere thema's in de wijkeraanpak, sturen de meeste wijkactieplannen aan op een integrale, multidisciplinaire aanpak bij dit onderwerp. Dat vertaalt zich in goede samenwerking tussen gemeente, corporaties, onderwijsinstellingen, bewoners en hulpverleners. Maar ook in brede scholen die ouders uitnodigen voor inspraakavonden. Er zijn ook andere voorbeelden, zoals Centra voor Jeugd en Gezin die ouders met uiteenlopende

Voor integratie geldt net als bij de andere thema's dat de professionals en vrijwilligers, die heel verschillende achtergronden hebben, het sámen doen in de wijken.

culturele achtergronden ondersteunen bij de opvoeding. Of corporaties en gemeenten die tijdens huisbezoeken de problemen van bewoners in kaart brengen en hen vervolgens in contact brengen met de instanties die ze verder kunnen helpen.

Voor integratie geldt net als bij de andere thema's dat de professionals en vrijwilligers, die heel verschillende achtergronden hebben, het sámen doen in de wijken. Autochtonen en allochtonen, jong en oud, professioneel en vrijwillig. Zij maken zich er hard voor dat er straks veertig wijken zijn waar sociaal isolement fors is teruggedrongen; wijken waar bewoners meetellen en meedoen.

'Integreren' is een van de vijf hoofdthema's van de wijkeraanpak. De andere vier thema's zijn 'Wonen', 'Werken', 'Leren en opgroeien' en 'Veiligheid'.

Corporaties en bewoners maken samen het verschil

Ten noordoosten van het Groninger stadshart liggen de krachtwijken De Hoogte en de Korrewegwijk. Wijken met potentie, maar er is nog veel te doen. De woningen verdienen een opknappbeurt, de voorzieningen kunnen beter, het huislijk geweld moet teruggedrongen, het werkloosheidscijfer kan omlaag. De sleutel tot verandering? Geheel volgens goed Gronings gebruik werken woningcorporaties en bewoners samen aan betere wijken.

IDENTIEKE WIJKACTIEPLANNEN

De Groningse krachtwijken grenzen aan elkaar. Hoewel De Hoogte en de Korrewegwijk worden gescheiden door een drukke verkeersweg, beschouwen de gemeente en de bewoners de gebieden als één wijk. Zo maken de bewoners structureel gebruik van elkaars voorzieningen. Mensen uit De Hoogte doen bijvoorbeeld hun dagelijkse boodschappen in het winkelcentrum in de Korrewegwijk, omdat er in hun eigen wijk geen is. Doordat de wijken op meerdere vlakken met elkaar verweven zijn, is het niet verwonderlijk dat ze grotendeels dezelfde uitdagingen kennen. Het gevolg: de wijkactieplannen zijn vrijwel identiek. Daarom slaan De Hoogte en de Korrewegwijk de handen ineen onder het motto 'Mooi blijven wonen'.

SAMENWERKEN, EEN GRONINGSE TRADITIE

In de wijkactieplannen van beide wijken vormen samenwerken en bewonersparticipatie de rode draad. En dat is niets nieuws in Groningen. Eer-

De Hoogte en de Korrewegwijk slaan de handen ineen onder het motto 'Mooi blijven wonen'.

der is voor elke Groningse wijk een verbeterplan opgesteld: het Nieuw Lokaal Akkoord (NLA). Hierin werken lokale bestuurders en ambtenaren, de woningcorporaties en de andere instellingen die actief zijn in de wijken nauw samen met de bewoners om de wijk te verbeteren. Geheel in lijn met het NLA slaan alle partijen die in de wijken actief zijn de handen ineen voor een beter leefklimaat. De twee woningcorporaties investeren in de wijken – voor een deel belangeloos – en maar liefst één op de vijf bewoners geeft aan graag een actieve bijdrage te willen leveren.

PLANNEN OP BASIS VAN INTERVIEWS

De bewoners van de twee Groningse krachtwijken zijn erg begaan met hun

buurt. Daarom zijn de wijkactieplannen voor De Hoogte en de Korrewegwijk tot stand gekomen op basis van gesprekken met lokale professionals en driehonderd interviews onder wijkbewoners. Studenten van de Hanze Hogeschool hebben die interviews zo afgenomen, dat goed in beeld werd gebracht wat voor uitdagingen er zijn. Bijkomend voordeel is dat de gemeente op deze manier in contact kwam met mensen die zich in de nabije toekomst willen inzetten voor hun wijk.

WIJKSTEMDAG

Deze betrokken wijkbewoners, ondernemers en studenten vervullen een voortrekkersrol. Zij benaderen anderen om zich in te zetten voor hun wijk en om ideeën aan te dragen om De Hoogte of de Korrewegwijk mooier, netter, veiliger en gezelliger te maken. Het wijkteam, dat bestaat uit bewoners en professionals, beoordeelde de inzendingen op uitvoerbaarheid. De bewoners kozen vervolgens zelf welke daarvan daadwerkelijk gere-

Er komt een 'kleurrijk buffet', een maaltijd waarbij mensen met elkaar in contact komen.

aliseerd zouden worden. Tijdens de Wijkstemdag gaven alle bewoners een rapportcijfer aan de plannen die de selectie van het wijkteam hadden doorstaan. Alle plannen die voldoende scoorden, 'winnen'. Twaalf initiatieven werden gehonoreerd met het begroete bedrag. Vooral ideeën op het gebied van integratie en jongeren vielen in de prijzen. Zo komt er een 'kleurrijk buffet', waarbij mensen met elkaar in contact komen tijdens een maaltijd. Ook worden jongeren aan het werk gezet in hun wijk en krijgt de speelplek een opknappbeurt.

VAN AANDACHTSGEZIN NAAR KRACHTGEZIN

Niet alleen tijdens de Wijkstemdag waren jongeren en kinderen de grote winnaars. De Hoogte en de Korrewegwijk investeren flink in het thema 'ouder en kind'. Niet door de kwantiteit van hulpverlenende partijen te vergroten, maar door de kwaliteit ervan te verbeteren. Om huiselijk geweld en kindermishandeling aan te pakken, zorgen de krachtwijken ervoor dat de hulporganisaties 24 uur per dag bereikbaar zijn én binnen het uur na een melding een hulptraject kunnen opstarten. En gezinnen die kampen met meerdere problemen, krijgen individuele aandacht. Ze worden begeleid door een eigen gezinscoach, een professional die werkt aan de hand van een Gezins Herstel Plan (GHP). In dit 'behandelplan' staan de interventies van Jeugdzorg, Sociale Zaken en Werkgelegenheid, politie en Justitie die (eventueel) nodig zijn voor het gezin als geheel en voor ieder lid apart. Deze interventies worden bekostigd uit het GHP-gebonden budget. De coach werkt aan de hand van het GHP. Hij is het anker van het gezin en zorgt voor structuur en positieve verandering. Doordat de coach kan signale-

ren wat er speelt in het gezin, kan hij ervoor zorgen dat indicaties en gerechtelijke uitspraken snel en zonder omwegen tot stand komen.

LEREN EN WERKEN

Natuurlijk krijgen niet alleen multi-probleemgezinnen extra aandacht. De Vensterschool zal zich verder ontwikkelen als 'brede school'. Met een verlengde schooldag biedt deze basisschool zijn leerlingen de kans om mee te doen aan leuke en leerzame activiteiten op het gebied van cultuur en sport. Daarnaast zal de school haar leerkrachten trainen en coachen om de ouderbetrokkenheid te vergroten.

Ook voor jongeren is er ruim aandacht. Bijvoorbeeld met L'etudie, de buurtwerkplaats. Hier kunnen leerlingen van de koksopleiding van het Alfa College (ROC) 'leren met hun handen'. Het Alfa College zal meer van dit soort werkplaatsen opzetten, onder meer voor vrouwen, in samenwerking met ondernemers en corporaties. Ook wordt het buurthuis gereviseerd en zorgen De Hoogte en de Korrewegwijk voor goede ondersteuning van tienermoeders en voor meer stageplekken, zodat meer jongeren een startkwalificatie behalen.

TOEKOMSTVISIE

Dit alles moet ertoe leiden dat De Hoogte en de Korrewegwijk in 2017 aantrekkelijk zijn voor veel verschillende mensen. Kleurrijk en dichtbij de binnenstad. Met goede scholen, nette straten en voldoende winkels en voorzieningen voor jong en oud. Het is er veilig en er zijn voldoende kansen om je te ontwikkelen. Net als nu is het woningaanbod ideaal voor mensen met een laag inkomen en voor starters. Een utopie? Niet als alle betrokken partijen in de twee wijken er samen de schouders onder zetten om de wijkactieplannen in de praktijk te brengen.

KORREWEGWIJK

- Bewoners: 8.000
- Woningen: 5.600, waarvan 70% sociale huurwoningen
- Uitkeringen: 20%
- Opleidingen: 41% laagopgeleid

- De Korrewegwijk staat bekend om haar fraaie jarennegentigwoningen die de wijk een stedelijke uitstraling geven. Veel woningen zijn gedateerd en aan vernieuwing toe.
- In vergelijking met de rest van de stad wonen hier veel eenoudergezinnen, singles, studenten en starters op de woningmarkt.

DE HOOGTE

- Bewoners: ruim 3.000
- Woningen: ruim 1.900, waarvan meer dan 90% sociale huurwoningen
- Alloctonen: 30%
- Alleenstaanden: 50%
- Inkomen: aanzienlijk lager dan gemiddeld.

- Het voorzieningenniveau is mager. De bewoners zijn aangewezen op de aangrenzende wijken het Centrum en de Korrewegwijk.

→ **ONDERTUSSEN IN...**
Amsterdam

Vrouwen aan zet

Vrouwen uit de Amsterdamse wijk Bijlmer (krachtwijk Zuidoost) komen regelmatig met eigen initiatieven naar buiten om de participatie en cohesie in de wijk te verbeteren.

Via een zoektocht naar eigen talent stimuleert Haidy Bijnaar vrouwen uit de Bijlmer om hun eigen onderneming te beginnen, bijvoorbeeld in de kinderopvang. Of met een kapperszaak of een bedrijf in de catering. "Daar wordt de wijk beter van, omdat er netwerken ontstaan, de mensen uit hun huis komen en zij dingen gaan doen", zegt Bijnaar.

Sammy Monsels is van plan om via sport buurtbewoners met verschillende culturele achtergronden bij elkaar te brengen. Hij gaat een zogeheten 'volksolympiade' organiseren, een groot sportevenement voor alle buurtbewoners. "Er wonen hier mensen uit allerlei culturen en elke cultuur heeft zijn eigen sporten en spelen. Die gaan we bundelen. Sport verbreedert."

→ **PLAATS**
Amsterdam Zuidoost

→ **INITIATIEFNER**
Bewoners

Vrouwen uit de Amsterdamse wijk Bijlmer (Zuidoost) komen regelmatig met eigen initiatieven om de participatie en cohesie in de wijk te verbeteren. Zoals Haidy Bijnaar: zij wil andere vrouwen in de wijk helpen om hun talenten beter te benutten.

Ook na het plan staat samenwerking centraal

Het wijkactieplan van de gemeente Heerlen voor de wijk Meezenbroek, Schaersbergerveld en Palemig (MSP) draait om samenwerking. Vertegenwoordigers van de wijk waren betrokken bij het opstellen van het plan, en bij de uitvoering ervan worden alle mensen die in MSP wonen of werken aangesproken. Zij moeten elkaar leren kennen, zodat straks stedelijke vernieuwing en sociale cohesie hand in hand gaan.

MEEZENBROEK

- Bewoners: 7.276
- Allochtonen: 11%
- Sociale huurwoningen: meer dan 50%

- Het inkomensniveau ligt een stuk lager dan in de rest van Heerlen.
- 55% van de bewoners voelt zich onveilig in de buurt; 43% van de mensen voelt zich er thuis.

De krachtwijk MSP ligt in het oosten van Heerlen, in de voormalige mijnstreek van Limburg. De oudste woningen dateren uit het begin van de vorige eeuw en hebben een monumentenstatus. In latere stadia zijn nieuwe delen – ook hoogbouw – aan de wijk toegevoegd. Vroeger werden de relatief kleine woningen in de drie subbuurten vooral bevolkt door mijnwerkers en hun familie. Sinds de sluiting van de mijnen is er veel armoede en werkloosheid. Opvallend is de bevolkingskrimp: tussen 2003 en 2007 is het aantal inwoners van MSP gedaald met 6,5%. De verwachting is dat het aantal inwoners in de hele regio de komende jaren nog verder afneemt.

CENTREREN EN SAMENWERKEN

Een grondige herstructurering van de wijk op de vijf thema's: wonen, werken, leren, integratie en veiligheid. Dat wil de gemeente bereiken met het wijkactieplan voor MSP. Voorzieningen liggen nu nog verspreid door de wijk; straks komt er een nieuw winkelcentrum en een 'maatschappelijk hart' in MSP.

Maar voordat het zover is, wil Heerlen in de bewoners van MSP zelf investeren. De gemeente vindt het belangrijk dat zij meedenken en -praten over hun buurt en dat ze zelf werken aan verbetering ervan. Het is de bedoeling dat bewoners en mensen die in MSP werken, elkaar beter leren kennen. Dat geldt voor oud en jong, allochtoon en autochtoon.

HART VAN DE WIJK

De gemeente Heerlen en de woningbouwcorporaties kiezen voor investeringen in de woningvoorraad. De woningen moeten gevarieerder en kwalitatief beter worden. Op deze manier kunnen mensen een wooncarrière in MSP doorlopen en hoeven ze de wijk niet te verlaten voor een betere woning. Daarnaast worden de voorzieningen gebundeld. Het nieuwe hart van de wijk zal straks bestaan uit een brede maatschappelijke voorziening (scholen, cultureel centrum), een verpleeghuis, sociale zorgappartementen én een nieuw winkelcentrum. In het nieuwe winkelcentrum wordt geïnvesteerd in detail-

De proactieve benadering moet ervoor zorgen dat oudere bewoners van MSP zich prettig en veilig voelen in hun wijk.

handel, zodat deze versterkt wordt en werkgelegenheid biedt aan mensen in de wijk.

MENSEN MAKEN DE WIJK

Heerlen benadrukt in het wijkactieplan wat mensen zelf kunnen doen om de wijk vooruit te helpen. Samenwerking is hierbij het centrale thema. Mensen die in de wijk wonen en/of werken, worden bij elkaar gebracht. Denk bijvoorbeeld aan zorgpartners. Zij werkten voorheen nauwelijks samen, maar hebben nu steeds vaker contact met elkaar. Inmiddels is er een samenwer-

kingsplan waarin staat dat de zorgpartners gezamenlijk zorg op maat bieden. Ook verenigingen zijn meer gaan samenwerken. Ze hebben een sociale kaart ontwikkeld, zodat ze elkaar weten te vinden. Ze organiseren samen activiteiten voor bewoners en profiteren daarbij van elkaars kennis. Voor bewoners komt er op deze manier steeds meer te doen in de eigen buurt. De gemeente is bezig met het voorbereiden van een klussendienst: een project waarbij mensen elkaar helpen met verschillende klussen, zoals schilderen of een band plakken. Ouderen kunnen hierdoor langer zelfstandig functioneren en werklozen participeren door het uitvoeren van werkzaamheden voor de buurt. Het is de bedoeling dat de klussendienst eind 2008 start. Daarnaast richten gemeente en bewoners samen speel-, sport- en ontmoetingsplekken in de buurt in.

KRIMP EN VERGRIJZING

De voormalige mijnstreek kampt met een krimpende en vergrijzende bevolking. Dit vraagt om een specifieke aanpak van de problemen. Er komen seniorenwoningen en ouderenadviseurs – deskundigen die bij ouderen op huisbezoek gaan en hun wensen inventariseren. De proactieve benadering moet ervoor zorgen dat oudere bewoners van MSP – autochtonen en allochtonen – zich prettig en veilig voelen in hun wijk.

Niet meteen slopen maar eerst wensen inventariseren

Een integrale aanpak, dat staat voorop bij de gemeente Leeuwarden. Wat niet betekent dat de focus uit het oog wordt verloren. De gemeente heeft juist duidelijke keuzes gemaakt om de krachtwijk Heechterp-Schieringen te verbeteren. Bewoners en andere partijen, zoals de woningbouwcorporaties, zijn nauw betrokken geweest bij het opstellen van het wijkactieplan.

HEECHTERP-SCHIERINGEN

- **Bewoners: 4.000**
- **Sociale huurwoningen: 73%**
- **Werkloosheid: 21%**
- **Inkomen: aanzienlijk lager dan in de rest van Leeuwarden. In Heechterp heeft 72% een laag inkomen (tot € 1.250 netto per maand); in Schieringen is dat 55%.**
- **Veel huishoudens hebben te maken met complexe sociale problematiek. 17% van de gevallen die de sociale teams in Leeuwarden behandelen, woont in Heechterp-Schieringen.**

Heechterp-Schieringen bestaat uit twee buurten: Heechterp en Schieringen. Schieringen is een van de oudste naoorlogse woonwijken van Leeuwarden. Heechterp is van iets latere datum: gebouwd tussen 1958 en 1963. De werkloosheid in Heechterp-Schieringen is hoog en gaat vaak over van de ene generatie op de andere. Bijna alle problemen in de wijk zijn terug te voeren op de armoede en werkloosheid die er heersen.

DAGELIJKSE PROBLEMEN AANPAKKEN

Het wijkactieplan bevat een aantal 'regels' om de wijk te verbeteren. 'Pak de problemen in het dagelijks leven van mensen aan', is de belangrijkste. Leeuwarden kiest ervoor flink in te zetten op frontlijnteams: teams die alle huishoudens bezoeken om problemen te inventariseren. Daarnaast komt er een Wijkacademie om mensen aan (beter) werk te helpen en ontwikkelt de gemeente het plan 'Identiteit'. Ook wil de gemeente met frisse en speelse energiebesparende maatregelen de

woonlasten van bewoners verminderen en investeren in de sociale cohesie in de wijk.

FRONTLIJNTEAMS

Het opvallendst in het wijkactieplan en typisch voor Leeuwarden zijn de frontlijnteams. In mei 2008 startte het eerste team. Een frontlijnteam bestaat uit een aantal hulp- en dienstverleners van verschillende organisaties die als één team opereren. Leeuwarden kende al de sociale teams, maar die werden aangestuurd door meerdere organisaties. Mensen met een hulpvraag kregen te maken met verschillende loketten en belandden soms tussen wal en schip. De frontlijnteams maken hier een einde aan door vanuit de klant te werken. Mensen krijgen een vast aanspreekpunt en het team lost problemen pro-

Gemeente en corporaties stemmen hun beleid af op de woonwensen.

actief op. In enkele maanden heeft het eerste frontlijnteam ongeveer honderd huishoudens in Heechterp-Schieringen bezocht en met bewoners aan de keukentafel gezeten. Waar zitten de knelpunten en wat kunnen we voor u doen, wilden de hulpverleners weten. Maar ook: welke talenten heeft u die de wijk vooruit kunnen helpen en welke wensen heeft u voor uw woning en woonomgeving? Al die gegevens vormen de basis voor de wijkaanpak. Het team blijft ook aanwezig in huishoudens waar een verdere inzet nodig is en daarmee is het de spil van de aanpak in Leeuwarden.

SAMENHANG SOCIAALECONOMISCHE EN FYSIEKE AANPAK

Leeuwarden is enthousiast over de inzet van frontlijnteams. Groot voordeel daarvan is dat de ze garant staan voor een integrale aanpak. De hulpverleners gaan bij alle huishoudens langs – niet alleen bij de probleemgevallen – en kunnen iedereen een aanbod doen. Dat kan een werk- of scholingsvoorstel zijn, maar ook een aanbod om de wo-

ning of buurt te verbeteren of energie te besparen. Ze leiden mensen zonder (passend) werk naar de Wijkacademie, die nog in ontwikkeling is. Hierbij werken CWI, UWV, het WSW-bedrijf, re-integratiebedrijven en de frontlijnteams nauw samen.

Ook inventariseert het frontlijnteam de woonwensen van de wijkbewoners. Klachten over de woning geeft het team door aan de woningbouwcorporaties, en bewoners en team zoeken samen naar oplossingen voor overlast of ergernissen. Gemeente en corporaties stemmen hun beleid af op de woonwensen. Concreet betekent dit dat Leeuwarden eerst aanhoort wat de bewoners willen, en dan pas beslist wat er met de woningen en de omgeving gebeurt.

MEER DOEN MET GROEN

De bijzondere ligging van de wijk – tegen een groot groen- en sportgebied aan – is een ander aandachtspunt in het wijkactieplan. De sportvelden zijn een bovenwijkse voorziening; bewoners

van Heechterp-Schieringen gebruiken ze nauwelijks. Terwijl in de wijk veel kinderen wonen die wat extra lichaamsbeweging goed kunnen gebruiken. De gemeente ontwikkelt plannen om de openbare delen van het gebied een recreatieve functie te geven. Bewoners hebben zelf ook de handen in elkaar geslagen: ze zijn bezig met een wandelroute door de wijk. Ook voor de directe woonomgeving van mensen is geld beschikbaar. Samen met bewoners maakt de gemeente voor twintig buurten plannen om – met relatief kleine maatregelen – de leefomgeving meer 'smoel' te geven. 'Geef de wijk identiteit', is dan ook een belangrijk onderdeel van het wijkactieplan. Het moet ervoor zorgen dat de inwoners van Heechterp-Schieringen weer trots zijn op hun wijk.

Onderwijs en arbeidsmarkt als speerpunten

Hoe is de wijk nú en hoe willen we dat Maastricht Noordoost wordt? Het wijkactieplan van de gemeente Maastricht voor het noordoostelijk deel van de stad is gebaseerd op een sterkte-zwakteanalyse. Vervolgens is er gekozen voor een nadruk op onderwijs en arbeidsmarkt. Mensen in Noordoost moeten weer kansen krijgen en met plezier in hun wijk wonen.

NOORDOOST

- **Bewoners: 15.214**
- **Allochtonen: 6 tot 13%**

- **Het grootste deel van de woningen bestaat uit sociale huurwoningen.**
- **In Limmel ligt het werkloosheidscijfer onder het gemiddelde van Maastricht (11,8% versus 13%); in de overige drie buurten erboven.**
- **In Wyckerpoort ligt het percentage laagopgeleiden onder het gemiddelde van Maastricht (26% versus 34%); in de andere drie buurten erboven.**
- **Vooraf in Nazareth en Limmel is het gemiddelde inkomen lager dan in Maastricht. Relatief veel mensen leven er net boven het bestaansminimum.**

Het stadsdeel Noordoost in Maastricht bestaat uit vier buurten: Limmel, Nazareth, Wittevrouwenveld en Wyckerpoort. De buurten zijn van elkaar gescheiden door de snelweg A2, drukke lokale verkeersaders en het spoor. In de wijk is veel industrie en verkeer. Naast dit fysieke ongemak hebben mensen in Noordoost te maken met verschillende sociaal-economische problemen. Er is veel werkloosheid, jongeren stoppen vaak voortijdig met school, er zijn problemen met drugs, schulden en huiselijk geweld.

OPGROEIEN, WONEN EN WERKEN IN NOORDOOST

De gemeente Maastricht werkt al lange tijd aan het aanpakken van de verkeersdrukke, geluidsoverlast en luchtverontreiniging van de A2. De ondertunneling van de snelweg is een Europese aanbesteding en heeft dus wat voeten in de aarde. Effecten op korte termijn worden niet verwacht en daarom focust het wijkactieplan ook op andere thema's. Naast 'Jong Noordoost'

en 'Noordoost werkt', kiest de gemeente voor thema's gerelateerd aan het wonen in de wijk en de thuissituatie.

KANSEN VOOR KINDEREN

Kinderen die opgroeien in Maastricht Noordoost verdienen meer kansen. Door hen centraal te stellen in het wijkactieplan wil de gemeente onder andere het vroegtijdig schoolverlaten terugdringen. Er komt meer aandacht voor de ontwikkeling van talenten van kinderen en jongeren. Ook komt er extra hulp en ondersteuning bij de opvoeding en schoolloopbaan van kinderen en jongeren die dat nodig hebben. De gemeente ontwikkelt bouwplannen voor een nieuw Centrum voor Jeugd en Gezin en twee brede scholen in Noordoost. Deze instanties spelen een belangrijke rol bij de ondersteuning van ouders. Daarnaast komt er ook meer aandacht voor sport en gezondheid. Met de BOS-impuls (Buurt, Onderwijs en Sport) zijn reeds verschillende projecten bekostigd. De gemeente wil deze successen voortzetten en maakt daar geld voor vrij.

AAN HET WERK

In Maastricht Noordoost wonen relatief veel schoolverlaters en langdurig werklozen. Het wijkactieplan bevat voorstellen die ervoor moeten zorgen dat deze groep mensen weer participeert in de samenleving. De gemeente wil zo veel mogelijk mensen een startkwalificatie laten halen. Maatwerkstages en traineeships moeten daarbij helpen. In de wijk komt een nieuw bedrijventerrein, waar (beginnende) ondernemers de ruimte krijgen. De gemeente heeft de ambitie uitgesproken om het aantal werklozen en inactieven in de wijk te halveren.

IN DE WIJK EN THUIS

Mensen moeten zich thuis voelen in hun wijk. Ze kennen mensen in de buurt, voelen zich veilig en zijn trots op

De gemeente maakt geld vrij voor bewonersinitiatieven en andere projecten om de buurt te verbeteren.

hun wijk. Dat willen gemeente en woningbouwcorporaties bereiken door fysieke maatregelen – het gebied rondom de snelweg en het spoor aanpakken; het creëren van gevarieerde woningen en voorzieningen – en sociale maatregelen. De gemeente maakt geld vrij voor bewonersinitiatieven en andere projecten om de buurt te verbeteren. Daarnaast krijgen gezinnen met veel problemen te maken met een krach-

tige en integrale aanpak, tot achter de voordeur. Hierbij staat niet de hulpverleningsinstantie centraal, maar de cliënt: hij krijgt één aanspreekpunt voor verschillende instanties. 'Oost west, thuis best' is een van de thema's uit het wijkactieplan, waarbij het de bedoeling is dat Noordoost dit straks volmondig kan beamen.

Aan enthousiasme geen gebrek

De Nijmeegse krachtwijk Hatert blijft op sociaaleconomisch vlak sterk achter bij andere delen van de stad. Daar wil de gemeente wat aan doen. Het doel is dat bewoners over tien jaar kunnen zeggen dat hun leefomgeving en hun persoonlijke situatie er flink op vooruit zijn gegaan. Aan enthousiasme geen gebrek in de Waalstad: Hatert was een van de eerste krachtwijken met een wijkactieplan.

HATERT

- **Bewoners: ongeveer 9.500**
- **Allochtonen: 18% – onder jongeren is dat 30%**
- **Ruim de helft van de huishoudens heeft een laag inkomen, velen hebben een uitkering en een lage opleiding.**
- **Een groot deel van de leerlingen in de wijk heeft extra zorg nodig.**

Hatert wordt een wijk waar mensen meer dan nu meedoen; in hun wijk, maar ook daarbuiten. Of dat nu gebeurt via werk, taalles, vrijwilligerswerk of bewonersinitiatieven, het gaat erom dat bewoners zich bij elkaar betrokken voelen. En dat ze graag willen meehelpen aan de ontwikkeling van hun wijk en de samenleving.

AANDACHT VOOR JONGEREN

Investeren in jongeren is een van de speerpunten van het Hatertse wijkactieplan. Zo doen kinderen nu al mee aan allerlei activiteiten in het ouder-kindcentrum. Ook komen ouders er samen, bijvoorbeeld om van gedachten te wisselen over opvoeding. Deze lijn wil de gemeente de komende tijd voortzetten. Verder gaat Nijmegen in Hatert samen met andere partijen het aantal buitenschoolse activiteiten opschroeven. Zo moet er voor kinderen en jongeren tussen de 4 en de 23 jaar genoeg te doen zijn op het gebied van sport, cultuur en vermaak. En voor mbo-leerlingen die een stage willen lopen, gaan de gemeente en de corporaties samenwer-

ken met het lokale ROC. Deze samenwerking krijgt steeds meer vorm. Zo gaan er leerlingen stage lopen bij de vele bouwprojecten in Hatert. Sommige bouwterreinen worden bewaakt door stagiaires uit Hatert.

ONTMOETING ALS BINDMIDDEL

In de toekomst wordt het de bewoners van Hatert makkelijker gemaakt om elkaar te ontmoeten. Zo zijn vrijwilligers van het ouder-kindcentrum en van buitenschoolse opvang De Boemerang van plan om een laagdrempelige dinerservice op te zetten. Buurtbewoners kunnen daar tegen een lage prijs eten en kennismaken met wijkgenoten. Op termijn zou de service uit kunnen groeien tot een buurtrestaurant in het wijkcentrum, dat wordt uitgebouwd tot grand café. Daarnaast gaat de bibliotheek investeren in zijn functie als ontmoetingsplaats. Koffieochtenden, leeskringen en lezingen voor buurtbewoners staan daarbij centraal.

VEILIGHEID GAAT EROP VOORUIT

Overlast van groepen jongeren is een bron van onveiligheid in de Nijmeegse

krachtwijk. Hatert heeft een veiligheidsplatform waar verschillende partijen onder meer zoeken naar manieren om deze jongeren te bereiken. Het veiligheidsplatform is een overlegorgaan voor de wijkagent, vertegenwoordigers van bewonersgroepen en een gemeentelijke projectleider. Ze praten samen over manieren waarop ze de jongeren kunnen benaderen en bij hun wijk kunnen betrekken. Voorbeelden daarvan zijn de vernieuwing van het plaatselijke jongeren centrum, het inrichten van hangplekken en een uitbreiding van het aantal sport- en speelveldjes.

ARBEIDSDEELNAME KRIJGT STIMULANS

Samen met andere partijen investeert de gemeente Nijmegen in de arbeidsparticipatie in Hatert. Er komt een gezamenlijk kantoor van de Sociale Dienst, het CWI, het UWV en een commercieel uitzendbureau. In dat kantoor gaan de gemeentelijke instanties ook samenwerken met Het Inter-lokaal, dat goede ingangen heeft bij de allochtone bevolking. Op deze manier hoopt Nijmegen

de arbeidsparticipatie aanzienlijk te verhogen. Het einddoel is dat de werkloosheid in Hatert op hetzelfde niveau uitkomt als het Nijmeegse gemiddelde – een halvering van het aantal uitkeringsgerechtigden en werklozen. In de wijk wonen daarnaast relatief veel niet-uitkeringsgerechtigde vrouwen. De gemeente wil graag enkele vrouwen per jaar in de gelegenheid stellen om aan het werk te gaan, door ze te begeleiden naar zelfstandig ondernemerschap. Op dit moment onderzoekt Nijmegen de mogelijkheden voor microkredieten.

EEN PASSEND TRAJECT VOOR INBURGERAARS

Integratie is in Hatert, net als in de andere krachtwijken een belangrijk thema. Via het programma 'Hatert werkt' wordt er extra aandacht besteed aan allochtonen die op zoek zijn naar werk. Nijmegen biedt alle inburgeraars een passend traject aan om te integreren in de wijk en de samenleving. Soms komt daar voorwerk bij kijken, met name bij vrouwelijke oudkomers. Zij zitten soms al jaren thuis zonder dat ze de Nederland-

se taal en cultuur goed kennen. Hoewel ze niet verplicht zijn om in te burgeren, zet de gemeente zich in om hen op te sporen en vervolgens te stimuleren om tóch een cursus te volgen. Ook start de gemeente met een pilot om allochtone vrouwen na hun inburgeringstraject te begeleiden naar al dan niet gesubsidiëerd werk of vrijwilligerswerk. Daarnaast neemt Nijmegen deel aan de pilot 'Voorkomen van segregatie in het onderwijs' van het ministerie van OCW.

GEEN STENEN MAAR MENSEN

In tegenstelling tot in andere wijken, maakt het thema wonen geen deel uit van het wijkactieplan. De reden is dat er hiervoor eerder al afspraken bestonden tussen de gemeente en de woningcorporaties. Deze afspraken staan vastgelegd in het fysieke investeringsplan voor Hatert genaamd 'Hatert onder de Pannen 2002-2017'. Uit dit plan komt onder meer voort dat er in de wijk achthonderd nieuwe woningen worden bijgebouwd.

→ **ONDERTUSSEN IN...**
Rotterdam & Eindhoven

Baanbrekers- prijs voor lokale helden

Met de Baanbrekersprijs steunt de Start Foundation initiatieven die kwetsbare groepen aan werk helpen.

Stichting Start Foundation is een maatschappelijke investeerder die zich voornamelijk richt op de arbeidsmarkt. Het doel van de stichting is om mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt aan het werk te krijgen. Om dit te bereiken, ondersteunt en initieert Start Foundation vernieuwende experimenten en ondernemingen. De doelgroepen zijn onder meer vroegtijdig schoolverlaters, gehandicapten, vluchtelingen, ex-gedetineerden en (ex-)psychiatrische patiënten.

In de krachtwijken wonen relatief veel mensen die behoren tot de doelgroepen van de stichting. De Start Foundation vindt het belangrijk om een bijdrage te leveren aan de wijkaanpak en heeft daarom het project 'Baanbrekersprijs' opgezet. Dit project combineert het creëren van werkgelegenheid met het verbeteren van de buurt. Jonge-

ren werden opgeroepen om een plan te bedenken waarmee ze zichzelf op een dusdanige manier aan het werk helpen dat de buurt er ook iets aan heeft. Bijvoorbeeld door het opzetten van een klusbedrijfje, een winkel of bezorgdienst, of het aanbieden van cursussen of trainingen. De winnaars kregen professionele en soms financiële hulp om het plan uit te voeren.

Tot de winnaars in Woensel-West behoorden in 2007 Peter Boogers (een eetcafé in de wijk) en Lillian Hendriks (flexibele kinderopvang in de wijk voor de avond en de nacht), die elk honderd euro kregen voor hun idee.

In Rotterdam Zuid won het plan van Carmen Fernandes om een mobiele studio op te zetten om jongeren trainingen te geven op audiovisueel gebied, als aanvulling op het reguliere onderwijs. Zij ontving ook honderd euro.

→ **PLAATS**
Rotterdam Zuid en
Eindhoven Woensel-West

→ **INITIATIEFNEMER**
Bewoners en de Start
Foundation

→ **NAAM INITIATIEF**
Baanbrekersprijs

→ ROTTERDAM

Rotterdam

Rotterdam, de havenstad aan de Nieuwe Maas, is met ruim 580.000 inwoners de tweede stad van Nederland. Bijna de helft van de Rotterdammers is van allochtone afkomst. Ongeveer een derde van de bevolking leeft in een krachtwijk. Voor de zeven krachtwijken hebben gemeente, deelgemeenten en corporaties ambitieuze plannen. Hieronder de belangrijkste doelstellingen.

WONEN

- Rotterdamse corporaties verbeteren 4.500 eigen woningen en gezamenlijk 5.000 particuliere woningen, tot en met 2010.
- De waarde van de woningen in de krachtwijken stijgt in de periode tot 2010 10% harder dan elders in Rotterdam.
- De score voor het 'schoonniveau' in de krachtwijken ligt in 2010 minimaal op 4.

WERKEN EN ONDERNEMEN

- In 2010 zijn er tienduizend Rotterdammers méér aan het werk:
- 5.000 regulier vanuit de WWB;
 - 1.875 terugkeerbanen/ participatieplaatsen;
 - 1.875 sociale activering, vrijwilligerswerk;
 - 1.250 stageplaatsen.
- Met deze inzet op activering moeten er per 31 december 2009 3.500 minder mensen met een bijstandsuitkering zijn.

LEREN EN OPGROEIEN

- In 2010 is het percentage voortijdig schoolverlaters in de krachtwijken gelijk aan of lager dan het stedelijke gemiddelde.
- In 2010 zijn vier krachtwijken aantoonbaar kindvriendelijker geworden. Meting vindt plaats via de Rotterdamse Jeugdmonitor en de sociale index, waarvan de kindvriendelijkheid van wijken een onderdeel is.
- In 2010 is er in alle krachtwijken voldoende en effectieve opvoedingsondersteuning voor risicogezinnen, vooral door de inzet van extra gezinscoaches. Het resultaat is dat het aantal probleemgezinnen over vier jaar met de helft is afgenomen.
- In 2010 zijn in de krachtwijken alle scholen voor basisonderwijs en voortgezet onderwijs een brede school, met een dagarrangement of een wijkarangement.
- In 2010 verdienen in de krachtwijken 25 scholen in het basis- en voortgezet onderwijs het predikaat 'gezonde school'.

VEILIGHEID

- In 2010 zijn er geen onveilige of probleemwijken meer in Rotterdam; nu zijn er nog vijf probleemwijken onder de krachtwijken.
- In 2010 scoort elke wijk op de Veiligheidsindex ten minste even hoog als in 2006.
- In negen gebieden met een cumulatie van problemen is de hot-spot-aanpak (brede aanpak) toegepast.

INTEGRATIE

- In de krachtwijken wordt de taalachterstand teruggebracht naar het Rotterdamse gemiddelde.
- In de krachtwijken doen méér niet-westerse vrouwen mee in de maatschappij.
- In de krachtwijken doen 10% meer mensen mee aan culturele activiteiten en sport.

NB: Voor Vreewijk is er nog geen actieprogramma. De huidige wijkvisie van de woningcorporatie voor dat gebied is nog niet geaccordeerd door de deelgemeente. Er is nu een conceptwijkvisie gereed. Als die definitief is vastgesteld, wordt ook voor Vreewijk een wijkactieprogramma opgesteld (najaar 2008).

Iedereen telt mee

Rotterdam West beslaat een groot gebied. De bevolking is er zeer divers: van hoogopgeleid en welvarend tot ongeschoold en arm, van allochtoon tot autochtoon en van jong tot oud. De komende jaren streven gemeenten, corporaties, hulpverleners en bewoners in de wijk ernaar om – ondanks alle verschillen – iedereen een kans te geven het beste uit zichzelf te halen en een prettig bestaan te leiden.

Het gaat steeds beter met Rotterdam West. Spangen wordt steeds aantrekkelijker om te wonen en in heel Rotterdam West lopen initiatieven om mensen te betrekken bij de samenleving. Toch liggen er ook nog verbeterpunten. In Middelland bestaat bijvoorbeeld een tweedeling tussen welgestelden en mensen die zich aan de onderkant van de samenleving bevinden. En in heel Rotterdam West zijn er nog te veel vrouwen en ouderen die een geïsoleerd bestaan leiden. Daar komt de komende jaren verandering in.

SPANGEN: INSTROOM HOGER OPGELEIDEN

In de afgelopen jaren vonden in Spangen ingrijpende veranderingen plaats in het woningaanbod. Daardoor is het aandeel koopwoningen in het hogere en middensegment in de wijk toegenomen. Het gevolg was – en is – een forse toestroom van mensen die een opleiding in het hbo of aan de universiteit hebben afgerond. Door de herstructurering voort te zetten en af te ronden, wil de deelgemeente Delfshaven deze ontwikkeling vasthou-

den. De wijk wordt zo steeds meer een rustig, centraal gelegen gebied waar mensen graag wonen. Aandachtspunt is de verstandhouding tussen goedverdienende nieuwkomers in de wijk en de bewoners die er al langer waren. Soms lopen hun wensen voor de leefomgeving nogal uiteen.

EMPOWERMENT VROUWEN

Specifiek voor vrouwen is er in Spangen, maar ook in andere delen van Delfshaven, aandacht voor empowerment. Vrouwen die wel een steuntje in de rug kunnen gebruiken, krijgen er de kans om te leren hoe ze hun sociaal-economische positie kunnen versterken, bijvoorbeeld door cursussen te volgen. Het empowermentcentrum in Spangen onderhoudt nauw contact met de brede school. Voor jonge vrouwen komt er een meidenvilla met hetzelfde doel als het empowermentcentrum.

WERKGELEGENHEID IN HET OUDE WESTEN

Het Oude Westen staat voor de uitdaging om de werkgelegenheid en het

aantal hogere inkomens te vergroten. Cijfers uit 2003 tonen aan dat 61 procent van de inwoners een laag inkomen hebben; bovendien is bijna 17 procent werkloos en op zoek naar een baan. Daarnaast ligt het percentage werkzoekenden met alleen basisonderwijs er aanzienlijk hoger dan in enige andere wijk van Rotterdam.

De komende jaren wordt alles op alles gezet om van Het Oude Westen een florerende wijk te maken. Een wijk die nieuwe ondernemers aantrekt en een goede uitstraling heeft. Om dat doel te bereiken, gaat de deelgemeente zich inspannen om Het Oude Westen als merk in de markt te zetten. Niet alleen in Rotterdam, maar in heel Nederland. Bovendien krijgen startende ondernemers meer ondersteuning.

KINDEREN KRIJGEN HET BETER

Kinderen zijn de toekomst. Het is dan ook erg belangrijk dat zij op een veilige plek opgroeien, een plek waar voldoende voorzieningen zijn en waar ze extra ondersteuning krijgen als ze dat nodig hebben. Zodat ze zich kunnen ontwik-

kelen tot burgers die volop in de maatschappij staan. Daarom komen in Het Nieuwe Westen (Delfshaven) meer en betere sportvoorzieningen en krijgt de buitenruimte, vooral voor jongeren boven de twaalf jaar, een flinke beurt. Ook staan er – net als bijvoorbeeld in Bospolder/Tussendijken – extra activiteiten voor de jeugd op het programma en krijgen kinderen met taalachterstanden voor- en vroegschoolse educatie.

MIDDELLAND: IEDEREEN DOET MEE

In sociaal opzicht is Middelland (onderdeel van Delfshaven) behoorlijk sterk. Maar liefst 30 procent van de ouders is hoogopgeleid. Bewoners doen veel in hun wijk en zijn bij elkaar betrokken. Toch heeft Middelland ook een schaduwzijde. Bijna de helft van de ouders (46 procent) is laag opgeleid en 8 procent is zelfs helemaal niet naar school

geweest. Daardoor ontstaat er een sociale tweedeling in de wijk. Er zijn kinderen die opgroeien in relatieve rijkdom en die een goede opleiding volgen. Daartegenover staat echter een groep die het minder meezit. Daarom staat armoedebestrijding in de wijk hoog op de agenda, zodat – bijvoorbeeld – meer mensen zich het lidmaatschap van een sportclub kunnen veroorloven, voor zichzelf of voor hun kinderen. Senioren vormen een andere kwetsbare groep. Te vaak leven ze in een sociaal isolement. Ze krijgen daarom meer aandacht, onder meer via mantelzorg en maatschappelijke hulpverlening. Zodat ze zo lang mogelijk een zelfstandig en menswaardig bestaan kunnen leiden.

Rotterdam West is hard op weg een levendige wijk te worden, waar mensen oog voor elkaar hebben. De gemeente,

corporaties en andere organisaties zetten zich de komende jaren in om mensen die een steuntje in de rug nodig hebben, te ondersteunen en te helpen kansen te grijpen. Zodat ook zij het beste uit zichzelf halen.

ROTTERDAM WEST

- **Bewoners: 58.060**
- **Niet-westerse allochtonen: 63%**
- **Sociale huurwoningen: 60%**

- **Rotterdam West beslaat twee deelgemeenten: Centrum/Het Oude Westen en Delfshaven.**
- **Delfshaven bestaat uit vijf gebieden: Delfshaven, Spangen, Bospolder/Tussendijken, Middelland en Het Nieuwe Westen-Noord.**

Van stenen pleinen naar gezellig groen

De krachtwijk Rotterdam Noord omvat verschillende karakteristieke wijken: het Oude Noorden, Rubroek, Crooswijk en de Provenierswijk. Zo staat het Oude Noorden bekend om de vele pleinen en kleine ondernemers, terwijl de Provenierswijk wordt gekenmerkt door imposante singelwoningen afgewisseld met sociale woningbouw. Diverse projecten dragen bij aan samenhang en een betere uitstraling voor Rotterdam Noord.

AANTREKKELIJKE PLEINEN

Het Oude Noorden staat bekend om zijn vele pleinen. In de toekomst wordt het potentieel van deze gebieden beter benut én goed afgestemd op de behoeften van bewoners in de directe omgeving. Er zijn al enkele pleinen in de wijk die daarvoor als voorbeeld dienen, zoals het Zwaanshalspark, met een speelplaats, bankjes, een sportveldje en een groenstrook. Andere pleinen doen door de grote hoeveelheid steen en een tekort aan groen nog koel aan. Speciale aandacht verdient het Noordplein, dat vanwege zijn ligging vlakbij het stadscentrum hét visitekaartje van het Oude Noorden is. De deelgemeente streeft er daarom naar om de directe omgeving van het plein aantrekkelijker te maken. De historische gevels verdienen een opknappbeurt en de deelgemeente spant zich in om kwalitatief hoogstaande horecaondernemers aan te trekken. Zodat het Noordplein een mooi en levendig centrum in de wijk wordt.

GROEN EN SPEELTUINEN

Ook in de Provenierswijk (deelgemeente Noord) en Oud Crooswijk (deelgemeente Kralingen/Crooswijk) wordt de openbare ruimte beter ingericht. In sommige gebieden hebben bewoners meer behoefte aan speeltuinen voor hun kinderen. Daarom wordt het aanbod van speeltuin De Hoebetuin uitgebreid en geprofessionaliseerd. Daarnaast investeert de deelgemeente in nieuwe speelgelegenheden waar dat het meest nodig is. Verder verrijkt de komende jaren Nieuw Crooswijk, een gebied met een gevarieerd woningaanbod en veel groen. In Oud Crooswijk worden bovendien de kades van de Rotte – die de grens vormt met het Oude Noorden – in de toekomst omgetoverd tot een aantrekkelijke, bruisende strook door de wijk.

STRIJD TEGEN SCHOOLUITVAL

Oud Crooswijk heeft een hoog percentage jongeren zonder startkwalificatie (66,5 procent). In het vmbo is de schooluitval het nijpendst. Op dit gebied is er dan ook een flinke slag te

In sommige gebieden hebben bewoners meer behoefte aan speeltuinen voor hun kinderen.

slaan. Daarom gaan scholen, ouders, jongerenwerkers en de deelgemeente samen de strijd aan tegen voortijdig schoolverlaten. Bijvoorbeeld door in te zetten op intensieve stagebemiddeling. De deelgemeente doet dit samen met scholen en bedrijven uit de wijk. Het is hierbij belangrijk dat vraag en aanbod goed in beeld worden gebracht en op elkaar aansluiten. Ook het Oude Noorden werkt aan preventie van schooluitval, bijvoorbeeld door huiswerkbegeleiding en extra taallessen aan te bieden voor kinderen en jongeren die dat nodig hebben.

AANPAK JONGERENOVERLAST

Op een van de pleinen in de Provenierswijk, maar ook op verschillende plaatsen in het Oude Noorden, vormen over-

lastgevende jongeren een probleem. Er komen in de toekomst meer ambulante jongerenwerkers die probleemjeugd ondersteunen en aanspreken op hun verantwoordelijkheden. Naar verwachting neemt de overlast hierdoor af. In het Oude Noorden worden ouders meer betrokken bij scholen.

MEER PARTICIPATIE EN INTEGRATIE

Oud Crooswijk en Rubroek zetten in op sociale activering in de wijk. De maatschappelijke participatie kan omhoog. Soms is vrijwilligerswerk een eerste stap richting betaald werk, in andere gevallen kunnen mensen direct een baan krijgen. Te veel bewoners weten echter de weg naar instanties niet te vinden en zitten in een sociaal isolement. Om de drempel te verlagen om hulp te vragen en om de zichtbaarheid van instanties te vergroten, komt voor Rubroek en Oud Crooswijk een centrale plek waar bewoners terecht kunnen. Mocht dat nodig zijn, dan worden ze daar doorverwezen naar instanties of personen die hen verder kunnen helpen. Bewoners kunnen er ook deelnemen aan sociaal-culturele activi-

teiten. Ze krijgen er de gelegenheid om zelf initiatieven op te starten.

ONDERNEMEN

Het Oude Noorden heeft relatief veel kleine zelfstandige ondernemers. De kwaliteit van hun producten, diensten en bedrijfsvoering is niet altijd op peil. De komende jaren zet deelgemeente Noord zich in om de kwaliteit van het aanbod zelfstandig ondernemerschap in de wijk te verhogen. Het is ook de bedoeling dat zich meer ondernemers in de wijk vestigen. In het verleden hebben de deelgemeente en de corporaties zich daar al voor ingezet, bijvoorbeeld door de grootscheepse renovatie van de huizen en de openbare ruimte in de straat Zwaanshals.

BEWONERS DENKEN MEE

Voor de krachtwijk Rotterdam Noord zijn in 2007 bewonersavonden georganiseerd om de mening van bewoners te vragen over de voorgenomen projecten voor het wijkactieplan. Het resultaat: een wijkactieplan voor én door bewoners.

ROTTERDAM NOORD

- **Bewoners: 38.570**
- **Niet-westerse allochtonen: 49%**
- **Sociale huurwoningen: 69%**

Ruimte voor high potentials

Rotterdam Bergpolder is een diverse wijk. Er wonen studenten, starters en mensen van uiteenlopende nationaliteiten. Jonge hoogopgeleiden trekken vaak weg zodra hun inkomen stijgt. Dat gaat naar verwachting veranderen. De deelgemeente Rotterdam Noord en de woningcorporatie investeren in een wijk waarin ruimte is voor high potentials. Letterlijk, maar ook figuurlijk, door een diverser woningaanbod te creëren.

Bergpolder is een beschermd stadsgezicht met een aantal monumentale panden, zoals het historische Van Maanenbad (een zwembad) en de Bergpolderflat. De wijk ligt dichtbij het Centraal Station en het centrum van Rotterdam. Dwars door de wijk lopen de (eveneens monumentale) 'Hofbogen'. Deze bogen dienden jarenlang als dragers van een spoorverbinding.

HOFBOGEN ALS LEVENDIGE STROOK DOOR WIJK

De komende jaren worden de bogen, die ruimtes onder het spoor herbergen, een gebied waar veel kwalitatief hoogwaardige ondernemers actief zijn. Momenteel huisvesten de bogen ook al zelfstandigen, maar de kwaliteit van hun producten en diensten is niet altijd even hoog. Daarom krijgen ondernemers die in de Hofbogen gevestigd zijn, in de toekomst via woningcorporatie Vestia professionele ondersteuning bij het opstarten of voortzetten van hun bedrijf. Daarmee gaat de uitstraling van het gebied er naar verwachting op vooruit. Om dat effect te versterken,

komt op de plek waar het spoor nu ligt – boven op de bogen – een recreatieve, groene zone. Op deze manier worden de monumentale Hofbogen optimaal en creatief benut.

GEVARIËERD WONINGAANBOD

High potentials hebben de mogelijkheid om in de buurt te blijven wonen als ze woningen in het hogere of middensegment kunnen betrekken. Daarom komen er meer eengezinswoningen, bijvoorbeeld door bestaande woonruimten samen te voegen. Het behoud van goed verdienende hoogopgeleiden kan bovendien uitstralen op mensen uit dezelfde inkomensgroep van buiten de wijk. Ook heeft het naar verwachting een positieve invloed op het woon- en leefklimaat in Bergpolder. De deelgemeente streeft ernaar om de wijk op deze manier te laten aanhaken bij de goede reputatie van het aangrenzende Blijdorp. Het doel is niet om Bergpolder een echte gezinswijk te maken, daarvoor zijn de woningen niet geschikt. Maar het is wél de bedoeling om het aanbod zodanig te veranderen dat star-

ters eerder geneigd zijn om de volgende stap in hun wooncarrière binnen de wijk te zetten.

AANPAK VAN DE BUITENRUIMTE

De buitenruimte in Bergpolder verdient aandacht. Het noordwestelijke deel van de wijk heeft bijzondere gevels. De staat van onderhoud laat echter te wensen over. Eigenaren laten hun panden soms vervallen of kiezen voor goedkope renovaties van lage kwaliteit. Ook het zuidelijke deel wekt een wat rommelige indruk. Slecht onderhoud, zwakke ondernemers en armoedige straten bepalen het straatbeeld. Maar het noord-oostelijke gedeelte van de wijk zit beter in elkaar. De staat van onderhoud is in orde en er is voldoende groen. Om de buitenruimte in Bergpolder te verbeteren, kiezen de deelgemeente Rotterdam Noord en de corporatie Vestia voor een integrale aanpak. Ze spreken particulieren aan op het onderhoud van hun gevels en tuinen. Ook komen er meer speelplaatsen. Leegstaande panden bieden onderdak aan fietsstallingen. De Hofbogen worden om-

getoverd tot een bruisende, groene en goed onderhouden strook in de wijk. En de corporatie bewaakt de kwaliteit van haar woningbestand.

BASISSCHOOL WORDT MEER DAN SCHOOL ALLEEN

De dichtstbijzijnde instelling voor basisonderwijs voor kinderen uit Bergpolder, de Imeldaschool, heeft inmiddels plannen om haar aanbod te verbreden. Hoe dat precies gaat gebeuren, staat nog niet vast; de gemeente, het schoolbestuur en de corporatie zijn daarover momenteel in gesprek. Zij verkennen hoe ze ouderinitiatieven, welzijns- en opbouwwerk en buitenschoolse activiteiten een plek kunnen bieden.

BETROKKENHEID VERGROTEN

Veel bewoners van Bergpolder vertrekken na een aantal jaren naar een andere wijk. Dit geldt vooral voor studen-

ten en starters. Dit heeft een negatieve invloed op de sociale samenhang in de wijk. Iemand die weet dat hij of zij slechts tijdelijk ergens woont, zal minder snel investeren in vrijwilligerswerk, contact met burens of andere manieren van participatie in de wijk. Reden te meer om de genoemde wooncarrières mogelijk te maken. Maar de deelgemeente zet ook andere instrumenten in om de sociale samenhang te stimuleren. Ze betrekt burgers bij kunstprojecten voor de buitenruimte in Bergpolder en organiseert culturele activiteiten. Daarnaast wordt de website voor de wijk, die dient als een interactief bewonersplatform, intensief gebruikt. De site is nog steeds voortdurend in ontwikkeling, zie www.bergpolderweb.nl.

VEILIGHEID EN LEEFBAARHEID

De veiligheid in Bergpolder is momenteel naar wens bij de meeste bewoners.

Deelgemeente Noord streeft ernaar om dat zo te houden. Leefbaarheid – met name minder luchtvervuiling en geluidsoverlast – is een aandachtspunt. Naar schatting heeft negen procent van de bewoners van doen met ernstige geluidsoverlast door wegverkeer. Ook de luchtkwaliteit is op sommige plekken laag. Daarom gaat de deelgemeente met deze zaken de strijd aan, deels door aanpassingen aan de woningen, deels door de plaatsing van een geluidsscherm bij de A20.

BERGPOLDER

- **Bewoners: 8.000**
- **Score Veiligheidsindex: 7,7 op schaal 1-10**
- **Particuliere verhuur: circa 50% van de woningen**
- **Vooroorlogse bouw: 84% van de woningen**

Het draait om bewoners

Overschie is een wijk waar kansen liggen. Kansen om een brede school te ontwikkelen, om de luchtverontreiniging het hoofd te bieden en om wooncarrières mogelijk te maken. De gemeente en de corporatie doen er alles aan om de mogelijkheden van de wijk zo goed mogelijk te benutten. Dat doen ze samen met de bewoners van Overschie, die onder meer via zogenaamde wijk-gesprekken hun duit in het zakje kunnen doen.

In de Middeleeuwen ontwikkelde Overschie zich tot tolplaats voor schepen richting Rotterdam, Delft of Schiedam. In de loop der jaren groeide het plaatsje aan Rotterdam vast. Tot 1941 was het een zelfstandige gemeente; na de oorlog werd het onderdeel van Rotterdam. In 1982 werd Overschie een deelgemeente.

WOONCARRIÈRES MOGELIJK MAKEN

De deelgemeente en de corporatie zijn van plan om grootschalige investeringen te doen in het woningaanbod in Overschie. Bestaande woningen worden gerenoveerd en huizen die niet meer aan de eisen van de tijd voldoen, gaan tegen de vlakte. In de toekomst komen daar nieuwe woningen en groenzones voor in de plaats.

MILIEUPROBLEMEN AANPAKKEN

De luchtkwaliteit in Overschie is laag. De wijk grenst aan de A20 en de A13 en ligt bovendien onder de rook van Rotterdam Airport en de haven. De twee snelwegen zorgen op sommige plaatsen ook voor geluidsoverlast. De Technische Universiteit Delft heeft luchtfilters ontwikkeld die geschikt zijn voor de woningen in de meeste vervuilde gebieden in Overschie. Als deze geplaatst worden en de bewoners hun ramen en deuren dichthouden, neemt de luchtkwaliteit binnenshuis wellicht toe. Een pilot zal uitwijzen in hoeverre de filters effectief zijn.

BREDE SCHOOL EN AANPAK JONGERENOVERLAST

De twee basisscholen in Overschie staan voor een gemeenschappelijke uitdaging: het vormen van een brede school waarin beide instellingen samengaan. De wijk heeft haar bevolking de afgelopen decennia zien dalen van 32 duizend naar 16 duizend inwoners. Daardoor is het aantal leerlingen afgenomen, wat een extra impuls is voor de twee scholen om de handen ineen te slaan. De brede school onderzoekt de mogelijkheden voor buitenschoolse activiteiten en avondopenstelling. Er wordt ook geïnvesteerd in een verbeterd schoolplein en ouderparticipatie. Zodat ouders straks beter weten

wat hun kinderen doen op school en zich daarbij betrokken voelen. Overlastgevende jongeren worden in kaart gebracht via de Deelgemeentelijke Organisatie Sluitende Aanpak (DOSA). Politie, deelgemeente en welzijnswerkers zetten zich samen in om deze jongeren vooruit te helpen.

INTEGREREN EN ONTMOETEN

Integreren en ontmoeten is een belangrijk thema in Overschie. Omdat de doorstroming van bewoners hoog is, is een sterke sociale cohesie niet vanzelfsprekend. Evenementen en projecten brengen daar verandering in. Een goed voorbeeld hiervan is het jaarlijkse evenement Paradie Overschie, dat ook in de toekomst voortgezet wordt. Paradie Overschie is een openluchtfestival vol kunst, cultuur en muziek door én voor bewoners. Het festival wordt georganiseerd door onder meer bewoners en lokale bedrijven en verenigingen. Zo draagt het bij aan de integratie van verschillende mensen uit de buurt.

MEER MENSEN AAN HET WERK

In de krachtwijk Overschie heeft 58,2 procent van de beroepsbevolking een baan. Landelijk ligt dit percentage op 65,8 procent. Hier valt dus nog een flinke slag te slaan. Daarom heeft de deelgemeente samen met de sociale dienst een plan opgesteld om teams tien mensen zonder werk te laten 'adopter' door welzijnswerkers die hen intensief begeleiden. Het is de bedoeling dat de klanten hierdoor aan een baan komen. Zodra een klant dit doel heeft bereikt, komt er een nieuwe voor in de plaats. De nadruk ligt in de begeleidingstrajecten op re-integratie, maar ook andere welzijnsgerelateerde zaken spelen mee, bijvoorbeeld (tijdelijke) inkomensondersteuning. Naast de adoptieaanpak komt er een multidisciplinair team voor probleemgezinnen.

WIJKGESPREKKEN

In Overschie organiseert de deelgemeente wijkgesprekken. Een team van vijftien ambtenaren – onder meer van de politie, de corporatie en de welzijnzorg – gaat een paar keer per jaar onaangekondigd bij bewoners langs

Via de gesprekken komen mensen aan het woord die anders misschien niet gehoord zouden worden.

om ze te vragen naar hun mening over de wijk. Ze zetten stoelen en tafeltjes neer op straat en nodigen bewoners uit om daar plaats te nemen. Mensen uit de wijk kunnen dan vertellen over hun ervaringen. Zaken die vaak genoemd worden, krijgen in de toekomst extra aandacht van de deelgemeente en de andere aanwezigen. Verder toetst de deelgemeente tijdens de gesprekken of op handen zijnde plannen aansluiten bij de behoeften van bewoners. De wijkgesprekken zijn een welkome en zinvolle aanvulling op andere vormen van bewonersinspraak, bijvoorbeeld inloopavonden. Via de gesprekken komen ook mensen aan het woord die anders misschien niet gehoord zouden worden.

OVERSCHIE

- **Bewoners: 16.000**
- **Huurwoningen: 78% van het woningbestand**
- **Werkenden: 58,2% van de beroepsbevolking**
- **Score Veiligheidsindex: 9 op schaal 1-10**
- **Percentage bejaarden: 18%**

Inzet op meer sociale samenhang

De Zuidelijke Tuinsteden in Rotterdam, Pendrecht en Zuidwijk, staan voor grote uitdagingen. De komende jaren investeren ze in herstructurering, bewonersparticipatie, betere scholing van jongeren en inburgering. Maar ook veiligheid staat hoog op de agenda. Sociale samenhang loopt als een rode draad door al deze maatregelen heen.

De Zuidelijke Tuinsteden hebben een duidelijk eigen karakter. Ze zijn groen en weids opgezet. Tegelijkertijd speelt er een aantal problemen. De middenklasse in de wijken dreigt te verhuizen naar andere stadsdelen en criminaliteit en drugsoverlast komen nog te veel voor. Daar komt met een breed pakket aan maatregelen verandering in.

PENDRECHT: HERSTRUCTURERING

In Pendrecht komt er meer variatie in het woningaanbod. In de toekomst staan er in de wijk meer koopwoningen en huurwoningen in het duurdere segment. Om dat voor elkaar te krijgen, vervangt de corporatie een aantal verouderde flats door eengezinswoningen. Toch zullen er voldoende woningen met lagere huurprijzen in Pendrecht blijven. De verhouding ten opzichte van het duurdere segment wordt ongeveer 50/50. Het is de bedoeling dat met deze maatregel de veelal allochtone middenklasse voor de wijk behouden blijft. Woningcorporatie Woonstad Rotterdam biedt bewoners van slooppanden de garantie dat zij terug kunnen keren in

Pendrecht. Als mensen dat willen, kunnen ze zelfs weer naast hun vroegere burens komen te wonen. Ook in Zuidwijk vindt herstructurering plaats, zodat het woonmilieu aantrekkelijker en de bewonerspopulatie diverser wordt.

TOEZICHT OP BOUW- EN SLOOPLOCATIES

De deelgemeente, corporaties en de politie investeren in een veilige, leefbare wijk. Daarom hebben ze inmiddels – bijvoorbeeld – afspraken gemaakt over gezamenlijk toezicht bij leegstaande panden. Daarmee voorkomen ze dat de slooplocaties junks en zwervers aantrekken. Voor de kinderen in de buurt zet Woonstad Rotterdam op de braakliggende terreinen een mobiele kinderbouwerij neer. Deze verhuist telkens naar een nieuwe plek.

AANPAK SCHOOLUITVAL IN ZUIDWIJK EN PENDRECHT

Schooluitval is een groot probleem in Zuidwijk, de andere Zuidelijke tuinstad, maar evenzeer in Pendrecht. Voor schoolverlaters die met verschillende

problemen kampen, is een sluitende aanpak ontwikkeld. Tijdens wekelijkse bijeenkomsten analyseren het Openbaar Ministerie, Bureau Jeugdzorg, een leerplichtambtenaar en een wijkwerker de problemen van jongeren die dreigen uit te vallen. De dienst Onderwijs, de directie Veiligheid en deelgemeente Charlois organiseren de bijeenkomsten. Het gaat om jongeren met meerdere problemen, zoals spijbelen én slechte huisvesting én mishandeling. De organisaties zoeken samen naar een oplossing en bieden de potentiële uitvallers een begeleidingstraject aan van een halfjaar. Deze aanpak bestond al vóór de totstandkoming van het wijkactieplan, maar wordt ook de komende jaren voortgezet.

HULPVERLENING UITBREIDEN

De Zuidelijke Tuinsteden werken er hard aan om de aanwezige voorzieningen af te stemmen op de (hulp) vraag vanuit de wijk. Dat is ook hard nodig, want de sociale problematiek in de wijk is bovengemiddeld hoog. In 2007 is al een laagdrempelig wijkser-

Bewoners hebben zelf de regie in de communicatie met de gemeente.

vicepunt geopend. Ook worden steeds vaker gezinscoaches ingezet. Toch zijn er nog niet genoeg voorzieningen om aan de vraag in de wijk tegemoet te komen. De komende jaren krijgen probleemgezinnen meer aandacht. Ook overlast in de buurt wordt aan banden gelegd. Kortom: een combinatie van preventie en repressie moet ervoor zorgen dat kinderen en gezinnen hun leven beter op de rails krijgen. Zodat ze meedoen in hun wijk én in de maatschappij.

BEWONERSPARTICIPATIE: PENDRECHT UNIVERSITEIT EN WIJKTHEATER

In Pendrecht zijn er veel vitale initiatieven van en voor bewoners; deze gaan de komende jaren op volle kracht door om de relatief zwakke sociale cohesie een extra impuls te geven. De Pendrecht Universiteit brengt deze initiatieven bij elkaar. Deze fictieve universiteit geeft een stem aan bewoners. Ze organiseren regelmatig colleges. Zij zijn de professoren – ambtenaren en politici zijn de studenten. Mensen uit de wijk geven lezingen over wat hen drijft en wat zij willen. Bewoners hebben zelf de regie in de communicatie met de gemeente. Verder vertellen bewoners elkaar en anderen hun verhaal in het Wijktheater.

ZUIDWIJK

- Bewoners: 13.000
- Woningen: 6.900
- Sociale huurwoningen: 66%
- Inkomen: gemiddeld € 16.300
- Uitkeringen: 11%
- Veiligheidsscore: 6,8 op schaal 1-10

PENDRECHT

- Bewoners: 12.000
- Woningen: 6.000
- Sociale huurwoningen: 75%
- Inkomen: gemiddeld € 15.800
- Uitkeringen: 14%
- Veiligheidsscore: 4,8 op schaal 1-10

Jongeren krijgen meer aandacht

In Rotterdam Oud Zuid verdient de particuliere woningvoorraad beter onderhoud. Daarnaast komen er nieuwe of opgeknapte koopwoningen bij. Andere belangrijke thema's in deze krachtwijk zijn ontmoeting, bewegen en werk. Maar jongeren verdienen de meeste aandacht. De deelgemeenten Charlois en Feijenoord gaan de strijd aan met schooluitval, taalachterstanden en overlast. Want jongeren hebben de toekomst.

ROTTERDAM OUD ZUID

- **Bewoners: 71.820**
- **Niet-westerse allochtonen: 59%**
- **Sociale huurwoningen: 40%**
- **De krachtwijk Oud Zuid ligt in twee deelgemeenten: Charlois en Feijenoord. Charlois heeft drie wijken die onder Oud Zuid vallen: Tarwewijk, Oud-Charlois en Carnisse. Voor Feijenoord zijn dat Bloemhof, Hilleluis, Katendrecht en Afrikaanderwijk.**

Voor jongeren en kinderen is het belangrijk dat ze opgroeien in een prettige, stimulerende en veilige omgeving. Als ze hun carrière beginnen met achterstanden, is het moeilijk om die nog in te halen. In Oud Zuid is de schooluitval relatief hoog en zijn er veel kinderen uit huishoudens waar ouders de taal niet of niet goed machtig zijn. Ook is er weinig te doen voor jongeren. Daar komt verandering in. Het voorkomen en wegwerken van taalachterstanden krijgt hoge prioriteit en er komen meer (sport)voorzieningen voor de jeugd. Daarnaast worden ze op verschillende manieren gestimuleerd om mee te doen – op school, op de arbeidsmarkt en in de wijk. Kortom: kinderen en jongeren krijgen meer kansen om zichzelf te ontwikkelen.

FEIJENOORD@WORK

Het jongerenloket Feijenoord@work weet al jaren met succes kansarme jongeren uit de wijk te bereiken. Medewerkers van het loket gaan de straat op om uitvallers en werkloze

jeugd aan te spreken. Wat zijn hun wensen? Kunnen ze hulp gebruiken? Jongeren komen ook zelf naar het loket toe. Feijenoord@work zet zijn werkzaamheden de komende jaren voort en gaat daarbij extra aandacht besteden aan vroegtijdig schoolverlaten.

INTEGREREN VAN JONGS AF AAN

De integratie van bewoners in hun wijk en in de maatschappij kan beter in Oud Zuid. Kinderen die achterlopen in taalbeheersing ten opzichte van hun leeftijdsgenoten, hebben er baat bij voor- en voerschoolse educatie (VVE) te volgen. Met behulp van voorleessessies, spelletjes en andere educatieve activiteiten verwerven ze dan op de peuterspeelzaal en in de eerste klassen van de basisschool kennis van de Nederlandse taal. In sommige wijken in Oud Zuid, zoals Bloemhof, is slechts 60 procent van de doelgroep aanwezig bij VVE. De deelgemeenten streven ernaar om dat percentage voor de hele krachtwijk Oud Zuid omhoog te brengen naar 90 procent.

SCHOOLUITVAL EEN HALT TOE ROEPEN

Schooluitval is een groot probleem in Oud Zuid. Daarom starten de deelgemeenten Feijenoord, Charlois en het lokale ROC een gezamenlijke pilot om het aantal schoolverlaters terug te dringen. De deelgemeente en het ROC inventariseren wanneer een scholier wegblijft, zijn of haar situatie op school, op straat en thuis. Vervolgens kijken ze welke acties ze kunnen ondernemen om de wegblijver binnen drie weken weer naar school te krijgen. Naast deze pilot komen er in Oud Zuid meer faciliteiten voor huiswerkbegeleiding, zodat kinderen en jongeren die thuis moeilijk kunnen leren of de stof lastig vinden, de hulp krijgen die ze nodig hebben.

VERBETEREN WONINGVOORRAAD

De woningvoorraad in Oud Zuid is voor een groter deel dan in de rest van Rotterdam in handen van particuliere verhuurders. Soms is het onderhoud onvoldoende. De gemeente onderzoekt of ze in de toekomst meer maatregelen kunnen treffen om Verenigingen van

Eigenaren hierop aan te spreken. In delen van Oud Zuid zijn er plannen om de verouderde huurwoningen te slopen en nieuwe woningen te bouwen. Ook worden sommige huurwoningen – al dan niet gerenoveerd – door de corporaties verkocht.

AANTREKKELIJKE BUITENRUIMTE

Gemeente, corporaties en scholen investeren in de buitenruimte. Ze veranderen schoolpleinen in speelplaatsen. Ook komt er een multifunctionele accommodatie in Feijenoord. En op een centrale plek in Oud Zuid (in Bloemhof) komt een kindercampus en een multifunctionele accommodatie. Er is ruimte voor basis- en voortgezet onderwijs, maar kinderen kunnen er ook gebruikmaken van voor-, tussen- en naschoolse opvang.

VEILIGHEID

Oud Zuid investeert in veiligheid. Daarom wordt een aantal wijkbrede maatregelen ingezet. In zogenaamde hotspotgebieden houdt politie extra toezicht. Ook zijn er vijf buurtoudergroepen

opgericht. Waar nodig spreken zij jongeren aan op overlastgevend gedrag. Ten slotte wordt geïnvesteerd in mobiel cameratoezicht. Dit zal fungeren als aanvulling op de bestaande 'vaste' camera's.

SPORT

Relatief weinig mensen in Oud Zuid sporten of zijn lid van een sportvereniging. Daarnaast kampt een grote groep kinderen met overgewicht. Ook ouderen zijn gebaat bij meer beweging. In Oud Zuid wordt dan ook geïnvesteerd in meer schoolsportverenigingen, zodat kinderen dichtbij huis kunnen bewegen. Maar ook buiten de scholen gaat het voorzieningenniveau omhoog. In de multifunctionele accommodatie De Globetrotter in Katendrecht komt bijvoorbeeld een sportzaal. Ouderen krijgen de kans om onder begeleiding mee te doen aan bewegingsprogramma's in speeltuinen in de wijk. Als daartoe aanleiding is, stimuleren artsen en verpleegkundigen uit de gezondheidscentra in de wijk hen om mee te doen aan sportieve activiteiten.

→ **ONDERTUSSEN IN...**
Leeuwarden

Al kokend integreren

Vliegensvlug overschakelend tussen hun eigen talen en Nederlands, raspen zo'n twintig vrouwen wortels en hakken ze verse munt en peterselie.

Een vrouw met glanzend zwart haar zet een teiltje amandelen op tafel. In recordtijd zijn ze gepeld. De vrouwen wisselen de laatste nieuwtjes en roddels uit. Geregeld klinkt er luid geschater. Dit soort gezellige, leerzame situaties zijn aan de orde van de dag bij Het Multiculturele Kookspektakel van inburgeringsorganisatie STINS.

STINS heeft meerdere interculturele kookspektakels georganiseerd voor vrouwen uit de wijk Heechterp-Schieringen. De aanleiding hiervoor was een vraag uit de ouderkamer van de Plaatschool. Er doen allerlei vrouwen mee uit alle hoeken van de wereld, onder meer uit Nederland, Marokko, Turkije, Afghanistan en de Balkan. Elke week staat een andere nationale keuken op het menu. De vrouwen doen boodschappen en koken.

Koken is universeel, vertelt Aafke de Haas van STINS. "Het spreekt bijna alle vrouwen aan. Dit is iets wat ze kunnen en wat ze leuk vinden. De gerechten nemen ze mee uit hun thuisland; zo kunnen ze echt iets van zichzelf laten zien. Als we iets met taal hadden gedaan, had het minder goed gewerkt. Tijdens het koken praten de vrouwen druk met elkaar en leren ze dingen over elkaars cultuur. Als ze koken, stáán ze er echt. Dan zijn ze even geen timide vrouwen die weinig durven." Na het koken schuiven de vrouwen aan om samen te eten en verder te praten.

→ **PLAATS**
Leeuwarden Heechterp-Schieringen

→ **INITIATIEFNEMER**
Inburgeringsorganisatie STINS

→ **NAAM INITIATIEF**
Multicultureel Kookspektakel

Koken is universeel. Daarom worden in de Leeuwardense wijk Heechterp-Schieringen interculturele kookspektakels georganiseerd. Vrouwen uit alle hoeken van de wereld doen mee; elke week staat een andere nationale keuken op het menu. Tijdens het koken leren de vrouwen dingen over elkaars cultuur.

Een wijk waar mensen zich veilig voelen

In de krachtwijken voelen mensen zich gemiddeld een stuk onveiliger dan elders in het land, zo blijkt uit de wijkactieplannen. In de veertig wijken ondervinden bewoners relatief veel overlast, bijvoorbeeld door lawaai, vervuiling, drugsgebruik en criminaliteit. De groep overlastgevers is meestal een beperkt gezelschap. Gemeenten, bewoners, politie, corporaties, toezichthouders en hulpverleners zetten zich samen in om het gedrag van deze mensen te veranderen. Maar ook om overlast te voorkomen.

Om overlast en onveiligheid aan te pakken, investeren gemeenten en corporaties onder meer in preventieve maatregelen. De wijkactieplannen laten zien dat het voorzieningenniveau er in veel wijken op vooruit zal gaan. Jongeren veroorzaken regelmatig overlast, soms bij gebrek aan zinniger activiteiten. Mede daarom investeren gemeenten in betere begeleiding op school én voldoende aansprekende buitenschoolse activiteiten. Ook multiprobleemgezinnen ontvangen meer aandacht en ondersteuning. Degenen die ondanks de hulp die ze aangedragen krijgen, ongewenst gedrag blijven vertonen, worden daarop aangesproken en gestraft.

UITBREIDEN AANBOD VOORZIENINGEN
De wijkactieplannen gaan er vanuit dat gezinnen die met verschillende problemen tegelijk kampen, gebaat zijn bij goede hulpverlening om duidelijke redenen. Omdat deze huishoudens soms een bron van overlast zijn, werkt deze ondersteuning ook in het voordeel van andere buurtbewoners. In veel wijken krijgen probleemhuishoudens een gezinscoach, die ze stap voor stap helpt hun dagelijkse leven op orde te krijgen en waar nodig doorverwijst naar speci-

alisten. De meeste wijken kiezen bij de benadering van multiprobleemgezinnen voor een integrale, vakoverstijgende aanpak.

Gemeenten en corporaties streven ernaar dat zo veel mogelijk jongeren in de buurt kunnen deelnemen aan een activiteit, zoals sporten, deelnemen aan culturele activiteiten, een opleiding volgen of stage lopen. Daarom investeren veel gemeenten en corporaties in (een uitbreiding van) ruimten en activiteiten voor de jeugd. Dit gebeurt bijvoorbeeld in Rotterdam Oud Zuid en in de Groningse Korrewegwijk. Maar ook betere begeleiding op school, de aanpak van uitval en stagebemiddeling zijn maatregelen die in de wijkactieplannen naar voren komen. ROC's, basisscholen, lokale ondernemers, welzijnswerkers, CWI en UWV spelen hierbij een cruciale rol.

**ACHTER DE VOORDEUR:
HULPVERLENING EN HANDHAVING**
Sommige woningen in de krachtwijken zijn het toneel van schrijnende of onwettige taferelen. Huiselijk geweld, drugshandel en -gebruik, illegaal wonen – de krachtwijken kampen ermee.

→ DE TOEGEVOEGDE WAARDE VAN DE WIJKAGENT

Wijkagenten zijn voor burgers een belangrijk aanspreekpunt, bijvoorbeeld als ze overlast ervaren of huiselijk geweld signaleren bij burens. De agenten zijn veelal ervaren politiemensen die weten wat er leeft bij bewoners. Ze onderhouden nauw contact met bewoners, de gemeente, corporaties, scholen, verenigingen, hulpverleners, bedrijven en andere organisaties. Doordat de wijkagent zo dichtbij de bewoners staat, kan hij problemen vroegtijdig opsporen en waar nodig de hulp inroepen van bijvoorbeeld welzijnsorganisaties, het Openbaar Ministerie of scholen.

De komende jaren werken verschillende partijen in de wijken samen om dit soort toestanden tegen te gaan. In Meezenbroek (Heerlen) krijgen bewoners die getroffen zijn door huiselijk geweld bijvoorbeeld de mogelijkheid om daarvoor een speciaal zorgtraject te doorlopen. Tegelijkertijd worden de daders aangepakt. In Rotterdam Oud Zuid komt een Steunpunt Huiselijk Geweld. In dezelfde wijk zijn zogenaamde interventieteams actief. Deze multidisciplinaire teams pakken illegale bewoning aan en ontruimen hennepplantages.

MEER TOEZICHT OP STRAAT

Meer toezicht op straat, het is een veelgehoorde wens van bewoners. In de krachtwijken is dit dan ook een van de speerpunten van het veiligheidsbeleid, zo laten de wijkactieplannen zien. Er

gaat een preventieve werking vanuit. Uiteenlopende vormen van toezicht zijn worden toegepast in de wijken. De wijkagent en buurtouders zijn hier voorbeelden van. Daarnaast gaan reguliere politieagenten meer surveilleren. Dat gebeurt bijvoorbeeld bij de voorheen als onveilig ervaren metrostations in Schiedam Nieuwland. In onder meer Bijlmer (Amsterdam) wordt geïnvesteerd in cameratoezicht.

BREDE SAMENWERKING

De wijkactieplannen laten zien dat verschillende partijen samenwerken in de handhaving van de veiligheid in de veertig wijken. Zo hebben Bos en Lommer (Amsterdam) en Hatert (Nijmegen) multidisciplinaire veiligheidsteams. En in Kruiskamp (Amersfoort) gaan de gemeente, jongerenwerkers, politie, Openbaar Ministerie en andere

partijen jongeren individueel aanspreken op wangedrag. Ook zullen ze hen waar nodig hulp verlenen en straffen voor criminele activiteiten.

Bewoners kunnen bijdragen aan de veiligheid en leefbaarheid in hun wijk door actief te worden als buurtbemiddelaar. Zo iemand bouwt bruggen tussen mensen of groepen die geen oog voor elkaar hebben of elkaar overlast bezorgen. In de Groningse wijk De Hoogte worden de bemiddelaars bijvoorbeeld ingezet om samen met de bewoners zelf oplossingen te bedenken voor onderlinge problemen. En in Rotterdam Oud Zuid lopen buurtouders 's avonds door de wijk. Dat doen ze om jongeren aan te spreken op ongewenst gedrag, maar ook om mensen met elkaar in contact te brengen.

→ POELenburg:

POLITIE ADOPTEERT SCHOLEN
Poelenburg (Zaanstad) is van plan een succesvol project uit het verleden opnieuw te lanceren: 'Doe effe normaal'. Politieagenten adopteren hierbij een aantal scholen. Ze informeren de leerlingen over hun werk en maken kennis met ze. Het project wordt uitgevoerd in de groepen 7 en 8 van de basisschool, maar ook in de eerste klassen van het voortgezet onderwijs. De voorlichting die de kinderen krijgen, vergroot hun kennis en bewustzijn over wat wel en niet mag. Daardoor kan het bijdragen aan hun verantwoordelijkheidsgevoel. Daarnaast wordt hen duidelijk welke sancties hen boven het hoofd hangen als ze de wet overtreden. Bovendien doorbreekt prettig contact met de politie mogelijke negatieve vooroordelen over agenten, die sommige kinderen van huis uit meekrijgen.

AANTREKKELIJKE OPENBARE RUIMTE
Gemeenten en corporaties schetsen in de wijkactieplannen een beeld van openbare ruimte die voor verbetering vatbaar is. Weinig groen, grimmige portieken en galerijen, vuil op straat – het is in veel krachtwijken (of delen daarvan) aan de orde van de dag. Daarom investeren gemeenten en corporaties in de fysieke leefomgeving van de bewoners. In de praktijk betekent dat meer groengebieden, een uitbreiding van het aantal speelplaatsen voor kinderen en goed onderhouden en schoonmaken van woningen en straten. In Kruiskamp (Amersfoort) wordt geïnvesteerd in leefbaarder portieken en galerijen, bijvoorbeeld door mooiere entrees, betere verlichting en kunst. Rotterdam Oud Zuid verbetert het imago van de wijk door de woningkwaliteit te verhogen en door ondernemers aan te trekken. En

Enschede verhoogt in Velve-Lindenhof de verkeersveiligheid door de wijk verkeersluwer te maken.

Het creëren van buitenruimte die tot de verbeelding spreekt, beperkt zich niet tot puur fysieke maatregelen. De wijkactieplannen laten zien dat het niet alleen stenen en groen zijn die de uitstraling van een wijk bepalen. Zo wordt een aantal bewoners in Kruiskamp (Amersfoort) aanspreekpunt voor klachten over vuil op straat en verloedering van de portiek of galerij waar zij wonen. Deze mensen houden ook zelf actief in de gaten of hun woonblok netjes blijft.

Drugsoverlast, verloedering, conflicten, verkeersovertredingen; ze maken het leefklimaat in een wijk er niet prettiger op. En ze kunnen een afstotende werking hebben op buitenstaanders. Bo-

vendien versterken bestaande misstanden zichzelf vaak. De wijkactieplannen hebben tot doel om deze neerwaartse spiraal te doorbreken. Bewoners, gemeenten, corporaties, welzijnswerkers, politie en andere betrokkenen zetten samen de schouders eronder. Ze streven ernaar hun wijken schoon, heel en veilig te maken. En ze zien graag dat iedereen zijn verantwoordelijkheden kent om dat zo te houden.

'Veiligheid' is een van de vijf hoofdthema's van de wijkanaanpak. De andere vier thema's zijn 'Wonen', 'Werken', 'Leren en opgroeien' en 'Integreren'.

→ SAMEN WERKEN AAN EEN SCHONE BUURT

Vervuiling is in sommige wijken een hardnekkig probleem. Zo ook in Amsterdam Osdorp, onderdeel van de krachtwijk Nieuw West. Daarom slaan bewoners, corporaties, welzijnsinstellingen, het stadsdeel en scholen daar de handen ineen om dit te veranderen. Gezamenlijke schoonmaakacties en voorlichting staan op stapel. Deze verhogen naar verwachting het bewustzijn van bewoners en creëren een groter verantwoordelijkheidsgevoel. Bovendien komt er een straatveger die duidelijk herkenbaar is. Hij rijdt rond in de wijk, maakt schoon, signaleert misstanden en spreekt bewoners aan op hun gedrag. Ook wordt er geïnvesteerd in steviger handhaving, zodat bewoners die zich niets aantrekken van alle maatregelen, aangepakt kunnen worden.

Bewoners doen mee in maatschappij

De gemeente Schiedam streeft ernaar om in Nieuwland meer bewoners aan het werk te krijgen en nodigt ze uit om mee te denken over hun wijk. Burgers geven bijvoorbeeld samen met de gemeente en de corporatie invulling aan een multifunctioneel centrum in de wijk, waar bewoners elkaar ontmoeten en kunnen meedoen aan activiteiten. Andere belangrijke thema's in de wijk zijn veiligheid en hulpverlening achter de voordeur.

SCHIEDAM NIEUWLAND

- **Bewoners: ruim 14.000**
- **Woningen: 7.118**
- **Allochtonen: 58%**
- **Inburgeraars: 46%**
- **Nationaliteiten: 61**

WERKEN EN LEREN

Werken en leren is een van de vier hoofdthema's uit het wijkactieplan. Dat is terug te zien in een aantal projecten. Bijvoorbeeld in de zogenaamde Groene Brigade: de komende tien jaar creëert de gemeente 43 gesubsidieerde banen om de wijk schoon en heel te houden. Het is de bedoeling dat de deelnemers doorstromen naar een reguliere baan. Daarnaast gaat de gemeente bemiddelen in maatschappelijke stages, komt er meer budget om voor- en voerschoolse educatie (VVE) te financieren en wordt het winkelgebied opgeknapt.

INVESTEREN IN DE WIJKECONOMIE

De gemeente Schiedam gaat investeren in de wijk economie van Nieuwland. Hier liggen kansen, ook al is het nu al een ondernemende wijk. Het percentage gevestigde en startende zelfstandigen is er groter dan elders in de stad. De gemeente wil dat zo houden en zelfs nog meer bedrijvigheid aantrekken. Beginnende ondernemers worden extra ondersteund met onder meer

microkredieten en met het vinden van huisvesting. Ook haalt Schiedam 'trekkers' binnen in Nieuwland. Dat zijn inspirerende en toonaangevende entrepreneurs met een voorbeeldfunctie.

ONTMOETEN

Samen met bewoners en partners bespreekt de gemeente het voorzienaansbod en de inrichting van het multifunctionele wijkcentrum. Dit bevordert de betrokkenheid van bewoners én draagt ertoe bij dat zij straks terecht kunnen op een ontmoetingsplek die aan hun wensen voldoet. Verder investeren gemeente en corporatie in een aantrekkelijke buitenruimte, bijvoorbeeld door meer speelplaatsen aan te leggen.

INBURGEREN

Inburgering is een belangrijk issue in Nieuwland. De gemeente doet dan ook grootschalige investeringen op dit terrein. Enkele voorbeelden:

- Op een aantal plaatsen (bijvoorbeeld op school en in de bibliotheek) komen conversatieplekken. Daar kun-

nen inburgeraars en autochtonen met elkaar praten en elkaar coachen om de Nederlandse taal machtig te worden.

- Er komen op centrale plaatsen zoals winkels tien 'inburgeringszulen' waar mensen informatie kunnen vinden over inburgeren.
- De lestijden van VVE en inburgeringscursussen worden op elkaar afgestemd.
- Kinderen in Nieuwland kunnen dagelijks hun ontbijt combineren met taalverwerving. Vrijwilligers organiseren dit; zij lezen voor en doen taalspelletjes.

SPORT, KUNST, CULTUUR

Op het gebied van sport, kunst en cultuur introduceert Schiedam een breed pakket aan maatregelen. Deze bevorderen de integratie en participatie van bewoners. Sportieve activiteiten hebben bovendien een positieve invloed op de gezondheid. Vooral bij sommige groepen allochtonen is het bewustzijn op dit gebied laag. Er komt daarom een laagdrempelige sportvoorziening.

Er komt een laagdrempelige sportvoorziening. Die mikt vooral op allochtone meisjes en vrouwen.

Die mikt vooral op allochtone meisjes en vrouwen. Verder zetten bewoners in samenwerking met de gemeente enkele kunst- en cultuurprojecten naar keuze op poten – bijvoorbeeld een wijk toneelstuk. Ten slotte bieden brede scholen ouders en hun kinderen de gelegenheid om mee te doen aan culturele activiteiten.

ACHTER DE VOORDEUR

In Nieuwland gaat een multidisciplinair wijkzorgteam problemen achter de voordeur aanpakken. Leden van dat team leggen huisbezoeken af en wijzen per huishouden een 'probleemhouder' binnen het team aan. Dit is een afgevaardigde van de instelling die het gezin het beste verder kan helpen, bijvoorbeeld een jonge-

renwerker van Bureau Jeugdzorg. Hij vertegenwoordigt ook de andere instellingen die betrokken zijn bij het hulpverleningstraject. Samen met de gezinsleden stippelt de probleemhouder een stappenplan uit. Waar nodig, verwijst hij door naar specialistische hulpverleners.

WONEN EN VEILIGHEID

Om de veiligheid in Nieuwland te waarborgen, combineert de gemeente hulpverlening met repressie. Jongeren krijgen meer mogelijkheden om hun vrije tijd zinnig te besteden. Als ze problemen veroorzaken, wordt hun hulpverlening aangeboden, bijvoorbeeld in conflicthantering. Frequentere surveillances, in het bijzonder bij de metrostations, zorgen ervoor dat deze gebieden veiliger worden. Het effect van dit extra toezicht is nu al zichtbaar; er zijn minder aangiften van misdrijven op deze plekken. De corporatie investeert de komende jaren in de woningkwaliteit in Nieuwland. Ook besteedt ze aandacht aan inbraakpreventie.

→ ONDERTUSSEN IN...
Deventer

Leger des Heils helpt gezinnen

'Tien voor toekomst' is een landelijk hulpverleningsprogramma van het Leger des Heils.

Het richt zich op gezinnen met meerdere problemen, bijvoorbeeld met verslaving, huisvesting, schulden of opvoeding. Een medewerker volgt voor langere tijd een gezin. "We nemen de tijd voor iedere cliënt en beoordelen elke gezinssituatie op zich", zegt Karin Bloemendal, regiomanager van het Centrum voor Wonen, Zorg & Welzijn in Gelderland (CWZW). Het CWZW is onderdeel van Stichting Leger des Heils Welzijns- en Gezondheidszorg. De medewerkers van CWZW richten zich vooral op mensen die nergens anders in de zorg terecht kunnen.

Bloemendal: "Als een hulpverlener bij een probleemgezin binnenkomt, zorgen we eerst dat de ergste crisis opgelost wordt. Zo ontstaat er weer rust en structuur. We inventariseren vervolgens welke problemen er spelen. Zo bepalen we hoe we het gezin gaan helpen, bij-

voorbeeld met opvoedingstips. We zijn blij met kleine stapjes, bijvoorbeeld dat iemand minder agressief wordt. Of als we een spelletje spelen met een kind, dat zoiets van huis uit niet gewend is."

Onder meer in de Rivierenwijk in Deventer past het Leger des Heils 'Tien voor toekomst' toe. Er zijn nu drie medewerkers actief bij achttien gezinnen. Daar zijn ze gemiddeld zes uur per week, met uitschieters tot twaalf uur. "De vraag is enorm," zegt Bloemendal, "ook vanuit andere wijken in Deventer. Veel organisaties, zoals de GGD en corporaties, zetten ons in." De laagdrempelige aanpak draagt bij aan de populariteit van het project: "We proberen de hulp zo snel als het maar kan in te zetten. We staan graag dichtbij de mensen."

→ **PLAATS**
Onder meer Deventer Rivierenwijk

→ **INITIATIEFNEMER**
Leger des Heils

→ **NAAM INITIATIEF**
Tien voor toekomst

→ UTRECHT

De wijken gezonder maken

Het aantal inwoners van Utrecht groeit, mede dankzij grootschalige nieuwbouwprojecten zoals Leidsche Rijn. Momenteel telt de Domstad ongeveer 300.000 inwoners. Er zijn vier krachtwijken: Kanaleneiland, Ondiep, Overvecht en Zuilen Oost.

Het Rijk, de gemeente, corporaties en partners zetten zich de komende jaren in om van de vier Utrechtse krachtwijken plezierige, aantrekkelijke wijken te maken. In de wijkactieplannen staan doelen en ambities beschreven op grond van de vijf centrale thema's in de wijkenaanpak. Daarnaast speelt het thema gezondheid een belangrijke rol. Utrecht zet in op intensieve participatie van bewoners bij de uitvoering van de wijkenaanpak.

HERSTRUCTURERING EN OPENBARE RUIMTE

In Kanaleneiland, Overvecht en Ondiep vinden sloop-, bouw- en/of renovatiewerkzaamheden plaats. De fase waarin de uitvoering zich nu bevindt, verschilt per wijk. Maar het doel is hetzelfde: een diversere bevolkingssamenstelling. Bewoners worden nauw bij het proces betrokken, bijvoorbeeld via woonwensgesprekken. Daar komt niet alleen de woonsituatie aan de orde, maar ook eventuele problemen, zoals schulden en moeilijkheden in de opvoeding. Daarnaast wordt er in de Utrechtse

krachtwijken aandacht besteed aan de openbare ruimte en groen. Ondiep heeft daar zelfs een project aan gewijd: Groen Ondiep. Op een aantal locaties vindt herinrichting van de openbare ruimte plaats om de gebruiksmogelijkheden van de woonomgeving voor bewoners te vergroten.

KINDEREN EN JONGEREN

Er komt een uitbreiding van activiteiten op het gebied van vrijetijdsbesteding, hulpverlening en ondersteuning bij onderwijs. Ouders met vragen over opvoeden en opgroeien kunnen straks in hun eigen buurt terecht bij een Centrum voor Jeugd en Gezin. En in Zuilen Oost worden coaches ingezet die Marokkaanse ouders advies geven over opvoeding. Tot slot worden er vrijwilligers ingezet, zoals in Kanaleneiland, waar Trendy – een organisatie voor en door jongeren – een belangrijke schakel is tussen hangjongeren en maatschappij.

MEEDOEN EN MEETELLEN

In de Utrechtse krachtwijken zijn er nog te veel mensen die een relatief geïso-

leerd bestaan leiden. Zij krijgen meer kansen om mee te doen in hun wijk en in de samenleving. Daarom zet de gemeente zich samen met haar ketenpartners in om meer bewoners aan het werk te krijgen. Ondernemers krijgen ondersteuning – bijvoorbeeld in de vorm van microkredieten – en mensen die (nog) niet aan werk toe zijn, worden betrokken bij vrijwilligerswerk. In Overvecht komen er 'ontmoetingsflats': ruimten waar bewoners terecht kunnen op het spreekuur van uiteenlopende instanties, maar ook voor gemeenschappelijke activiteiten.

SCHOON EN VEILIG

Goed onderhoud en kansen voor iedereen. Deze twee zaken dragen bij aan een schone en veilige leefomgeving, maar zijn op zichzelf nog niet genoeg. Bewoners moeten namelijk ook zélf bijdragen aan een schone en veilige wijk. Ze krijgen veel kansen om mee te doen in de wijk. Toch zijn er mensen die overlast blijven veroorzaken. Zij worden in de gaten gehouden door de politie en straatcoaches, die snel ingrijpen als ze probleemgedrag signaleren.

Investeren in toekomst van jeugd én wijk

Kanaleiland kampt al jaren met problemen, waarvoor al vele plannen zijn gemaakt. Op wijkavonden hielden bewoners een vurig pleidooi voor niet nog meer plannenmakerij. Ze pleitten voor concrete maatregelen. Die komen er nu, met de focus op jeugd in kansarme gezinnen en vernieuwing van de wijk.

Uit gesprekken met bewoners in Kanaleiland komt het grote aantal kinderen en jongeren dat opgroeit in kansarme gezinnen als meest dominante probleem naar voren. Gevolg: jongerenoverlast en criminaliteit. De gemeente pakt de problemen aan. Ze investeert in de toekomst van de kinderen én de wijk. De vernieuwing van de wijk betekent onder meer een gevarieerder woningaanbod. Dan wordt ook de bevolkingsamenstelling gedifferentieerder.

KANSEN ÉN 'DWANG EN DRANG'

Om jongerenoverlast en criminaliteit in Kanaleiland terug te dringen, biedt de gemeente jeugd in kansarme gezinnen meer kansen. Dat wil zeggen: meer mogelijkheden voor vrijetijdsbesteding, extra hulpverlening, en begeleiding naar werk en scholing. Uit de aanpak blijkt tot nu toe dat een (relatief klein) deel van de bewoners – veelal jongeren – zich niet laat aanspreken door deze positieve maatregelen. Zij blijven overlast veroorzaken. Omdat juist deze groep het woongenot

van de andere bewoners beïnvloedt, en het imago van de wijk bepaalt, past de gemeente bij hen 'dwang en drang' toe: groepsaanpak en strenger optreden van de politie en meer richten op gedragsverandering. Verder houden straatcoaches toezicht; zij grijpen vroegtijdig in bij jongerenoverlast.

VERNIEUWING VAN DE WIJK

Kanaleiland heeft een eenzijdig woningaanbod. Mensen met middeninkomens en hogere inkomens trekken daardoor weg uit de wijk. Om deze trend tegen te gaan, wordt Kanaleiland de komende jaren op verschillende manieren vernieuwd. De maatregelen

De gemeente werkt de komende tijd aan kleinschalige woonvormen met zorg en aan een afgestemd zorgaanbod.

len vallen uiteen in twee categorieën. Enerzijds is er aandacht voor sociaal beheer, herstructurering en portiek-aanpak. Aan de andere kant wordt de reinigingspolitie ingezet. In dit kader komt er een aanpak van woonoverlast, inbraak worden tegengegaan en mogelijk worden interventieteams opgezet.

Met deze maatregelen wil de gemeente zorgen voor diversiteit in de bevolkingsamenstelling van Kanaleiland. Bovendien krijgen ouderen de mogelijkheid om in de wijk te blijven wonen. De gemeente werkt de komende tijd aan het creëren van kleinschalige woonvormen met zorg en het ontwikkelen van een afgestemd zorgaanbod.

KAPITAAL VAN KANALENEILAND

Omdat een hechte sociale structuur de beste bescherming is tegen onveiligheid en criminaliteit, investeert de gemeente in maatregelen die de sociale cohesie in Kanaleiland versterken. De afgelopen tijd ontstonden veelbelovende initiatieven bij verschillende

organisaties van bewoners, jongeren, vrouwen, kerken en moskeeën in de wijk. Deze initiatiefgroepen vormen het kapitaal van Kanaleiland, dat met een steuntje in de rug grote invloed kan hebben op de toekomst van de wijk. Daarom faciliteert en ondersteunt de gemeente kansrijke bewonersinitiatieven.

VOOR EN DOOR JONGEREN

Een deel van de jongeren in Kanaleiland gaat niet naar school, heeft geen diploma en werkt niet. De schooluitval is groot en het percentage laagopgeleiden is relatief hoog. Daarom continueert Kanaleiland succesvolle leerwerktrajecten en zet het nieuwe trajecten op. Een goed voorbeeld van zo'n succes is vrijwilligersorganisatie Trendy. Gerund voor en door jongeren vormt het al enkele jaren de schakel tussen hangjongeren en de maatschappij. Politie en jongerenwerk in Kanaleiland doen regelmatig een beroep op de 'Trendy's', omdat zij de jongeren op straat kennen en hun taal spreken.

VAN VRIJWILLIGER NAAR PROFESSIONAL

Een aantal Trendy-leden gaf aan dat zij zich – na jaren vrijwillige inzet – graag als professional voor de wijk willen inzetten. Gemeente, politie, welzijn en re-integratiebedrijf Fourstar maakten dat mogelijk. Met ROC Hoogstede werden speciale afspraken gemaakt, zodat in november twintig jongeren konden starten met het leerwerktraject Sociale Dienstverlening, niveau 3. Eén dag in de week krijgen ze les en 32 uur per week brengen zij het geleerde in Kanaleiland in de praktijk. Na een jaar wordt gekeken wie kan doorstromen naar de richting Sociaal Pedagogisch Werk.

LEREN EN WERKEN VOOR EEN SCHONERE WIJK

Met het leerwerktraject, dat in juni 2008 startte in Kanaleiland, wil de gemeente twee vliegen in één klap slaan. Jongeren krijgen de kans op een diploma en een baan, en de hele wijk profiteert mee van een schone, veilige openbare ruimte. Het leerwerkteam Kanaleiland nam in een paar maanden

de wijk al grondig onder handen: ze maakten straten schoon, deden schilderwerk en vernieuwden een speeltuin. Naast hun werk in de openbare ruimte krijgen de deelnemers een jaar lang één dag per week les. In die tijd doen ze kennis en ervaring op en ontdekken ze welk werk het best bij hen past. De daaropvolgende stage wordt zo veel mogelijk afgestemd op hun persoonlijke voorkeur. Wie de lessen en de stage succesvol afrondt, krijgt een mbo-1-diploma en maakt kans op een baan.

KANALENEILAND

- Bewoners: 20.444
- Niet-westerse allochtonen: 65%
- Werkloosheid: 17%
- Rapportcijfer van bewoners: 4

- Een derde van de inwoners is onder de 17 jaar.
- Kanaleiland heeft 3 subwijken: Kanaleiland Noord, Kanaleiland Zuid en Transwijk.

Kansen voor iedereen

Zuilen Oost werkt hard aan een betere leefbaarheid in de wijk. Dit is dan ook de belangrijkste doelstelling van het wijkactieplan. Daarbij focust de Utrechtse wijk op vermindering van de schooluitval, daadkrachtige aanpak van overlast en een veilige, schone en gezellige leefomgeving.

Zuilen Oost tikkert al jaren aan de weg. Vanaf de jaren negentig is de gemeente Utrecht samen met de rijksoverheid bezig de negatieve ontwikkelingen in deze wijk een halt toe te roepen. Zo kwam er in 1996 een wijkontwikkelingsplan tot stand. Daarin lag de nadruk op het aanpakken van de woningvoorraad in de wijk. Dankzij het plan boekte Zuilen Oost successen op het gebied van wonen, wijk economie en openbare ruimte. Het wijkactieplan dat nu is opgesteld, is een nuttige aanvulling op het wijkontwikkelingsplan. Het besteedt namelijk vooral aandacht aan overlast, de achterliggende oorzaken hiervan en sociale veiligheid.

MAROKKAANSE OUDERCOACH

Een groot deel van de overlast in Zuilen Oost wordt veroorzaakt door jongeren. De gemeente zoekt de oplossing hiervoor enerzijds in meer ondersteuning bij de opvoeding. Marokkaanse ouders in de wijk vinden het lastig hun kinderen op te voeden en een goed perspectief te bieden. Maar zij blijken niet geholpen te zijn met bijvoorbeeld een (algemene) opvoedingscursus. Daarom heeft de gemeente Marokkaanse oudercoaches aangesteld: begeleiders die een serie – soms wel tien – persoonlijke gesprekken met de ouders voeren. De gesprekken gaan onder meer over de verschillen tussen Marokko en Nederland en hoe je je kind hier ondanks die verschillen goed kunt opvoeden. De gemeente wijst Marokkaanse ouders actief op het bestaan van de oudercoaches. Om daadwerkelijk een coach toegewezen te krijgen, moeten de ouders wel openstaan voor hulp.

De gemeente wijst Marokkaanse ouders actief op het bestaan van de oudercoaches.

EIGEN PLEK

Behalve in opvoedingsondersteuning investeert de gemeente ook in betere mogelijkheden voor vrijetijdsbesteding in Zuilen Oost. Ook hiermee hoopt de

De jongeren schilderen de ruimte, zorgen dat deze schoon en opgeruimd is en houden ongewenste figuren buiten de deur.

gemeente een oorzaak van jongerenoverlast weg te nemen. Een van de initiatieven op dit gebied is 'huiskamers' verspreid door de buurt. Jongeren in Zuilen Oost hebben verschillende ruimtes toegewezen gekregen die ze zelf beheren, bijvoorbeeld een deel van een leegstaand schoolgebouw. Een dergelijke ruimte functioneert als een soort hangplek, maar dan binnen. Er staan onder meer computers en er zijn voorzieningen om samen te koken. De jongeren schilderen de ruimte, zorgen dat deze schoon en opgeruimd is en houden ongewenste figuren buiten de deur. Dit initiatief slaagt alleen als de huiskamers niet geïnstitutionaliseerd worden. Politie, jongerenwerk en de gemeente houden op afstand een oogje in het zeil. Een jongerenwerker uit de groep zelf fungeert daarbij als aanspreekpunt.

BEGELEIDING NA DETENTIE

Een deel van de overlastgevende jongeren in Zuilen Oost glijdt af naar de criminaliteit. En een deel van deze jonge criminelen komt zelfs in de gevangenis terecht. Wanneer hun straf erop zit, keren ze meestal terug in dezelfde situatie: ze hebben nog steeds geen werk en hun ouders weten nog steeds niet hoe ze hen op het rechte pad moeten houden. Deze gezinnen hebben hulp nodig die specifiek op hen is gericht. In Zuilen Oost is daarom – na overleg tussen verschillende betrokken partijen, zoals bewoners, welzijnswerkers en politie – gepleit voor meer aandacht voor deze gezinnen. Inmiddels heeft de gemeente geld vrijgemaakt voor persoonlijke ondersteuning door maatschappelijk werkers.

ZUILEN OOST

- Bewoners: 7.700
- Allochtonen: 33% niet-westers
- Sociale huurwoningen: 55%
- Koopwoningen: 37%

- Bewoners kennen veel gezondheidsproblemen. Het gaat vooral om chronische aandoeningen, overgewicht, stress en lichamelijke beperkingen.
- Weinig bewoners zijn lid van een sportvereniging en ze bewegen niet vaak.
- Het woningaanbod is redelijk op niveau. Er is wel behoefte aan woonzorgwoningen: woonvormen voor mensen met behoefte aan zorg.
- Er is weinig bedrijvigheid in de wijk. Tegelijkertijd zijn er veel jongeren zonder startkwalificatie.

Larixstraat wordt voorbeeldstraat

Begin 2007 kwam Ondiep negatief in het nieuws. Een schietincident en de onrust in de wijk die erop volgde, haalden alle landelijke media. Kort daarop belegde de gemeente zes bijeenkomsten met bewoners van Ondiep. Er werd gesproken over overlast, herstructurering en de toekomst van de wijk. De gesprekken waren de basis voor een veelbelovend wijkactieplan, met onder meer aandacht voor goed burgerschap en een fysiek mooiere wijk.

In de wijk Ondiep wonen ongeveer tienduizend mensen, hoofdzakelijk in goedkope eengezinswoningen. Groepen jongeren bedreigen de leefbaarheid en veiligheid in de buurt. Daarnaast bestaan onderlinge spanningen tussen mensen in subwijken, lopen sommige winkels niet goed, zijn er onderwijsachterstanden en is de jeugdwerkloosheid relatief hoog. Ondiep is tot slot een stevige wijk met weinig groen. Bewoners en andere betrokkenen willen graag een omslag bewerkstelligen.

DRIE FOCUSPUNTEN

In het wijkactieplan van Ondiep ligt de focus op drie punten: jeugd en ouders, kwaliteit van openbare ruimte en burgerschap. Met het laatste focuspunt doelt het actieplan op een effectieve aanpak van fraude en illegale activiteiten. Ook inzet van een buurtbemiddelaar, een extra buurtbeheerder en een verenigingsmanager moeten sommige bewoners stimuleren betere burgers te worden. Het focuspunt Jeugd en ouders is bedoeld om ouderparticipatie te versterken en schoolmaatschap-

In het wijkactieplan van Ondiep ligt de focus op drie punten: jeugd en ouders, kwaliteit van openbare ruimte en burgerschap.

pelijk werk en aanpak van voortijdige schoolverlaters te intensiveren. Denk daarbij aan meer hulpverlening voor ouders en activeren en toeleiden naar werk. Ten slotte voorziet het wijkactieplan in flexibele ploegen om het beheer van de openbare ruimte te verbeteren, enkele straten opnieuw in te richten en in meer groen.

GROEN ONDIEP

Groen Ondiep is een groot project waarbij straten van gevel tot gevel worden vernieuwd. Veel straten in de wijk zijn smal, waardoor auto's vaak met twee wielen op de stoep worden geparkeerd. Onderdeel van Groen Ondiep is het verbreden van de stoepen in die

straten en toestaan dat bewoners hun auto in zijn geheel op die stoep parkeren. Op de plekken waar geen auto's geparkeerd staan, blijft dan een extra breed trottoir over.

VOORBEELDSTRAAT: LARIXSTRAAT

De Larixstraat in Ondiep is benoemd tot voorbeeldstraat van de wijk. In deze straat wordt als eerste geëxperimenteerd met bredere stoepen. Bovendien komen er nieuwe bomen. Er staan nu voornamelijk meidoorns, waar in het voorjaar veel rupsen in kruipen en in de herfst (vlekkenmakende) besjes en pluizen uitvallen. De nieuwe bomen geven minder 'rommel' en zijn meer van deze tijd. Verder wordt de Larixstraat als eerste bestraat met een nieuwe, chiquere tegel. De voorbeeldstraat is bedoeld om bewoners en andere geïnteresseerden enthousiast te maken en te laten zien wat ze de komende tijd aan vernieuwing in de wijk kunnen verwachten.

FLEXIBELE PLOEG

Een andere maatregel om de openbare ruimte in Ondiep op te knappen en schoon te houden, is de 'flexibele ploeg'. De ploeg bestaat uit een aantal 'alleskunnners' op het gebied van de openbare ruimte. Sinds 1 augustus rijden zij drie keer per week door de wijk en repareren ze ter plekke hobbels in de straat. Ook zetten ze scheve paaltjes weer recht en zorgen ze dat de straten er verzorgd bijliggen. Verzoeken van bewoners worden via het

De voorbeeldstraat is bedoeld om bewoners en andere geïnteresseerden enthousiast te maken en te laten zien wat ze de komende tijd aan vernieuwing in de wijk kunnen verwachten.

Wijkservicecentrum van de gemeente aan de flexibele ploeg doorgegeven. Ondiep neemt geen genoegen met de 6 die de gemeente Utrecht als streefcijfer voor het niveau van de openbare ruimte heeft vastgesteld. De wijk wil minstens een 7 en streeft naar een ambitieuze 8 op termijn.

ONDIEP

- **Bewoners: 6.560**
- **Niet-westerse allochtonen: 21%**
- **Sociale huurwoningen: 64%**

Doorgaan op de goede weg

Alle partijen in Overvecht – bewoners, corporaties, welzijnswerkers, scholen, zorg en politie – zijn het over één ding eens. Veel nieuwe plannen maken is niet nodig; Overvecht wil activiteiten die al resultaat opleveren voortzetten en uitbreiden. Daarbij besteedt de wijk de komende tijd extra aandacht aan kinderen onder de twaalf jaar en hun ouders.

Naast kinderen onder de twaalf jaar staan de komende tijd twee subwijken in Overvecht centraal: De Gagel en Spoorzone. Deze gebieden worden volledig opnieuw ingericht. Maar naast de fysieke herstructurering gebeurt er meer. De gemeente investeert de komende tijd in voorzieningen en werk voor jongeren. Bovendien wordt het beheer in en rond complexen verbeterd. Bewoners in De Gagel krijgen daarnaast huisbezoek en ondersteuning aangeboden en het cultureel centrum van deze subwijk wordt verder ontwikkeld. In Spoorzone wordt het aantal forumscholen uitgebreid en de openbare ruimte en het sportaanbod verbeterd.

EXTRA AANDACHT VOOR JONGE KINDEREN

Om ouders in Overvecht te helpen hun jonge kinderen op het rechte pad te krijgen en te houden, investeert de gemeente extra in deze groep. Denk daarbij aan hulpverlening en begeleiding, het uitbreiden van laagdrempelige vrijetijdsbesteding voor kinderen en jongeren, meer samenhang in het

Medewerkers gaan bij alle huishoudens op bezoek voor een persoonlijk gesprek.

zorgaanbod, het creëren van forumscholen met buitenschoolse activiteiten, oudercoaches en streng optreden tegen jongeren die overlast veroorzaken.

HERSTRUCTURERING DE GAGEL

In De Gagel, een subwijk van Overvecht, worden de komende tijd zo'n duizend woningen gesloopt. Omdat veel bewoners van deze woningen behoren tot de kwetsbare groep, heeft de corporatie besloten bij acht- à negenhonderd huishoudens een 'woonkansonderzoek' uit te laten voeren. Welzijnsorganisatie Stade voert dit onderzoek uit, dat verder gaat dan een woonwensonderzoek. Medewerkers gaan bij alle huishoudens op bezoek voor een persoonlijk gesprek. Hierbij

komt niet alleen de woonsituatie ter sprake, maar ook eventuele problemen als schulden en werkloosheid. De gesprekken zijn erop gericht om mensen weer perspectief te geven, om hen weer mee te laten doen in de maatschappij. Vaak voert Stade daarvoor meerdere gesprekken per huishouden. Bewoners zijn niet verplicht om aan de gesprekken deel te nemen, maar de animo is groot.

BEGELEID SPELEN OP STRAAT

Overvecht is een typische naoorlogse flatwijk. Weinig bewoners hebben een tuin, waardoor veel kinderen voor speelruimte afhankelijk zijn van de straat. Als gevolg van incidenten hebben sommige ouders hun kinderen echter verboden nog langer op straat te spelen. Om de jeugd in Overvecht toch op een verantwoorde manier buiten te laten spelen, biedt de gemeente nu op vaste tijden in de week 'begeleid spelen' aan: een sport- en spelaanbod begeleid door medewerkers van welzijnsorganisaties. De begeleiders nemen materialen mee, zoals skate-

boards, voetballen en hinkelspelen, ze organiseren sportwedstrijdjes en houden toezicht. Door de vaste frequentie van het begeleid spelen, leren de kinderen en de begeleiders elkaar goed kennen. Daarbij stimuleren de welzijnswerkers niet alleen het spelen zelf, maar ook het samen spelen.

ONTMOETINGFLATS

Voor sommige inwoners van Overvecht is de drempel naar welzijnsinstanties te hoog. Daarom worden in de wijk verschillende 'ontmoetingsflats' ingericht: speciale woningen in flatcomplexen. Instanties kunnen er bijvoorbeeld spreekuur houden. Bewoners kunnen er terecht voor advies, maar ook om elkaar te ontmoeten. Bovendien kan talent dat tot nu toe achter de voordeur verborgen bleef, in een ontmoetingsflat tot uiting komen. Creatievelingen mogen er bij-

De begeleiders nemen materialen mee, zoals skateboards, voetballen en hinkelspelen, ze organiseren sportwedstrijdjes en houden toezicht.

voorbeeld hun tekeningen of schilderijen en exposeren. De ontmoetingsflats zijn uitdrukkelijk bestemd voor tijdelijk gebruik. Het is de bedoeling dat mensen een stapje verder geholpen worden; dat zij in het vervolg wél de 'reguliere' stap naar een welzijnsinstantie zetten. Oftewel: zodra de ontmoetingsflats zichzelf overbodig maken, is de missie geslaagd.

OVERVECHT

- Bewoners: 31.225
- Risicojeugd: 30% van de Overvechtse jongeren
- Een op de drie gezinnen is eenoudergezin.
- Van de kinderen en jongeren is 75% van allochtone afkomst.
- Driekwart van het woningaanbod bestaat uit flats van 10 hoog.
- 52% van de huishoudens is laagopgeleid.

Duurzame oplossingen bieden hoop

Gemeente, bewoners, corporaties en bedrijven hebben in overleg een actieplan opgesteld om de achteruitgang van Poelenburg tegen te gaan. Ze zien volop mogelijkheden om samen de neerwaartse spiraal van de wijk te doorbreken. Centraal staan negentien projecten rond de thema's sociale ontwikkeling, milieukwaliteit en veiligheid.

Wat zijn de problemen van Poelenburg?
De wijk is onveilig en arm. Bewoners hebben er fors minder te besteden dan stadsgenoten, veel gezinnen leven structureel van een (zeer) laag inkomen en schuldeisers kennen de wijk maar al te goed. Ook werkloosheid en schooluitval zijn belangrijke probleemfactoren. Op cultuur- en welzijnsgebied heeft de wijk zijn bewoners weinig te bieden. Sportvoorzieningen liggen voornamelijk buiten de wijk en ontmoetingsplaatsen zoals scholen en buurthuizen zijn er onvoldoende. Ook is het verloop in de wijk een dilemma. Mensen wonen niet lang op een plek. En gaat het hen sociaal en economisch beter, dan verruilen ze Poelenburg vaak voor een andere wijk.

DUURZAME OPLOSSINGEN CENTRAAL

Al voordat het programma Krachtwijken startte, had Poelenburg een masterplan. In overleg met bewoners en andere belanghebbenden, formuleerden gemeente en corporaties een toekomstvisie voor de wijk. Een ambitieus plan dat veel tijd, energie en geld kost. Het programma Krachtwijken geeft Poelenburg extra middelen om onder meer nieuwbouwwerkzaamheden te versnellen.

OP WEG NAAR SOCIAAL STERKE WIJK

Het wijkactieplan presenteert een sterk sociaal programma. Dit programma vult de fysieke aanpak van het masterplan goed aan. Elf projecten besteden onder andere aandacht aan inburgering, armoede, de positie van ouderen, zorg en het toekomstperspectief van jongeren. Kwaliteiten, wensen en verhalen van bewoners bepalen de exacte koers. Enkele voorbeelden:

- De belangrijkste activiteit is de bouw van een multifunctionele centrum. Dit centrum biedt een afwisselend programma voor jongeren; voor, tijdens en na schooltijd. Het centrum krijgt een belangrijke sociale functie in de wijk. Daarbij is samenwerking met kinderopvangcentra, culturele instellingen en welzijnsorganisatie onmisbaar. Ook ouders krijgen er een plek. In het multifunctioneel centrum vinden ze onder meer een adviespunt

over opvoeding en een ruim cursusaanbod waaronder integratietrainingen. Mogelijk krijgt het centrum in de toekomst ook een bibliotheek, gezondheidscentrum en sociaal servicepunt.

- Poelenburg krijgt meer plaatsen voor voor- en vroegschoolse educatie (VVE). De gemeente wil daarmee een groter deel van de doelgroep bedienen en problemen als taalachterstand voorkomen en oplossen.
- Momenteel verrijst in de wijk een Centrum voor Jeugd en Gezin. Hier kunnen bewoners terecht voor informatie, advies en hulp bij opvoeden en opgroeien. Vragen van zowel ouders als jeugdigen zijn welkom. Of ze nu gaan over ontwikkeling, gezondheid of gedrag.
- Straks zijn er herkenbare veilige routes van school naar andere locaties in de wijk en sportfaciliteiten.

VOOR MILIEU

Het is niet best gesteld met de milieukwaliteit van Poelenburg. Dat staat vast. De wijk ondervindt ernstige hinder van luchtvervuiling en (verkeers)lawaai. Dat de milieukwaliteit van de wijk toprioriteit heeft, mag dus geen verrassing heten. Hoe wil de gemeente de situatie verbeteren? De A8, die langs Poelenburg loopt, krijgt een geluidsscherm. Bij voorkeur een scherm dat niet alleen geluid maar ook stofdeeltjes tegenhoudt. Daarmee draagt het op twee manieren bij aan het milieu in Poelenburg. Ook probeert de gemeente 760 nieuwe woningen klimaatneutraal te bouwen. Onderzoek moet uitwijzen of dit haalbaar is. Het zou een mooie bijdrage leveren aan een toekomstbestendige wijk.

POELBURG WERKT AAN VEILIGHEID

Bijna de helft van de bewoners typeert de wijk als onveilig. Speciale maatregelen moeten het veiligheidsgevoel vergroten. Hiermee laat de gemeente zien dat veiligheids serieus wordt genomen. Om dit zichtbaar en merkbaar te maken, zeker op belangrijke ontmoetingsplekken zoals het winkelcentrum, komt er actieve beveiliging, een consequent aangiftebeleid en een toegangsver-

Elf projecten besteden onder andere aandacht aan inburgering, armoede, de positie van ouderen, zorg en het toekomstperspectief van jongeren.

bod voor winkeldieven. Verder krijgen private gebouwen permanent camera-toezicht, neemt een bureau de veiligheid van bouwplannen onder de loep en krijgt de wijk meer huismeesters. Tot slot dragen ook de reinigingsdiensten en wijktoezicht bij, door straten schoon en toegankelijk te houden. Ook krijgt een veiligheidsproject uit het verleden opnieuw aandacht. Onder de naam Doe ff Normaal adopteren agenten een basisschool. Ze bezoeken deze school regelmatig, geven er voorlichting en maken kennis met jongeren in de wijk. Een zinvol project, zo bleek in het verleden. Jongeren werden zich bewust van maatschappelijke regels en leerden de consequenties van fout gedrag.

POEL ENBURG

- **Bewoners:** bijna 8.000
- **Woningen:** 3.150
- **Allochtonen:** 60%, van wie 52% niet-westers
- **Uitkering:** 14%
- **Werkloosheid:** 9%, waarvan 25% op grote afstand van de arbeidsmarkt
- **4 op de 10 huishoudens woont korter dan vijf jaar op het huidige adres.**
- **'Ik voel me niet veilig in de wijk' zegt 45% van de bewoners.**

ALKMAAR

Postbus 53
1800 BC Alkmaar
T: (072) 548 88 88
F: (072) 548 87 77
post@alkmaar.nl
www.alkmaar.nl

AMERSFOORT

Postbus 4000
3800 EA Amersfoort
T: (033) 469 51 11
F: (033) 469 54 54
info_gemeente@amersfoort.nl
www.amersfoort.nl

AMSTERDAM

Postbus 202
1000 AE Amsterdam
T: (020) 624 11 11
F: (020) 552 34 26
www.amsterdam.nl

ARNHEM

Postbus 9029
6800 EL Arnhem
T: 0900 1809
F: (026) 377 48 30
gemeente@arnhem.nl
www.arnhem.nl

DEN HAAG

Spui 70
2511 BT Den Haag
T: (070) 353 30 03
F: (070) 353 27 82
contactcentrum@dsb.denhaag.nl
www.denhaag.nl

DEVENTER

Postbus 5000
7400 GC Deventer
T: (0570) 69 39 11
F: (0570) 69 33 37
gemeente@deventer.nl
www.deventer.nl

DORDRECHT

Postbus 8
3300 AA Dordrecht
T: (078) 639 89 89
F: (078) 639 80 80
www.dordrecht.nl

EINDHOVEN

Postbus 90150
5600 RB Eindhoven
T: (040) 238 60 00
gemeente@eindhoven.nl
www.eindhoven.nl

ENSCHEDA

Postbus 20
7500 AA Enschede
T: (053) 481 81 81
F: (053) 431 74 45
postbus20@enschede.nl
www.enschede.nl

GRONINGEN

Postbus 30026
9700 RM Groningen
T: (050) 367 91 11
F: (050) 367 77 50
info@groningen.nl
www.groningen.nl

HEERLEN

Postbus 1
6400 AA Heerlen
T: (045) 560 50 40
F: (045) 560 44 90
gic@heerlen.nl
www.heerlen.nl

LEEWARDEN

Postbus 21000
8900 JA Leeuwarden
T: (058) 233 88 33
F: (058) 215 39 49
gemeente@leeuwarden.nl
www.leeuwarden.nl

MAASTRICHT

Postbus 1992
6201 BZ Maastricht
T: (043) 350 50 50
F: (043) 350 41 41
post@maastricht.nl
www.maastricht.nl

NIJMEGEN

Postbus 9105
6500 HG Nijmegen
T: (024) 329 91 11
F: (024) 323 59 92
gemeente@nijmegen.nl
www.nijmegen.nl

ROTTERDAM

Postbus 70012
3000 KP Rotterdam
T: (010) 417 91 11
F: (010) 417 35 12
post@bsd.nl
www.rotterdam.nl

SCHIEDAM

Postbus 1501
3100 EA Schiedam
T: (010) 246 55 55
F: (010) 473 70 21
info@schiedam.nl
www.schiedam.nl

UTRECHT

Postbus 16200
3500 CE Utrecht
T: (030) 286 00 00
F: (030) 286 12 24
informatiecentrum@utrecht.nl
www.utrecht.nl

ZAAANSTAD

Postbus 2000
1500 GA Zaandam
T: 0900 235 235 2
F: (075) 655 24 00
postbus@zaanstad.nl
www.zaanstad.nl

MINISTERIE VAN VROM

Postbus 20951
2500 EZ Den Haag
(070) 339 39 39
vrominfo@postbus51.nl
www.vrom.nl

COLOFON

Wap! is een bijlage bij de Voortgangsrapportage Wijkanaanpak van het ministerie van Wonen, Wijken en Integratie (WWI). Wap! is gemaakt in opdracht van de programmadirectie Wijken van het ministerie van WWI, maar is tot stand gekomen door nauwe samenwerking tussen de bovenstaande partijen.

© 2008, ministerie van Wonen, Wijken en Integratie (WWI)

Concept

Sabel Communicatie Den Haag & Accu grafisch ontwerpers, Arnhem

Tekstproductie & realisatie

Sabel Communicatie Den Haag

Grafisch ontwerp

Accu grafisch ontwerpers, Arnhem

DTP

Accu grafisch ontwerpers, Arnhem i.s.m. Vandenboogaard [ontwerp & realisatie], Bilthoven